

головним змістом будь-якого права є охорона політичних, економічних та інших провідних у суспільстві інтересів. Термін «охорона» дослідник розуміє у широкому соціальному змісті, що передбачає «і закріплення, і сприяння розвитку, і регулювання»⁴. Під охороною прав інтелектуальної власності також розуміють систему правових норм, що регулюють відносини з приводу створення й використання об'єктів інтелектуальної власності⁵, або протидію незаконним порушенням і обмеженням прав та свобод, запобігання ним, а також відшкодування збитків⁶. Термін «захист» за таким тлумаченням є синонімічним до слів оборона, охорона, юридична допомога, усунення небезпеки. Крім цього, захист права інтелектуальної власності визначається як сукупність заходів, спрямованих на встановлення та визнання прав інтелектуальної власності у разі їх порушення, оспорення чи невизнання⁷. Згідно з міжнародними стандартами поняття «захист прав інтелектуальної власності» включає передбачену законодавством діяльність уповноважених країною відповідних органів влади з визнання, поновлення прав та усунення перешкод, що заважають реалізації прав та законних інтересів суб'єктів права інтелектуальної власності⁸.

Розмежовуючи поняття «захист» та «охорона» прав, І. В. Ігонін пропонує порівняльний аналіз їхнього змісту. Охорона прав, на думку автора, – це складова частина їхнього забезпечення, яка містить: адекватне законодавче закріплення правомочності суб'єктів права; процесуальний порядок реалізації правомочності. А захист передбачає: заходи щодо виявлення, розкриття та припинення правопорушень, що посягають на права особи; юридичну відповідальність; компенсаційно-відновлювальні заходи, пов'язані з відшкодуванням майнової та моральної шкоди, яка завдана суб'єкту в результаті порушень його прав⁹.

На нашу думку, поняття «захист права», у тому числі у сфері інтелектуальної власності, охоплюється більш широким «охороною права». Під охороною права інтелектуальної власності варто розуміти всю сукупність норм права, які передбачають регулювання правового режиму окремих об'єктів права інтелектуальної власності, сукупність організаційних і правових заходів, спрямованих на забезпечення реалізації і поновлення порушеного права інтелектуальної власності. Захист права інтелектуальної власності охоплює всю сукупність заходів, способів та прийомів, спрямованих на відновлення вже порушеного суб'єктивного права інтелектуальної власності.

Створена в Україні система захисту розглядуваних прав (правові норми, механізми їх застосування, відповідна інфраструктура для їх практичної реалізації) загалом відповідає міжнародним стандартам у сфері права інтелектуальної власності.

Автори академічного курсу «Право інтелектуальної власності» зауважують, що захист прав та законних інтересів авторів і патентовласників (власників свідоцтва на топографії інтегральних мікросхем – *авт.*) реалізується через механізм захисту, що становить систему форм, способів та засобів діяльності відповідних юрисдикційних органів та заінтересованих осіб, яка спрямована на визнання та поновлення порушених прав, припинення порушення прав і законних інтересів авторів і патентовласників (свідоцтовласників – *авт.*) та на застосування до правопорушників заходів державного примусу¹⁰. Беручи до уваги це визначення, розрізняють такі елементи механізму захисту:

а) норми права: матеріальні – закріплюють права та обов'язки авторів і патентовласників (свідоцтовласників), повноваження державних органів, що надають правову охорону об'єктам права промислової власності та здійснюють захист прав заінтересованих суб'єктів, визначають юридичний склад правопорушень у сфері патентного права та заходи державного примусу до правопорушників; процесуальні – встановлюють порядок розгляду спорів, винесення щодо них рішень та ухвал, порядок оскарження та перегляду прийнятих рішень, виконання рішень, форми, способи і засоби діяльності відповідних державних органів і заінтересованих осіб щодо здійснення захисту патентних прав;

б) суб'єкти захисту (автори, патенто/свідоцтовласники) – юридичні та фізичні особи, чії права охороняються та захищаються;

в) юрисдикційні органи держави, які правомочні розглядати спори з правовідносин права промислової власності та ухвалювати щодо них обов'язкові до виконання рішення про визнання та поновлення порушеного права, припинення його порушення, застосування до правопорушників заходів державного примусу¹¹. Зауважимо, що юрисдикційні органи держави також правомочні розглядати спори, пов'язані з порушенням авторського права і суміжних прав.

Право на захист – самостійне суб'єктивне право. Воно з'являється у суб'єкта права лише в момент порушення або оспорювання його прав та охоронюваних законом інтересів і реалізується в рамках охоронних цивільних, кримінальних та адміністративних правовідносин, які виникли при цьому¹².

Відповідно до ст. 50 Закону України «Про авторське право і суміжні права»¹³ порушенням авторського права і (або) суміжних прав є, наприклад: а) вчинення будь-якою особою дій, які порушують особисті немайнові права суб'єктів авторського права і (або) суміжних прав, та їх майнові права; б) піратство у сфері авторського права і (або) суміжних прав – опублікування, відтворення, ввезення на митну територію України, вивезення з митної території України і розповсюдження контрафактних примірників творів (у тому числі комп'ютерних програм і баз даних), фонограм, відеограм і програм організацій мовлення; в) плагіат – оприлюднення (опублікування), повністю або частково, чужого твору під іменем особи, яка не є автором цього твору та низка інших порушень¹⁴.

Спеціальні закони у сфері охорони об'єктів права промислової власності порушенням визнають будь-яке посягання на права власника патенту, передбачене ст. 28 Закону України «Про охорону прав на винаходи і корисні моделі»¹⁵, ст. 20 Закону України «Про охорону прав на промислові зразки»¹⁶ або свідоцтва, передбачене ст. 16 Закону України «Про охорону прав на топографії інтегральних мікросхем»¹⁷. Будь-яку фізичну або юридичну особу, яка використовує винахід, корисну модель, промисловий зразок, захищені патентом, або топографію інтегральної мікросхеми, захищену свідоцтвом, з порушенням закону, вважають порушником патенту або свідоцтва.

Найбільш поширеними правопорушеннями у сфері права промислової власності є виготовлення і реалізація товарів із використанням запатентованих винаходів, корисних моделей, промислових зразків чи зареєстрованої топографії інтегральної мікросхеми без згоди власників прав на ці об'єкти. Порушення права авторства у сфері промислової власності полягає у присвоєнні результатів чужої творчої праці й спробі видати їх за власну розробку. Переважно зазначене порушення пов'язане з порушенням інших прав, зокрема права на одержання патенту, свідоцтва, права на винагороду за використання розробки, оскільки право авторства є базовим для всіх інших прав інтелектуальної власності. Право на авторське ім'я може бути порушене, передусім, шляхом не зазначення імені справжнього творця в опублікованих відомостях про заявку на винахід, корисну модель, промисловий зразок, топографію інтегральної мікросхеми, відомостях про виданий патент або свідоцтво, в інших офіційних і неофіційних публікаціях, у яких йдеться про створений об'єкт права інтелектуальної власності. Право на ім'я може бути порушене шляхом спотворення справжнього імені автора¹⁸.

Не визнається порушенням прав, що впливають з патенту або свідоцтва, використання запатентованого винаходу, корисної моделі, промислового зразка, зареєстрованої топографії інтегральної мікросхеми без комерційної мети, з науковою метою або в порядку експерименту, за надзвичайних обставин (стихійне лихо, катастрофа, епідемія, епізоотія), а також з інших обставин, визначених у спеціальних законах щодо охорони об'єктів промислової власності¹⁹.

Предметом захисту є особисті немайнові або майнові права інтелектуальної власності й інтереси, що охороняються законом, а суб'єктами – автори результатів інтелектуальної діяльності, власники права на ці результати, а також спадкоємці та інші правонаступники.

Захист порушених прав інтелектуальної власності та охоронюваних законом інтересів здійснюється у передбаченому законодавством порядку із застосуванням належних форм, засобів і способів захисту.

Розрізняють дві основні форми захисту прав інтелектуальної власності – юрисдикційну і неюрисдикційну.

Юрисдикційна форма захисту прав інтелектуальної власності полягає в тому, що особа, права якої порушено, звертається за захистом порушених прав до суду (загальний порядок), інших компетентних державних органів, уповноважених вжити необхідні заходи для відновлення порушених прав і припинення правопорушення (спеціальний порядок). За загальним порядком справи щодо захисту прав інтелектуальної власності розглядаються судами загальної юрисдикції, а у випадках, якщо обидва учасники спірних правовідносин є юридичними особами – господарським судом. За згодою учасників правовідносин у сфері інтелектуальної власності спір між ними може бути переданий на розгляд третейського суду. За окремою (особливою) юрисдикційною формою відповідно до кримінального процесуального законодавства реалізується кримінально-правовий захист права інтелектуальної власності.

Наголосимо, що 02. 06. 2016 р. Верховна Рада України прийняла нову редакцію Закону України «Про судоустрій і статус суддів»²⁰. Законом, зокрема, запроваджується трирівнева система судоустрою, створюється новий Верховний Суд України, ліквіднуються діючі вищі спеціалізовані суди, а їх повноваження передаються відповідним палатам в оновленому Верховному Суді, створюються два нові суди – Вищий антикорупційний суд та Вищий суд з питань інтелектуальної власності.

Вищий суд з питань інтелектуальної власності має здійснювати правосуддя як суд першої інстанції у справах, визначених процесуальним законом²¹, і повинен бути сформований протягом 12 місяців з дня набуття чинності новим Законом²², а саме з 30.09.2016 р. На сьогодні Закон містить лише загальні засади функціонування Вищого суду з питань інтелектуальної власності, але реформування законодавства триває, та більшість змін буде прийнята в подальшому.

Створення спеціалізованого суду з питань інтелектуальної власності спростить захист прав авторів, винахідників, інших правоволоділців та зробить вирішення судових спорів більш швидким та передбачуваним.

Спеціальною формою захисту права інтелектуальної власності та охоронюваних законом інтересів є адміністративний порядок їх захисту. Він застосовується як виняток із загального правила, тобто тільки в прямо передбачених законодавством випадках. Засобом захисту в такому разі є не позов, а скарга чи заява, порядок подання і розгляду яких регламентуються адміністративним законодавством²³, і передбачає звернення потерпілого за захистом свого порушеного права (інтересу) до певного органу державного управління, вищого органу особи, дії якої оскаржуються, або Антимонопольного комітету України.

Центральним органом державної виконавчої влади з питань правової охорони інтелектуальної власності в Україні є Державна служба інтелектуальної власності України. Її діяльність спрямовується і координується Кабінетом Міністрів України через Міністра економічного розвитку і торгівлі України²⁴. У своєму підпорядкуванні вона має декілька державних підприємств: Українське агентство з авторських та суміжних прав, державне підприємство «Український інститут промислової власності» («Укрпатент»), філія «Укрпатенту» «Український центр інноватики та патентно-інформаційних послуг», державне підприємство «Інтелзахист». Крім цього, до системи органів державних органів та установ у сфері захисту прав інтелектуальної власності можна зарахувати й інші спеціалізовані установи, які не входять до сфери підпорядкування Державної служби інтелектуальної власності України²⁵.

Такий порядок захисту права інтелектуальної власності відповідає вимогам міжнародних договорів, зокрема вимогам Угоди TRIPS.

Як справедливо зауважує Ю. С. Спіфанова, не останнє місце у царині охорони і захисту авторських прав (а також прав промислової власності – *авт.*) науково-педагогічного працівника посідає вищий навчальний заклад. Адже їх (вишів – *авт.*) діяльність полягає не лише

у науковій творчості, а й спрямована на усунення недоліків у розробленні проєктів нормативних актів і застосуванні законодавства²⁶.

Захист права інтелектуальної власності може також здійснюватися й у неюрисдикційній формі, – самостійній дії фізичної чи юридичної особи без звернення за допомогою до державних або інших компетентних органів. У цьому випадку припинення правопорушення безпосередньо здійснюють заінтересовані особи (самозахист прав).

Механізм захисту прав та законних інтересів творців характеризується не лише формою, а й засобами захисту. Під останніми розуміються закріплені законом матеріально-правові засоби примусового характеру. За їх допомогою поновлюються чи визнаються права, що порушувалися чи заперечувалися, та застосовується примус до порушника суб'єктивних прав.

До необхідної складової у системі захисту прав інтелектуальної власності належать способи захисту цих прав. Під ними розуміється комплекс заходів, що їх самостійно (добровільно) здійснюють порушники чи примусово – уповноважені державні органи та які спрямовані на припинення порушення або відновлення (визнання) порушених суб'єктивних прав авторів (творців) об'єктів права інтелектуальної власності²⁷. Залежно від юрисдикційних органів, що здійснюють захист, та видів порушених норм права способи захисту прийнято поділяти на цивільно-правові, кримінально-правові й адміністративно-правові.

Отже, внаслідок порушення прав інтелектуальної власності в особи, яка є творцем результату інтелектуальної, творчої діяльності та/або власником прав на такий результат, виникає право на захист. При реалізації цього права заінтересована особа залежно від виду правопорушення у межах, встановлених законом, самостійно обирає способи, за допомогою яких вона прагне захистити свої порушені права.

3.2 Цивільно-правовий захист прав інтелектуальної власності науково-педагогічного працівника

Під цивільно-правовим захистом прав інтелектуальної власності розуміють закріплені законом матеріально-правові заходи примусового характеру, за допомогою яких відбувається відновлення (визнання) порушених (оспорюваних) прав та вплив на

правопорушника²⁸. Кожна особа відповідно до ч. 1 ст. 15 ЦК України наділена правом на захист свого цивільного права. Підставою для їх захисту є порушення, невизнання або оспорування цивільного права. Зміст цих підстав захисту у коментованій статті не розкривається, але він простежується у відповідних нормах, що регулюють ту чи іншу категорію абсолютних чи відносних правовідносин²⁹.

У ст. 431 ЦК України встановлено: порушення права інтелектуальної власності, в тому числі невизнання цього права чи посягання на нього, тягне за собою відповідальність, встановлену цим Кодексом, іншим законом чи договором. З цього визначення випливає, що порушення права інтелектуальної власності можливе як у формі дій (посягання на право інтелектуальної власності), так і у формі бездіяльності (невизнання права інтелектуальної власності)³⁰.

У нормативно-правових актах у сфері інтелектуальної власності не міститься визначення такої категорії, як «порушення прав», а лише визначаються дії, які визнаються порушенням прав інтелектуальної власності щодо певного об'єкта цих прав³¹. Порушенням прав інтелектуальної власності щодо певного об'єкта вважається будь-яке вчинення без згоди правовласника дій, які визнаються використанням такого об'єкта. Це положення впливає зі змісту майнових прав інтелектуальної власності, закріпленому в п. 2 ч. 1 ст. 424 ЦК України, а саме: виключне право дозволяти використання об'єкта права інтелектуальної власності³².

Суб'єктами права на захист є самі автори об'єктів права інтелектуальної власності, власники цих прав, а також їх спадкоємці та інші правонаступники. Порушником прав інтелектуальної власності є будь-яка фізична або юридична особа, яка не виконує вимог законодавчих актів, що регулюють правовідносини в цій сфері³³.

Цивільний кодекс України передбачає дві групи норм щодо захисту права інтелектуальної власності:

1) загальні цивільно-правові норми (ч. 1 ст. 16 ЦК України). До них належать такі: визнання права; визнання правочину недійсним; припинення дії, яка порушує право; відновлення становища, яке існувало до порушення; примусове виконання обов'язку в натурі; зміна правовідношення; припинення правовідношення; відшкодування збитків та інші способи відшкодування майнової шкоди; відшкодування моральної (немайнової) шкоди; визнання незаконними рішення, дії чи бездіяльності державного органу або органу місцевого самоврядування, їх посадових і службових осіб³⁴;

2) спеціальні, передбачені законами України у сфері права інтелектуальної власності (ч. 2 ст. 16 ЦК України). Звідси поділ способів цивільно-правового захисту на загальні і спеціальні.

У науковій літературі³⁵ існує й інший поділ цивільно-правових способів захисту, наприклад за цільовою спрямованістю розрізняють такі: превентивно-припинні, тобто ті, що спрямовані на попередження та припинення порушення, оспорування, невизнання права; відновлювальні – спрямовані на відновлення порушеного права; компенсаційні – спрямовані на додаткову компенсацію шкоди, завданої порушенням права³⁶. Залежно від суб'єкта, уповноваженого на реалізацію цивільних прав, зокрема, права інтелектуальної власності, способи захисту поділяються на юрисдикційні та неюрисдикційні.

Способи цивільно-правового захисту прав інтелектуальної власності науково-педагогічного працівника у наукових дослідженнях класифікують на три основні групи: загальні, передбачені ст. 16 ЦК України; спеціальні, закріплені в інших нормативних актах; індивідуальні (окремі), що містяться у відповідних договорах про передачу прав інтелектуальної власності й спрямовуються на встановлення й регулювання правового статусу творця³⁷. Індивідуальні способи захисту можуть бути передбачені у відповідних цивільно-правових та інших договорах (авторські договори, контракти). Не можна також оминати увагою і норми колективних договорів.

Науково-педагогічний працівник може обрати один або кілька способів захисту особистих немайнових чи майнових прав інтелектуальної власності.

За відповідними спеціальними законами у випадку порушення права промислової власності власник патенту або свідоцтва має право вимагати такого: припинення дій, що порушують або створюють загрозу порушення його права, і відновлення становища, що існувало до порушення; стягнення завданих збитків, включаючи неoderжані доходи; відшкодування моральної шкоди (лише власники патенту на винахід, корисну модель або свідоцтва на топографію інтегральної мікросхеми); вжиття інших передбачених законодавчими актами заходів, пов'язаних із захистом прав власника патенту або свідоцтва. Вимагати поновлення порушених прав власника патенту на винахід, корисну модель, свідоцтва на топографію інтегральної мікросхеми може також особа, яка має право на використання об'єкта права промислової власності за ліцензійним договором, якщо інше не передбачено цим договором.

У більшості випадків порушуються авторські права науково-педагогічного працівника. Частиною 1 ст. 52 Закону України «Про авторське право і суміжні права» передбачено, що суб'єкти авторського права і (або) суміжних прав мають право: вимагати визнання та поновлення своїх прав, у тому числі забороняти дії, що порушують авторське право і (або) суміжні права чи створюють загрозу їх порушення; звертатися до суду з позовом про поновлення порушених прав та (або) припинення дій, що порушують авторське право та (або) суміжні права чи створюють загрозу їх порушення; подавати позови про відшкодування моральної (немайнової) шкоди; подавати позови про відшкодування збитків (матеріальної шкоди), включаючи упущену вигоду, або стягнення доходу, отриманого порушником внаслідок порушення ним авторського права і (або) суміжних прав, або виплату компенсацій; вимагати прийняття інших передбачених законодавством заходів, пов'язаних із захистом авторського права та суміжних прав³⁸.

Захист права інтелектуальної власності науково-педагогічного працівника здійснюється у судовому порядку, де має бути поєднання матеріального і процесуального аспектів. Перший охоплює право на задоволення матеріальної вимоги, другий – на звернення до суду з відповідною вимогою й вирішення справи по суті³⁹.

Суд у цивільно-правовому та цивільному процесуальному порядку відповідно до ч. 2 ст. 52 Закону України «Про авторське право і суміжні права» має право постановити рішення чи ухвалу щодо такого: відшкодування моральної (немайнової) шкоди, завданої порушенням авторського права і (або) суміжних прав, із визначенням розміру відшкодування; відшкодування збитків, завданих порушенням авторського права і (або) суміжних прав; стягнення із порушника авторського права і (або) суміжних прав доходу, отриманого внаслідок порушення; г) виплату компенсації, що визначається судом, у розмірі від 10 до 50000 мінімальних заробітних плат, замість відшкодування збитків або стягнення доходу; д) заборону опублікування творів, їх виконань чи постановок, випуску примірників фонограм, відеограм, їх сповіщення, припинення їх розповсюдження, вилучення (конфіскацію) контрафактних примірників творів, фонограм, відеограм чи програм мовлення та обладнання і матеріалів, призначених для їх виготовлення і відтворення, публікацію у пресі інформації про допущене порушення тощо, якщо у ході судового розгляду буде доведено факт порушення авторського права і (або) суміжних прав або факт наявності дій, що створюють загрозу порушення цих прав; вимагати від осіб, які порушують авторське право

і (або) суміжні права позивача, інформацію про третіх осіб, задіяних у виробництві та розповсюдженні контрафактних примірників творів та об'єктів суміжних прав, засобів обходу технічних засобів та про канали розповсюдження⁴⁰.

На наш погляд, недоліком спеціальних законів у сфері охорони об'єктів промислової власності є відсутність аналогічних спеціальних норм. Відповідно до абз. 2 ч. 2 ст. 35 Закону України «Про охорону прав на винаходи і корисні моделі»⁴¹, абз. 2 ч. 2 ст. 27 Закону України «Про охорону прав на промислові зразки»⁴², абз. 2 ч. 2 ст. 22 Закону України «Про охорону прав на топографії інтегральних мікросхем»⁴³ постановляють рішення й ухвали щодо об'єктів права промислової власності про: авторство на винахід, корисну модель, промисловий зразок, топографію інтегральної мікросхеми; встановлення факту використання таких об'єктів; встановлення власника патенту, свідоцтва; порушення прав власника патенту, свідоцтва; укладання та виконання ліцензійних договорів щодо винаходу, корисної моделі або топографії інтегральної мікросхеми; право попереднього користування винаходом, корисної моделі або промислового зразка; компенсації.

Суд може захистити права інтелектуальної власності іншим цивільно-правовим способом, що встановлений договором чи законом, а також постановити рішення про таке: застосування негайних заходів щодо запобігання порушенню прав інтелектуальної власності та збереження відповідних доказів; зупинення пропуску через митний кордон України товарів, імпорт чи експорт яких здійснюється з порушенням прав інтелектуальної власності; вилучення з цивільного обороту товарів, виготовлених або введених в цивільний оборот із порушенням прав інтелектуальної власності, та знищення таких товарів; вилучення з цивільного обороту матеріалів та знарядь, які використовувалися переважно для виготовлення товарів із порушенням прав інтелектуальної власності, або вилучення та знищення таких матеріалів та знарядь; застосування разового грошового стягнення замість відшкодування збитків за неправомірне використання об'єкта права інтелектуальної власності; опублікування в засобах масової інформації відомостей про порушення прав інтелектуальної власності та зміст судового рішення щодо цього порушення⁴⁴.

Засобом цивільно-правового захисту права інтелектуальної власності та охоронюваних законом інтересів є позов. Під ним розуміють звернену через суд матеріально-правову вимогу позивача до відповідача у формі позовної заяви щодо захисту порушеного, оспорюваного чи невизнаного права або охоронюваного законом

інтересу, яка розглядається у визначеному законом процесуальному порядку. Додержання процесуальної форми та змісту позовної заяви є однією з обов'язкових вимог цивільного процесуального законодавства, що забезпечує фізичним та юридичним особам право на звернення до суду та порушення судом провадження у справі⁴⁵.

Відповідно до ст. 109 ЦПК України позови до фізичної особи пред'являються в суд за зареєстрованим у встановленому законом порядку місцем її проживання або за зареєстрованим у встановленому законом порядку місцем її перебування, а позови до юридичних осіб пред'являються в суд за їхнім місцезнаходженням⁴⁶. Позов пред'являється шляхом подання позовної заяви до суду першої інстанції, де вона реєструється, з дотриманням порядку, встановленого ч. 2 і ч. 3 ст. 11-1 ЦПК України, та не пізніше наступного дня передається визначеному судді. Позивач має право об'єднати в одній позовній заяві кілька вимог, пов'язаних між собою.

Позовна заява подається до суду у межах строку позовної давності. Дія позовної давності не поширюється на вимоги, що впливають з порушення особистих немайнових прав авторів об'єктів права інтелектуальної власності. Позови, пов'язані з порушенням майнових прав та охоронюваних законом інтересів, можуть бути заявлені у межах загальної позовної давності, тобто протягом трьох років від дати, коли позивач довідався або повинен був довідатися про порушення своїх прав. Позовна заява подається в письмовій формі та повинна містити: найменування суду, до якого подається заява; ім'я (найменування) позивача і відповідача, а також ім'я представника позивача, якщо позовна заява подається представником, їх місце проживання (перебування) або місцезнаходження, поштовий індекс, номери засобів зв'язку, якщо такі відомі; зміст позовних вимог; ціну позову щодо вимог майнового характеру; виклад обставин, якими позивач обґрунтовує свої вимоги; зазначення доказів, що підтверджують кожну обставину, наявність підстав для звільнення від доказування; перелік документів, що додаються до заяви. Позовна заява підписується позивачем або його представником із зазначенням дати її подання. Вона повинна відповідати іншим вимогам, встановленим законом. До неї додається документ, що підтверджує сплату судового збору.

Згідно зі ст. 131 ЦПК України сторони обов'язково подають суду свої докази до або під час попереднього судового засідання у справі, а якщо попереднє судове засідання у справі не проводиться, – до початку розгляду справи по суті. Відповідно до ст. 57 ЦПК України доказами у справах у цивільному судочинстві є будь-які фактичні дані, на підставі

яких суд встановлює наявність чи відсутність обставин, що обґрунтовують вимоги і заперечення сторін та інші обставини, що мають значення для правильного вирішення справи⁴⁷. Способами забезпечення судом доказів за правилами ст. 133 ЦПК України є допит свідків, призначення експертизи, витребування та/або огляд доказів, у тому числі за їх місцем знаходження. У необхідних випадках судом можуть бути застосовані інші способи забезпечення доказів.

На жаль, національний законодавець не розкриває, які саме можуть бути «інші способи забезпечення доказів». Суд може постановити ухвалу про забезпечення доказів за наявності відповідної заяви заінтересованої особи. Звернутися із заявою про забезпечення доказів заінтересована особа може й до пред'явлення позову. У разі подання заяви про забезпечення доказів до подання позовної заяви заявник повинен подати позовну заяву протягом десяти днів з дня постановлення ухвали про забезпечення доказів. У разі неподання позовної заяви у зазначений строк особа, яка подала заяву про забезпечення доказів, зобов'язана відшкодувати судові витрати, а також збитки, заподіяні у зв'язку із забезпеченням доказів. Заява про забезпечення доказів розглядається судом протягом п'яти днів з дня її надходження з повідомленням сторін та інших осіб, які беруть участь у справі. Проте присутність цих осіб не є обов'язковою⁴⁸. Заявник та інші особи, що беруть участь у справі, у разі відмови в задоволенні заяви про забезпечення доказів мають право оскаржити відповідну ухвалу у визначеному цивільним процесуальним законодавством порядку. Однак оскарження не зупиняє її виконання, а також не перешкоджає розгляду справи (ч. 2, 4 ст. 135 ЦПК України).

Відповідно до ст. 151 ЦПК України суд за заявою осіб, які беруть участь у справі, може вжити, передбачені цим Кодексом, заходи забезпечення позову. Забезпечення позову допускається на будь-якій стадії розгляду справи, якщо невжиття заходів забезпечення може утруднити чи зробити неможливим виконання рішення суду. Так, за заявою заінтересованої особи суд може забезпечити позов до подання позовної заяви з метою запобігання порушенню права інтелектуальної власності. До заяви про забезпечення позову додаються документи та інші докази, які підтверджують, що саме ця особа є суб'єктом відповідного права інтелектуальної власності й що її права можуть бути порушені у разі невжиття заходів забезпечення позову, а також її копії відповідно до кількості осіб, щодо яких просять вжити заходи забезпечення позову, та документ, що підтверджує сплату судового збору за поданням заяви про забезпечення позову. У разі подання заяви

про забезпечення позову до подання позовної заяви заявник повинен подати відповідну позовну заяву протягом трьох днів з дня постановлення ухвали про забезпечення позову⁴⁹.

Одним із найпоширеніших способів захисту прав інтелектуальної власності науково-педагогічного працівника є компенсаційний спосіб або відшкодування немайнової і майнової шкоди.

У разі порушення особистих немайнових прав інтелектуальної власності науково-педагогічного працівника шкода завдається його честі, гідності, репутації, тому відповідно до ст. 23 ЦК України він має право на відшкодування моральної шкоди, яка носить немайновий характер. Моральна шкода полягає у такому: душевних стражданнях, яких фізична особа зазнала у зв'язку з протиправною поведінкою; приниженні честі та гідності фізичної особи, а також ділової репутації фізичної особи. Вона відшкодовується грошми, іншим майном або в інший спосіб. Розмір грошового відшкодування моральної шкоди визначається судом залежно від характеру правопорушення, душевних страждань, погіршення здібностей потерпілого або позбавлення його можливості їх реалізації, ступеня вини особи, яка завдала моральної шкоди, якщо вина є підставою для відшкодування, а також з урахуванням інших обставин, які мають істотне значення. Визначаючи розмір відшкодування, керуються вимогами розумності і справедливості. Моральна шкода відшкодовується незалежно від майнової шкоди, яка підлягає відшкодуванню та не пов'язана з розміром цього відшкодування, а також відшкодування відбувається одноразово, якщо інше не встановлено договором або законом⁵⁰. Обсяг немайнової шкоди, незважаючи на будь-які методики її обчислення, ніколи не буде з'ясований повністю, адже глибину страждань та переживань оцінити неможливо. У зв'язку з цим правильним, на думку окремих науковців, уявляється застосування поняття «компенсація», яке відбувається за принципом адекватності⁵¹.

Компенсація немайнової шкоди (відшкодування моральної шкоди – *авт.*) як спосіб захисту прав інтелектуальної власності може відбуватися у неюрисдикційній формі, якщо власник порушеного права та порушник дійдуть згоди про форму та обсяг такої компенсації. Під час судового розгляду вимоги про компенсацію немайнової шкоди, насамперед розмір компенсації у позовній заяві, зазначає власник, права якого були порушені, з урахуванням обставин спричинення шкоди, її характеру й наслідків. Він обґрунтовує факт спричинення такої шкоди відповідними доказами, а суд, керуючись вимогами

розумності та справедливості, враховуючи обставини, що мають істотне значення, визначає розмір компенсації⁵².

За порушення майнових прав інтелектуальної власності науково-педагогічного працівника законодавством передбачено відшкодування майнової шкоди. За загальним правилом відшкодовуються такі збитки: втрати, яких особа зазнала у зв'язку зі знищенням або пошкодженням речі, а також витрати, які особа зробила або мусить зробити для відновлення свого порушеного права (реальні збитки) (п. 1 ч. 2 ст. 22 ЦК України); доходи, які особа могла б реально одержати за звичайних обставин, якби її право не було порушене (упущена вигода) (п. 2 ч. 2 ст. 22 ЦК України). Таким чином, відшкодування майнової шкоди, завданої науково-педагогічному працівнику внаслідок порушення його прав інтелектуальної власності, можливе у вигляді стягнення реального розміру спричиненої шкоди (відшкодування збитків, включаючи упущену вигоду), а може мати опосередковане відношення до розміру шкоди (стягнення доходу, отриманого порушником внаслідок порушення ним права інтелектуальної власності), або ж бути відносно незалежним від розміру спричиненої шкоди (виплата компенсацій).

Зазвичай, збитки, завдані порушенням майнових прав інтелектуальної власності, мають форму упущеної вигоди. Під останньою розуміють неотримання потерпілим тих майнових благ або прибутку, які він міг би реально отримати за звичайних умов цивільного обігу, якщо б його майнове положення не було порушене деліктом⁵³. Як упущену вигоду є підстави розглядати як мінімум незаконно отриманий прибуток. Водночас обґрунтування розміру завданих збитків є завданням потерпілого. Ним же доводиться сам факт порушення майнового права. Такий спосіб відновлення порушеного права для володаря виключного права доволі скрутний, оскільки вимагає подання до судових органів доказів факту наявності збитків, документів, що підтверджують їх розмір, а також доказів того, що збитки були завдані діями конкретного порушника. Одним із таких документів є, наприклад договір, який був укладений на використання конкретного твору між правовласником і користувачем, а потім, у зв'язку з виходом у світ контрафактних примірників, був розірваний користувачем⁵⁴.

Якщо порушник одержав у зв'язку з цим доходи, то розмір упущеної вигоди, що має відшкодовуватися потерпілому, не може бути меншим від доходів, одержаних особою, яка порушила право. У розмір збитків, завданих правовласнику, додатково можуть бути включені понесені ним судові витрати, а також витрати, пов'язані з оплатою

допомоги адвоката. Визначаючи компенсацію, яка має бути виплачена замість відшкодування збитків чи стягнення доходу, суд зобов'язаний у встановлених законом межах (від 10 до 50000 мінімальних заробітних плат) визначити розмір компенсації, враховуючи обсяг порушення та (або) наміри відповідача⁵⁵. Слушно, на наш погляд, зауважують І. В. Венедіктова й О. В. Розгон, що в законі (байдуже в якому) має бути норма, яка зобов'язувала би суд визначати точні терміни виконання рішення. У разі прострочення виконання рішення суду останній мав би право призначити штраф відповідно до прогресивної шкали. Така ж норма повинна стосуватися і десятивідсоткового штрафу, що присуджується судом на користь державного бюджету⁵⁶.

У судовому порядку здійснювати захист цивільних прав та інтересів науково-педагогічного працівника можна й іншими способами, що передбачені законом. До них належать такі: 1) відновлення становища, яке існувало до порушення права (п. 4 ст. 16 ЦК України); 2) визнання правочину недійсним (п. 2 ч. 2 ст. 16, ст. 215 ЦК України); 3) примусове виконання обов'язку в натурі (п. 5 ч. 2 ст. 16 ЦК України); 4) спростування недостовірної інформації (ст. 277 ЦК України).

Перший спосіб захисту може застосовуватися лише тоді, коли право інтелектуальної власності, порушене в результаті неправомірних дій, не припиняє свого існування та може бути реально відновлене шляхом усунення наслідків правопорушення. Наприклад, якщо під час підготовки твору до опублікування із нього без згоди автора були вилучені певні частини або внесені якісь інші зміни, автор може вимагати відновлення твору в його первісному вигляді. Однак, якщо твір зі змінами, внесеними без згоди автора, вже оприлюднений та став відомим невизначеному колу осіб, відновлення становища, яке існувало до порушення права, в повному обсязі стає неможливим. У таких випадках власник прав може вимагати здійснення публікації у засобах масової інформації про допущені порушення (п. д) ч. 2 ст. 52 Закону України «Про авторське право і суміжні права»), що може сприяти частковому відновленню становища власника прав, яке існувало до порушення⁵⁷.

Другий спосіб захисту застосовується тоді, коли між власником права (викладачем вишу) та іншою особою (роботодавцем-вишем) укладений правочин, який є неправомірним та не створює правових наслідків, є недійсним уже в момент вчинення, оскільки законом заборонене вчинення таких дій. Повністю або частково недійсним

може бути визнано правочин, який суперечить вимогам чинного цивільного законодавства, не містить дійсного вільного волевиявлення його учасників, вчинений з порушенням встановленої форми, із недотриманням спеціальних вимог до укладення певного виду угод, не спрямований на реальне настання правових наслідків.

У Законі України «Про авторське право і суміжні права» безпосередньо передбачено два випадки недійсності правочинів, якщо: умови договору погіршують становище автора порівняно із становищем, встановленим чинним законодавством; умови обмежують право автора на створення майбутніх творів на зазначену у договорі тему чи у зазначеній галузі. Інші умови недійсності правочинів впливають із положень зазначеного Закону і ЦК України⁵⁸.

Третій вказаний спосіб захисту порушених прав інтелектуальної власності характеризується тим, що порушник за вимогою власника таких прав повинен реально виконати ті дії, які він зобов'язаний виконати в силу зобов'язання, що існує між сторонами.

Доволі ефективним є четвертий спосіб захисту прав інтелектуальної власності науково-педагогічного працівника. Під правом на спростування мається на увазі право вимагати від особи, яка порушила особисте немайнове право фізичних осіб шляхом поширення недостовірної інформації, визнання цієї інформації неправдивою у формі, яка є ідентичною чи адекватною до форми поширення неправдивої інформації. Так, якщо у друкованих засобах масової інформації повідомлено, що автором твору є А., тоді як насправді ним є Б., то для останнього може мати велике значення спростування такої інформації та повідомлення читачів відповідного засобу масової інформації про допущену помилку. Порядок спростування інформації передбачено п. 6 ст. 277 ЦК України, ст. 37 Закону України «Про друковані засоби масової інформації (пресу) в Україні», ст. 64 Закону України «Про телебачення і радіомовлення»⁵⁹.

Ще одним способом захисту, на який звертає увагу В. Я. Кармазін, є припинення підготовчих дій, спрямованих на порушення авторського права і суміжних прав, встановлений п. д) ч. 1 ст. 52 Закону України «Про авторське право і суміжні права». Автором звернено увагу на те, що за своєю природою підготовчі дії, спрямовані на порушення авторського права та/або суміжних прав: по-перше, самі по собі не мають ознак порушення такого права, адже в протилежному випадку ці дії вже самі кваліфікувалися б як порушення права і до них було б

доцільно застосовувати припинення або заборону, а по-друге, вчинення цих дій у майбутньому обов'язково призведе до порушення зазначених прав⁶⁰. Наведемо приклад, запропонований автором, із урахуванням особливостей нашого дослідження. Так, якщо вищий навчальний заклад має намір випустити збірник праць науково-педагогічних працівників цього закладу і, здійснюючи підготовку цього збірника, включив до нього твори без отримання дозволів авторів або отримав такі дозволи лише щодо частини творів, то до тих пір, поки збірник не буде випущений у світ, його укладення можна розглядати як вільне використання творів в особистих цілях, яке не завдає шкоди інтересам авторів. Однак якщо вищий навчальний заклад почне вживати заходів до випуску збірника – звертатиметься до типографій чи видавництва або розпочне друк власними засобами виробництва – це можна розглядати як підготовчі дії, спрямовані на порушення авторського права.

Обираючи спосіб судового захисту, науково-педагогічному працівникові потрібно врахувати співвідношення між витратами, які будуть понесені при зверненні до суду і бажаним результатом розгляду справи. Так, судовий збір за позовом майнового характеру становить 1 % заявленої суми, але не менше 0,4 розміру мінімальної заробітної плати і не більше п'яти мінімальних заробітних плат. За позов щодо відшкодування моральної шкоди, про захист честі та гідності – 0,4 розміру мінімальної заробітної плати⁶¹.

Ще до подання позову до суду творець об'єкта права інтелектуальної власності може здійснити спробу досудового врегулювання конфлікту, що виник. Наприклад, якщо автором виявлено плагіат власного твору, то він у письмовій формі доводить до відома порушника його прав про такий факт. Ознаки, за якими було встановлено факт плагіату, не повинні розкриватися. Це є важливим моментом. У своєму зверненні до порушника автор має право вимагати від нього поновлення своїх немайнових прав, яке може бути здійснено, наприклад шляхом публікації в певному виданні вибачення порушника перед автором твору⁶².

За захистом свого права науково-педагогічний працівник може звертатися в установленому порядку до відповідних державних органів або органів місцевого самоврядування. Державні органи та органи місцевого самоврядування здійснюють захист цивільних прав шляхом скасування актів державних органів чи органів місцевого

самоврядування нижчого рівня, а також іншими способами, що визначені законом.

Науково-педагогічний працівник має право на самозахист своїх прав від порушень і протиправних посягань. Відповідно до ст. 19 ЦК України самозахистом є застосування особою засобів протидії, які не заборонені законом та не суперечать моральним засадам суспільства⁶³. Способи самозахисту мають відповідати змісту права, що порушене, характеру дій, якими воно порушене, а також наслідкам, що спричинені цим порушенням. Особа, право інтелектуальної власності якої порушене, може сама обирати способи самозахисту або ці способи самозахисту можуть встановлюватися договором. Маються на увазі, природно, лише законні засоби самозахисту, такі, наприклад, як відмова здійснити певні дії, передбачені укладеним договором про передачу майнових прав інтелектуальної власності або ліцензійним договором, відмова від виконання недійсного договору тощо⁶⁴.

На наш погляд, одним зі способів захисту порушених майнових прав інтелектуальної власності може виступати притримання, яке за аналогією має застосовуватися за положеннями, передбаченими параграфом 7 глави 49 ЦК України. За правилами ст. 54 ЦК України кредитор, який правомірно володіє річчю, що підлягає передачі боржникові або особі, вказаній боржником, у разі невиконання ним у строк зобов'язання щодо оплати цієї речі або відшкодування кредиторів пов'язаних з нею витрат та інших збитків має право притримати її у себе до виконання боржником зобов'язання⁶⁵. Так, викладач-творець, наприклад, може притримати передачу виправленого варіанту твору, доки йому не буде виплачений гонорар. Притримання є відносно новим способом захисту цивільних прав та інтересів, тому не набув ще на практиці достатнього поширення. Крім того, у спеціальних законах щодо охорони об'єктів інтелектуальної власності притримання не згадується, хоча цілком може бути ефективним.

У підсумку зазначимо, що за своєю юридичною природою цивільно-правові способи захисту прав інтелектуальної власності науково-педагогічного працівника мають матеріально-процесуальний характер, адже вони закріплені нормами матеріального права та пов'язані зі здійсненням цивільного судочинства.

3.3 Кримінально-правовий та адміністративно-правовий захист прав інтелектуальної власності науково-педагогічного працівника

Кримінально-правовий захист. Законодавство України, як і багатьох інших держав, поряд із засобами цивільно-правового захисту прав інтелектуальної власності встановлює кримінальну відповідальність, яка настає, якщо творцю (автору) результатів інтелектуальної, творчої діяльності, його правовласнику завдана матеріальна шкода у значному, великому або в особливо великому розмірах. Таким чином, у науково-педагогічного працівника є можливість захистити свої права інтелектуальної власності кримінально-правовими засобами.

Кримінальним кодексом України (далі – КК України) окремо встановлено відповідальність за порушення авторського і суміжних прав і прав промислової власності. Так, згідно з ч. 1 ст. 176 КК України незаконне відтворення, розповсюдження творів науки, літератури і мистецтва, комп'ютерних програм і баз даних, а так само незаконне відтворення, розповсюдження виконань, фонограм, відеогам і програм мовлення, їх незаконне тиражування та розповсюдження на аудіо- та відеокасетах, дискетах, інших носіях інформації, або інше умисне порушення авторського права і суміжних прав, якщо це завдало матеріальної шкоди у значному розмірі, – караються штрафом від двохсот до тисячі неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або виправними роботами на строк до двох років, або позбавленням волі на той самий строк. Ті самі дії, якщо вони вчинені повторно, або за попередньою змовою групою осіб, або завдали матеріальної шкоди у великому розмірі, – караються штрафом від тисячі до двох тисяч неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або виправними роботами на строк до двох років, або позбавленням волі на строк від двох до п'яти років (ч. 2 ст. 176 КК України). Дії, передбачені частинами першою або другою цієї статті, вчинені службовою особою з використанням службового становища або організованою групою, або якщо вони завдали матеріальної шкоди в особливо великому розмірі, – караються штрафом від двох тисяч до трьох тисяч неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або позбавленням волі на строк від трьох до шести років, з позбавленням права обіймати певні посади чи займатися певною діяльністю на строк до трьох років або без такого (ч. 3 ст. 176 КК України).

Частиною 1 ст. 177 КК України передбачено покарання у вигляді штрафу від двохсот до тисячі неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або виправних робіт на строк до двох років, або позбавлення волі на той самий строк за незаконне використання винаходу, корисної моделі, промислового зразка, топографії інтегральної мікросхеми, сорту рослин, раціоналізаторської пропозиції, привласнення авторства на них, або інше умисне порушення права на ці об'єкти, якщо це завдало матеріальної шкоди у значному розмірі. Ті самі дії, якщо вони вчинені повторно, або за попередньою змовою групою осіб, або завдали матеріальної шкоди у великому розмірі, – караються штрафом від тисячі до двох тисяч неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або виправними роботами на строк до двох років, або позбавленням волі на строк від двох до п'яти років (ч. 2 ст. 177 КК України). Дії, передбачені частинами першою або другою цієї статті, вчинені службовою особою з використанням службового становища або організованою групою, або якщо вони завдали матеріальної шкоди в особливо великому розмірі, – караються штрафом від двох тисяч до трьох тисяч неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або позбавленням волі на строк від трьох до шести років, з позбавленням права обіймати певні посади чи займатися певною діяльністю на строк до трьох років або без такого (ч. 3 ст. 177 КК України)⁶⁶.

Як убачається, об'єктом цих злочинних діянь є право на використання результатів інтелектуальної, творчої діяльності, яке належить до правомочностей майнового характеру, а також права авторства, права на ім'я та права на захист репутації.

Судова практика у розгляді кримінальних справ щодо порушення прав інтелектуальної власності бере до уваги те, що потерпілим від цих злочинів можуть бути не лише автор, виконавець, виробник фонограм, винахідник, автор корисної моделі, промислового зразка, топографії інтегральної мікросхеми, а також інші особи, яким таке право належить на підставі закону, спадщини або за договором⁶⁷.

Предметом злочинів виступають результати інтелектуальної, творчої діяльності зазначених вище потерпілих: твори, винаходи, корисні моделі, промислові зразки, топографії інтегральних мікросхем.

Об'єктивна сторона злочину, передбаченого ст. 176 КК України, може полягати у такому: незаконне відтворення або розповсюдження творів науки, літератури, мистецтва, комп'ютерних програм і баз даних (наприклад, виставка картин без відома автора); незаконне відтворення, розповсюдження виконань фонограм і програм мовлення; незаконне їх тиражування та розповсюдження на аудіо- та відеокасетах, дискетах,

інших носіях інформації; інше використання чужих творів, комп'ютерних програм і баз даних, об'єктів суміжних прав. Діяння як ознака об'єктивної сторони вчиняється без дозволу осіб, які мають авторське право або суміжні права. *Інше порушення* може полягати, зокрема, у такому: вчинення дій, які порушують майнові права суб'єктів авторського права і (або) суміжних прав, визначені ст.ст. 15, 39, 40 і 41 Закону України «Про авторське право і суміжні права»; піратство у сфері авторського права і (або) суміжних прав; плагіат; ввезення на митну територію без дозволу осіб, які мають авторське право і (або) суміжні права, примірників твору, відеогам, фонограм, програм мовлення.

З об'єктивної сторони злочин, передбачений ст. 177 КК України, може бути вчинений у трьох формах: незаконне використання винаходу, корисної моделі, промислового зразка, топографії інтегральної мікросхеми; привласнення авторства на них; інше умисне порушення права на ці об'єкти⁶⁸. Під іншим порушенням права на винахід, корисну модель, промисловий зразок, топографію інтегральної мікросхеми тощо потрібно розуміти вчинення будь-яких інших діянь, які порушують встановлений чинним законодавством порядок реалізації особистих немайнових і майнових прав на ці об'єкти.

Обов'язковою ознакою об'єктивної сторони злочинів, передбачених ст. 176 і ст. 177 КК України, є незаконність діянь. Особливістю цих норм є їх бланкетність, тому під час кваліфікації цих кримінальних правопорушень потрібно з'ясувати, чи порушували вони чинне законодавство у сфері охорони об'єктів права інтелектуальної власності.

Злочини є закінченими з моменту настання наслідків у вигляді матеріальної шкоди. У примітці до ст. 176 КК України зазначено, що у ст. 176 і ст. 177 цього Кодексу матеріальна шкода вважається завданою в значному розмірі, якщо її розмір у двадцять і більше разів перевищує неоподатковуваний мінімум доходів громадян, у великому розмірі – якщо її розмір у двісті і більше разів перевищує неоподатковуваний мінімум доходів громадян, а завданою в особливо великому розмірі – якщо її розмір у тисячу і більше разів перевищує неоподатковуваний мінімум доходів громадян⁶⁹.

Зауважимо, що плагіат, не пов'язаний із заподіянням матеріальної шкоди автору, не є злочином і кваліфікується за ст. 51-2 Кодексу України про адміністративні правопорушення.

Зазначені суспільно небезпечні діяння можуть вчинюватися фізичною осудною особою з 16 років і лише з прямим умислом.

Кримінально-правові способи захисту прав інтелектуальної власності, передбачені КК України, застосовуються від імені держави за вироком суду у вигляді покарань до особи, винної у вчиненні злочину, і полягають у передбаченому законом обмеженні прав і свобод засудженого.

Санкціями розглянутих статей, крім інших альтернативних покарань, передбачене покарання у вигляді позбавлення волі. Оскільки одним із важливих принципів призначення покарання є принцип економії засобів державного примусу, то реальною альтернативою позбавленню волі, на нашу думку, може бути штраф. На сьогодні у кримінальних законодавствах багатьох державах штраф посідає основне місце в загальній системі покарань. Переваги штрафу безсумнівні. Він є джерелом поповнення державного бюджету і не вимагає видатків на його виконання. Попри це, штраф є доволі суворим покаранням, яке дозволяє ефективно досягнути реалізації інших принципів та мети кримінального покарання⁷⁰.

Злочини, передбачені ст. 176 і ст. 177 КК України, є злочинами невеликої тяжкості, тому штраф як основне покарання у санкціях цих діянь буде відповідати основним принципам застосування заходів державного примусу: гуманності і справедливості покарання, обґрунтованості покарання, повного відшкодування завданої злочином шкоди, доцільності та ефективності покарання, особистої відповідальності за вчинення злочину та дуже важливого для держави принципу – економії засобів державного примусу⁷¹.

Важливим залишається питання про порядок обрахування і визначення розмірів штрафу. Сума штрафу, що встановлена санкціями норм ч. 1 ст. 176 і ч. 1 ст. 177 КК України, передбачена у розмірі від двохсот до тисячі неоподатковуваних мінімумів доходів громадян, що складає суму від 3 400,00 грн. до 17 000,00 грн. Проте як матеріальна шкода, передбачена цими ж нормами вважається завданою в значному розмірі, якщо її розмір у двадцять і більше разів перевищує неоподатковуваний мінімум доходів громадян. Враховуючи, що розмір шкоди у кримінальному провадженні обраховується відповідно до податкової соціальної пільги, яка на 01. 01. 2016 р. становить 689,00 грн., то кримінальна відповідальність за розглянуті суспільно небезпечні діяння настає при шкоді від 13 780 грн., що значно більше, ніж сума штрафу. На нашу думку, обрахунок штрафу за неоподатковуваним доходом громадян, який складає 17 грн., через

невідворотні інфляційні процеси в державі є застарілим. Тому ми вважаємо, що у встановленні санкцій за злочини, що посягають на право інтелектуальної власності, необхідно відмовитися від стягнення штрафу у відповідних розмірах неоподаткованого мінімуму доходів громадян і запровадити стягнення штрафів у відповідних розмірах мінімальної заробітної плати. Таким чином, запропоновані нами зміни щодо реалізації заходів державного примусу за вчинення посягання на об'єкти права інтелектуальної власності сприятимуть утвердженню принципів соціальної справедливості та гуманізації кримінального законодавства.

Провадження у кримінальних справах про порушення права інтелектуальної власності має низку процесуальних особливостей. Так, кримінальні правопорушення, передбачені ч. 1 ст. 176 та ч. 1 ст. 177 КК України, є кримінальними провадженнями у формі приватного обвинувачення, тобто такими, які можуть бути розпочаті слідчим, прокурором лише на підставі заяви потерпілого.

Відповідно до ч. 1 ст. 478 Кримінального процесуального кодексу України (далі – КПК України) потерпілий має право подати до слідчого, прокурора, іншої службової особи органу, уповноваженого на початок досудового розслідування, заяву про вчинення кримінального правопорушення протягом строку давності притягнення до кримінальної відповідальності за вчинення певного кримінального правопорушення. В інших випадках справи порушуються за загальними підставами⁷².

Слідчий, прокурор, інша службова особа, уповноважена на прийняття та реєстрацію заяв і повідомлень про кримінальні правопорушення, зобов'язані прийняти та зареєструвати таку заяву чи повідомлення. Відмова у прийнятті та реєстрації заяви чи повідомлення про кримінальне правопорушення не допускається.

Відповідно до кримінального процесуального законодавства існують три способи захисту прав потерпілих від кримінального правопорушення:

1) добровільне відшкодування завданої шкоди підозрюваним, обвинуваченим, а також за його згодою будь-якою іншою фізичною чи юридичною особою (ч. 1 ст. 127 КПК України);

2) стягнення відшкодування на підставі судового рішення за результатами розгляду цивільного позову у кримінальному провадженні(ч. 2 ст. 127 КПК України). Особа, якій кримінальним правопорушенням завдано майнової та/або моральної шкоди, має право під час кримінального провадження до початку судового

розгляду пред'явити цивільний позов до підозрюваного, обвинуваченого або до фізичної чи юридичної особи, яка за законом несе цивільну відповідальність за шкоду, завдану діями підозрюваного, обвинуваченого або неосудної особи, яка вчинила суспільно небезпечне діяння (ч. 1 ст. 128 КПК України);

3) відшкодування потерпілому шкоди за рахунок Державного бюджету України у випадках та в порядку, передбачених законом, якщо шкода, завдана незаконними рішеннями, діями чи бездіяльністю органу, що здійснює оперативно-розшукову діяльність, досудове розслідування, прокуратури або суду (ч. 3 ст. 127, ч. 1 ст. 130 КПК України).

Відшкодування шкоди потерпілому у кримінальному провадженні у формі приватного обвинувачення може відбуватися на підставі угоди про примирення або без неї.

Зауважимо, що важливим фактором, що впливає на криміналізацію суспільно небезпечних діянь є їхня кількість. За статистичними даними Генеральної прокуратури України за період з 2013 р. по червень 2016 р. правоохоронними органами було обліковано 931 кримінальне правопорушення у сфері інтелектуальної власності: за ст. 176 КК України – 890, за ст. 177 КК України – 41. Однак за звітний період з обвинувальним актом до суду було направлено всього 164 справи, що складає лише 17,6 % від загальної кількості зареєстрованих злочинів⁷³. Розбіжність між кількістю зареєстрованих кримінальних правопорушень із фактично переданими до суду свідчить про наявність проблем у правозастосуванні та кваліфікації злочинних правопорушень, що посягають на відносини у сфері права інтелектуальної власності. Такий стан справ пояснюється насамперед тим, що працівники правоохоронних органів, судді відчувають труднощі у правовій оцінці зазначених суспільно небезпечних діянь. Причинами цього є недостатній обсяг спеціальних знань у цій сфері, проблемність доказування ознак складів розглядуваних злочинів, неузгодженість, колізійність правових норм із регулювання та охорони порядку відносин у сфері інтелектуальної власності. Водночас наведені статистичні показники свідчать про латентний характер кримінальних діянь, передбачених ст. 176 і ст. 177 КК України, на фоні збільшення кількості правопорушень у сфері інтелектуальної власності загалом.

Адміністративно-правовий захист. Адміністративно-правовий захист права інтелектуальної власності варто розуміти як систему активних адміністративних заходів, які застосовують компетентні органи державної влади, спрямовану на поновлення порушеного права,

усунення порушень права інтелектуальної власності, створення умов для покладання виконання обов'язку з відновлення порушеного права на порушника, також притягнення його до відповідальності⁷⁴.

Дієвою ланкою системи адміністративно-правового захисту прав інтелектуальної власності є адміністративна відповідальність. Як вид юридичної відповідальності адміністративна відповідальність має конституційне підґрунтя. Конституцією України встановлено (п. 22 ст. 92), що виключно законами України визначаються діяння, які є адміністративними правопорушеннями, і відповідальність за них. З цього випливає, по-перше, що лише закон визначає поведінку, яка є протиправною, винною і утворює склад адміністративного проступку; по-друге, що лише така поведінка – адміністративний проступок – є підставою адміністративної відповідальності; по-третє, що зміст відповідальності передбачено законом. Ця відповідальність є різновидом адміністративного примусу, одним із самостійних засобів підтримання правопорядку і регулювання відносин, які виникають при вчиненні окремо визначених законодавством правопорушень.

Зауважимо, що адміністративний порядок має низку позитивних рис. Головними з них є простота і оперативність розгляду справ, що створює об'єктивні можливості для швидкого відновлення порушених прав, насамперед права інтелектуальної власності. Він застосовується як виняток із загального правила, тобто тільки у чітко вказаних законодавством випадках. Є більш спрощеним, порівняно з цивільним або кримінальним судочинством, та не передбачає здійснення деяких процесуальних дій, що притаманні останнім⁷⁵.

Адміністративний спосіб захисту прав інтелектуальної власності науково-педагогічного працівника полягає у розгляді та вирішенні суперечки органом державного управління. Його правовою основою є Кодекс України про адміністративні правопорушення (далі – КУпАП), а також спеціальні закони України у сфері права інтелектуальної власності. Засобом такого захисту є скарга, яку у встановленому адміністративним законодавством порядку особи, права яких порушені, подають у відповідний орган державного управління.

Відповідно до ст. 51-2 КУпАП незаконне використання об'єкта права інтелектуальної власності, привласнення авторства на такий об'єкт або інше умисне порушення права інтелектуальної власності тягне за собою накладення штрафу від десяти до двохсот неоподаткованих мінімумів доходів громадян з конфіскацією незаконно виготовленої продукції, а також обладнання і матеріалів, які призначені для її виготовлення⁷⁶. Зазначене правопорушення

вчинюється тільки з умислом, а суб'єктами (правопорушниками) можуть бути як посадові особи підприємств, організацій та установ усіх форм власності, так і громадяни⁷⁷. Адміністративна відповідальність за таке правопорушення настає у випадку, коли зазначені дії не спричинили матеріальної шкоди у значному розмірі. Під значним розміром розуміється розмір матеріальної шкоди, який у двадцять і більше разів перевищує неоподатковуваний мінімум доходів громадян.

Про вчинення зазначених вище адміністративних правопорушень відповідно до ст. 254 і ст. 255 КУпАП складається протокол уповноваженими на те посадовими особами органів внутрішніх справ (Національної поліції України). Крім того, протоколи про адміністративні правопорушення, зазначені в ст. 51-2 КУпАП, можуть складати державні інспектори з питань інтелектуальної власності Державної служби інтелектуальної власності.

У протоколі про адміністративне правопорушення зазначаються: дата і місце його складення, посада, прізвище, ім'я, по батькові особи, яка склала протокол; відомості про особу, яка притягається до адміністративної відповідальності (у разі її виявлення); місце, час вчинення і суть адміністративного правопорушення; нормативний акт, який передбачає відповідальність за правопорушення; прізвища, адреси свідків і потерпілих, якщо вони є; пояснення особи, яка притягається до адміністративної відповідальності; інші відомості, необхідні для вирішення справи. Якщо правопорушенням заподіяно матеріальну шкоду, про це також зазначається в протоколі. Протокол підписується особою, яка його склала, і особою, яка притягається до адміністративної відповідальності; за наявності свідків і потерпілих протокол може бути підписано також і цими особами.

Зазначений протокол надсилається органіві, уповноваженому розглядати справу про адміністративне правопорушення (ст. 257 КУпАП), яким відповідно до ст. 221 зазначеного Кодексу є районний, районний у місті, міський чи міськрайонний суд⁷⁸. Справи про адміністративні правопорушення розглядаються за місцем його вчинення (ст. 276 КУпАП) в п'ятнадцятиденний строк з дня одержання судом протоколу про адміністративне правопорушення та інших матеріалів справи (ст. 277 КУпАП).

Суд відповідно до закону може постановити рішення про таке: застосування негайних заходів щодо запобігання порушенню права інтелектуальної власності та збереження відповідних доказів; зупинення пропуску через митний кордон України товарів, імпорт чи

експорт яких здійснюється з порушенням права інтелектуальної власності; вилучення з обігу товарів, виготовлених або уведених в обіг з порушенням права інтелектуальної власності; вилучення з обігу матеріалів, знарядь, які використовувалися переважно для виготовлення товарів з порушенням права інтелектуальної власності; застосування разового грошового стягнення замість відшкодування збитків за неправомірне використання об'єкта права інтелектуальної власності; опублікування в засобах масової інформації відомостей про порушення права інтелектуальної власності та змісту судового рішення щодо такого порушення⁷⁹.

Також з метою запобігання порушенню права інтелектуальної власності та збереження відповідних доказів суд має право заборонити відповідачеві чи іншій особі вчиняти певні дії за наявності таких умов: існування достатніх підстав вважати, що ця особа є порушником права інтелектуальної власності. Якщо ж у діях порушника права інтелектуальної власності є ознаки правопорушення, за вчинення якого передбачено адміністративну відповідальність, компетентні органи мають вжити заходів для забезпечення вчиненого або можливого у майбутньому цивільного позову шляхом накладення арешту на документи, рахунки та інші предмети, що можуть бути доказами вчинення дій, за які передбачено адміністративну відповідальність⁸⁰.

Розглянувши справу, суд виносить постанову про накладення адміністративного стягнення або про закриття справи. Постанова суду про накладення адміністративного стягнення є остаточною, обов'язковою для виконання державними і громадськими органами, підприємствами, установами, організаціями, посадовими особами і громадянами, а також не підлягає оскарженню в порядку провадження в справах про адміністративні правопорушення, за винятком випадків, передбачених законами України.

Ще одним видом адміністративного порядку захисту права промислової власності науково-педагогічного працівника може бути його звернення як потерпілого до Апеляційної палати Державної служби інтелектуальної власності. Апеляційна палата є колегіальним органом, який діє на підставі чинного законодавства України та Регламенту апеляційної палати, затвердженого наказом Міністерства освіти і науки України від 15. 09. 2003 р. за № 622⁸¹ (далі – Регламент). Засобом захисту є заперечення, яке заявник, що не погоджується з рішенням Державної служби інтелектуальної власності стосовно набуття права інтелектуальної власності на об'єкт права промислової власності, подає до Апеляційної палати.

Відповідно до п. 9 Регламенту заперечення викладається письмово українською мовою. Воно повинно бути підписано апелянтом або його представником, має стосуватися лише одного рішення і містити обґрунтування його неправомірності. Заперечення та додатки до нього не повинні містити зневажливих висловлювань щодо інших осіб, а також матеріалів і/або відомостей, що вочевидь не стосуються заперечення. Невід'ємними додатками до заперечення є такі: копія рішення Державної служби, проти якого подається заперечення; документи, зазначені в запереченні як докази наявності викладених у ньому обставин; документ про сплату збору за подання заперечення; довіреність, що посвідчує повноваження представника на подання заперечення (якщо заперечення подається через представника) або її завірена копія. До заперечення можуть бути додані й інші додатки, необхідні для правильного розгляду заперечення⁸².

За подання заперечення сплачується збір, розмір та порядок сплати якого встановлено Постановою Кабінету Міністрів України № 1716 від 23. 12. 2004 р. «Про затвердження Порядку сплати зборів за дії, пов'язані з охороною прав на об'єкти інтелектуальної власності»⁸³. У разі несплати збору або визнання наданого платіжного документа недійсним через порушення правил його оформлення заперечення вважається неподаним.

У разі пропуску терміну подачі заперечення заявник може клопотати про його відновлення, підтвердивши наявність поважних причин і сплативши спеціальний збір за відновлення пропущеного строку.

За розпорядженням голови Апеляційної палати призначається колегія у складі трьох членів із визначенням головуючого на апеляційному засіданні для ведення справи. Заперечення розглядається згідно з Регламентом Апеляційної палати протягом двох місяців від дати одержання заперечення в межах мотивів, викладених апелянтом в запереченні та під час його розгляду. Строк розгляду заперечення продовжується за ініціативою апелянта, але не більше двох місяців, якщо до його спливу буде подано відповідне клопотання та сплачено збір за його подання. За результатами розгляду заперечення колегія Апеляційної палати приймає мотивоване рішення, яке набирає чинності після затвердження його наказом Державної служби інтелектуальної власності. Затверджене рішення надсилається апелянту не пізніше п'яти днів після його затвердження. До затвердження рішення колегії Апеляційної палати в місячний строк від дати його прийняття Голова Державної служби інтелектуальної

власності України може внести мотивований письмовий протест на це рішення. Підставами для внесення протесту можуть бути порушення норм чинного законодавства при прийнятті рішення колегії Апеляційної палати та порушення процедури розгляду заперечення. Протест розглядається новим складом колегії за правилами, установленими цим Регламентом, у місячний строк від дати внесення протесту. Члени колегії, які брали участь у розгляді заперечення, не можуть брати участі в розгляді протесту. Рішення Апеляційної палати, прийняте за протестом, може бути скасоване лише судом.

Таким чином, адміністративно-правовий захист прав інтелектуальної власності має особливу процедуру, яка повинна забезпечити належний захист прав творця об'єкта інтелектуальної власності у цій сфері.

У підсумку відмітимо, що застосування до винного у вчиненні правопорушень, які заподіюють шкоду авторським правам і правам промислової власності, заходів кримінально-правового й адміністративно-правового впливу є виправданим і має, передусім, виконувати застережливу функцію щодо таких правопорушень.

---

¹ Жаров В. О. Захист права інтелектуальної власності. Захист авторського права і суміжних прав. Захист права промислової власності : навч. посіб. / В. О. Жаров. – К. : ЗАТ « Інститут інтелектуальної власності», 2003. – С. 34.

²Захист прав інтелектуальної власності: норми міжнародного і національного законодавства та їх правозастосування: практич. посіб. / [Лонг Д., Рей П., Жаров В. О., Шевелева Т. М., Василенко І. Е., Дроб'язко В. С.]. – К.: «К.І.С.», 2007.– С. 51.

³Сцібан О. Я. Державне регулювання захисту прав інтелектуальної власності [Електронний ресурс] / О. Я. Сцібан // Науковий вісник Академії муніципального управління. Серія : Управління. – 2012. – Вип. 4. – С. 241-246. – Режим доступу до ресурсу : http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvamuupravl_2012_4_33. – С. 241.

⁴ Лапчинский М. В. Некоторые аспекты исследования понятия «юридические средства охраны гражданских прав» / М. В. Лапчинский // Государство и право. – 2003. – № 5. – С. 88-90.

⁵ Цит. за. : Потехіна В. О. Інтелектуальна власність : навч. посіб. / В. О. Потехіна. – К. : Центр учбової літератури, 2008. – С. 126.

⁶ Общая теория прав человека / под ред. Е.А. Лукашевой. – М., 1996. – С.169-171.

⁷ Стефанчук Р. О. Цивільне право України : навч. посіб. [Електронний ресурс] / Р. О. Стефанчук. – К. : Прецедент, 2005. – 440 с. – Режим доступу: http://www.ebk.net.ua/Book/law/stefanchuk_tsivpu/part6/613.htm

⁸ Захист прав інтелектуальної власності: норми міжнародного і національного законодавства та їх правозастосування: практич. посіб. / [Лонг Д., Рей П., Жаров В. О., Шевелева Т. М., Василенко І. Е., Дроб'язко В. С.]. – К.: «К.І.С.», 2007.– С. 52.

⁹ Игонин С. В. Институт личной неприкосновенности работников правоохранительных органов в законодательстве современной России (теоретико-правовой аспект) : автореф. дис. на соискание уч. степени канд. юрид. наук : спец. 12.00.01 «Теория права и

государства; история права и государства; история политических и правовых учений» / С. В. Игонин. – Москва, 2000. – С.13-14.

¹⁰ Право інтелектуальної власності : Акад. курс : підруч. для студ. вищих навч. заклад. / О. П. Орлюк, Г. О. Андрощук, О. Б. Бутнік-Сіверський та ін.; за ред. О. П. Орлюк, О. Д. Святоцького. – К. : Видавничий Дім «Ін Юре», 2007. – С. 386-387.

¹¹ Там само. – С. 387.

¹² Жаров В. О. Захист права інтелектуальної власності. Захист авторського права і суміжних прав. Захист права промислової власності : навч. посіб. / В. О. Жаров. – К. : ЗАТ « Інститут інтелектуальної власності», 2003. – С. 34.

¹³ Про авторське право і суміжні права : Закон України № 3792-ХІІ від 23. 12. 1993 р. ; поточна редакція від 05. 12. 2012 р., підстава 5460-17 [Електронний ресурс] // Офіційний веб-портал Верховної Ради України. – Режим доступу до ресурсу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/3792-12>. – Ст. 50.

¹⁴ Стефанчук Р. О. Цивільне право України : навч. посіб. [Електронний ресурс] / Р. О. Стефанчук. – К. : Прецедент, 2005. – 440 с. – Режим доступу: http://www.ebk.net.ua/Book/law/stefanchuk_tsivpu/part6/613.htm

¹⁵ Про охорону прав на винаходи і корисні моделі : Закон України № 3687-ХІІ від 15. 12. 1993 р.; поточна редакція від 05. 12. 2012 р., підстава 5460-17 [Електронний ресурс] // Офіційний веб-портал Верховної Ради України. – Режим доступу до ресурсу : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/3687-12>. – Ст. 28, ст. 34.

¹⁶ Про охорону прав на промислові зразки : Закон України № 3688-ХІІ від 15. 12. 1993 р.; поточна редакція від 05. 12. 2012 р., підстава 5460-17 [Електронний ресурс] // Офіційний веб-портал Верховної Ради України. – Режим доступу до ресурсу : <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/3688-12>. – Ст. 20, ст. 26.

¹⁷ Про охорону прав на топографії інтегральних мікросхем : Закон України № 621/97-ВР від 05. 11. 1997 р. ; поточна редакція від 05. 12. 2012 р., підстава 5460-17 [Електронний ресурс] // Офіційний веб-портал Верховної Ради України. – Режим доступу до ресурсу : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/621/97-вр>. – Ст. 16, ст. 21.

¹⁸ Юскаєв В. Б. Навчальний посібник з курсу «Інтелектуальна власність» / В. Б. Юскаєв. – С. : Вид-во СумДУ, 2009. – С. 117.

¹⁹ Про охорону прав на винаходи і корисні моделі : Закон України № 3687-ХІІ від 15. 12. 1993 р.; поточна редакція від 05. 12. 2012 р., підстава 5460-17 [Електронний ресурс] // Офіційний веб-портал Верховної Ради України. – Режим доступу до ресурсу : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/3687-12>. – Ст. 28; Про охорону прав на промислові зразки : Закон України № 3688-ХІІ від 15. 12. 1993 р.; поточна редакція від 05. 12. 2012 р., підстава 5460-17 [Електронний ресурс] // Офіційний веб-портал Верховної Ради України. – Режим доступу до ресурсу : <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/3688-12>. – Ст. 22; Про охорону прав на топографії інтегральних мікросхем : Закон України № 621/97-ВР від 05. 11. 1997 р. ; поточна редакція від 05. 12. 2012 р., підстава 5460-17 [Електронний ресурс] // Офіційний веб-портал Верховної Ради України. – Режим доступу до ресурсу : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/621/97-вр>. – Ст. 17.

²⁰ Про судоустрій і статус суддів : Закон України № 1402-VІІІ від 02. 06. 2016 р. [Електронний ресурс] // Офіційний веб-портал Верховної Ради України. – Режим доступу до ресурсу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1402-19>

²¹ Там само. – П. 1 ч. 1 ст. 31.

²² Там само. – Ч. 15 Розділу ХІІ «Прикінцеві та перехідні положення».

²³ Захист прав інтелектуальної власності в Україні: проблеми законодавчого забезпечення та правозастосування : моногр. [Електронний ресурс] / [Дробязко В. С., Міндрул А. В., Орлюк О. П., Тверезенко О. О., Штефан О. О. та ін.]; за заг. ред. д.ю.н.

О. П. Орлюк. – Режим доступу до ресурсу : <http://www.ndiiv.org.ua/Files2/zahist%20prav.pdf>. – С. 9.

²⁴ Питання Державної служби інтелектуальної власності України : Указ Президента України № 549/2013 від 08. 10. 2013 р. [Електронний ресурс] // Офіційний веб-портал Верховної Ради України. – Режим доступу до ресурсу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/549/2013>

²⁵ Репешко П. І. Система державних органів та установ у сфері захисту прав інтелектуальної власності в Україні [Електронний ресурс] / П. І. Репешко // Наукові праці [Чорноморського державного університету імені Петра Могили комплексу «Києво-Могилянська академія»]. Серія : Державне управління. – 2013. – Т. 226. – Вип. 214. – С. 70-75. – Режим доступу до ресурсу : http://nbuv.gov.ua/UJRN/Npchdu_2013_226_214_15. – С. 71, С. 74.

²⁶ Єпіфанова Ю. С. Авторські права науково-педагогічних працівників вищих навчальних закладів: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук : спец. 12.00.03 «Цивільне право і цивільний процес; сімейне право; міжнародне приватне право» / Ю. С. Єпіфанова. – Харків, 2010. – С. 10.

²⁷ Право інтелектуальної власності : Акад. курс : підруч. для студ. вищих навч. заклад. / О. П. Орлюк, Г. О. Андрощук, О. Б. Бутнік-Сівєрський та ін.; за ред. О. П. Орлюк, О. Д. Святоцького. – К. : Видавничий Дім «Ін Юре», 2007. – С. 388.

²⁸ Цит. за: Штефан А. С. Цивільно-правові способи захисту авторського права і суміжних прав / А. С. Штефан // Теорія і практика інтелектуальної власності. – 2009. – № 2. – С. 41.

²⁹ Потоцький М. Ю. Захист права інтелектуальної власності: проблеми понятійно-категоріального апарату [Електронний ресурс] / М. Ю. Потоцький // Наше право. – 2013. – № 7. – С. 157-163. – Режим доступу до ресурсу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nashp_2013_7_28. – С. 158.

³⁰ Венедіктова І. В. Цивільно-правовий захист та охорона авторського права [Електронний ресурс] / І. В. Венедіктова, О. В. Розгон // Форум права. – 2007. – № 2. – С. 24-29. – Режим доступу до ресурсу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/FP_index. – С. 25.

³¹ Потоцький М. Ю. Захист права інтелектуальної власності: проблеми понятійно-категоріального апарату [Електронний ресурс] / М. Ю. Потоцький // Наше право. – 2013. – № 7. – С. 157-163. – Режим доступу до ресурсу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nashp_2013_7_28. – С. 160.

³² Цивільний кодекс України : Закон України № 435-IV від 16. 01. 2003 р. ; поточна редакція від 01. 01. 2016 р., підстава 1709-18, 835-19 [Електронний ресурс] // Офіційний веб-портал Верховної Ради України. – Режим доступу до ресурсу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/435-15>. – Ст. 424.

³³ Жаров В. О. Право інтелектуальної власності в системі права України : навч. посіб. / В. О. Жаров. – К. : Інст. інтелект. власн. і права, 2004. – С. 73.

³⁴ Цивільний кодекс України : Закон України № 435-IV від 16. 01. 2003 р.; поточна редакція від 01. 01. 2016 р., підстава 1709-18, 835-19 [Електронний ресурс] // Офіційний веб-портал Верховної Ради України. – Режим доступу до ресурсу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/435-15>. – Ст. 16.

³⁵ Штефан А. С. Цивільно-правові способи захисту авторського права і суміжних прав / А. С. Штефан // Теорія і практика інтелектуальної власності. – 2009. – № 2. – С. 41; Кармазін В. Я. Цивільно-правові способи захисту авторського права і суміжних прав / В. Я. Кармазін // Бюлетень Міністерства юстиції України. – 2013. – № 3. – С. 9; Стефанчук Р. О. Особисті немайнові права фізичних осіб (поняття, зміст, система, особливості здійснення та захисту) : моногр. / Р. О. Стефанчук. – К: КНТ, 2007. – С. 194.

- ³⁶ Кармазін В. Я. Цивільно-правові способи захисту авторського права і суміжних прав / В. Я. Кармазін // Бюлетень Міністерства юстиції України. – 2013. – № 3. – С. 9.
- ³⁷ Єпіфанова Ю. С. Авторські права науково-педагогічних працівників вищих навчальних закладів: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук : спец. 12.00.03 «Цивільне право і цивільний процес; сімейне право; міжнародне приватне право» / Ю. С. Єпіфанова. – Харків, 2010. – С. 10-11.
- ³⁸ Про авторське право і суміжні права : Закон України № 3792-ХІІ від 23. 12. 1993 р.; поточна редакція від 05. 12. 2012 р., підстава 5460-17 [Електронний ресурс] // Офіційний веб-портал Верховної Ради України. – Режим доступу до ресурсу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/3792-12>. – Ст. 52.
- ³⁹ Єпіфанова Ю. С. Авторські права науково-педагогічних працівників вищих навчальних закладів: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук : спец. 12.00.03 «Цивільне право і цивільний процес; сімейне право; міжнародне приватне право» / Ю. С. Єпіфанова. – Харків, 2010. – С. 10.
- ⁴⁰ Про авторське право і суміжні права : Закон України № 3792-ХІІ від 23. 12. 1993 р.; поточна редакція від 05. 12. 2012 р., підстава 5460-17 [Електронний ресурс] // Офіційний веб-портал Верховної Ради України. – Режим доступу до ресурсу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/3792-12>. – Ст. 52.
- ⁴¹ Про охорону прав на винаходи і корисні моделі : Закон України № 3687-ХІІ від 15. 12. 1993 р.; поточна редакція від 05. 12. 2012 р., підстава 5460-17 [Електронний ресурс] // Офіційний веб-портал Верховної Ради України. – Режим доступу до ресурсу : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/3687-12>. – Ст. 35.
- ⁴² Про охорону прав на промислові зразки : Закон України № 3688-ХІІ від 15. 12. 1993 р.; поточна редакція від 05. 12. 2012 р., підстава 5460-17 [Електронний ресурс] // Офіційний веб-портал Верховної Ради України. – Режим доступу до ресурсу : <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/3688-12>. – Ст. 27.
- ⁴³ Про охорону прав на топографії інтегральних мікросхем : Закон України № 621/97-ВР від 05. 11. 1997 р.; поточна редакція від 05. 12. 2012 р., підстава 5460-17 [Електронний ресурс] // Офіційний веб-портал Верховної Ради України. – Режим доступу до ресурсу : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/621/97-vr>. – Ст. 22.
- ⁴⁴ Захист прав інтелектуальної власності: норми міжнародного і національного законодавства та їх правозастосування : практич. посіб. / [Лонг Д., Рей П., Жаров В. О., Шевелева Т. М., Василенко І. Е., Дроб'язко В. С.]. – К.: «К.І.С.», 2007. – С. 56.
- ⁴⁵ Буркацький Л. К. Захист цивільного права та інтересу : Методика складання документів, коментарі, позовні та інші заяви : навч.-практ. посіб. / Л. К. Буркацький. – К. : Юрінком Інтер, 2006. – С. 17.
- ⁴⁶ Цивільний процесуальний кодекс України : Закон України № 1618-IV від 18. 03. 2004 р.; поточна редакція від 24. 02. 2016 р., підстава 990-19 [Електронний ресурс] // Офіційний веб-портал Верховної Ради України. – Режим доступу до ресурсу : <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/1618-15>. – Ст. 109.
- ⁴⁷ Штефан М. Й. Цивільне процесуальне право України : академічний курс : підруч. для студ. юрид. спец. вищ. навч. закл. / М. Й. Штефан. – К. : Концерн «Видавничий Дім «Ін Юре», 2005. – С. 275-276.
- ⁴⁸ Захист прав інтелектуальної власності в Україні: проблеми законодавчого забезпечення та правозастосування : моногр. [Електронний ресурс] / [Дроб'язко В. С., Міндрул А. В., Орлюк О. П., Тверезенко О. О., Штефан О. О. та ін.]; за заг. ред. д.ю.н. О. П. Орлюк. – 242 с. – Режим доступу до ресурсу : <http://www.ndiiv.org.ua/Files2/zahist%20prav.pdf>. – С. 66.
- ⁴⁹ Цивільний процесуальний кодекс України : Закон України № 1618-IV від 18. 03. 2004 р.; поточна редакція від 24. 02. 2016 р., підстава 990-19 [Електронний ресурс] //

Офіційний веб-портал Верховної Ради України. – Режим доступу до ресурсу : <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/1618-15>. – Ст. 151.

⁵⁰ Цивільний кодекс України : Закон України № 435-IV від 16. 01. 2003 р.; поточна редакція від 01. 01. 2016 р., підстава 1709-18, 835-19 [Електронний ресурс] // Офіційний веб-портал Верховної Ради України. – Режим доступу до ресурсу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/435-15>. – Ст. 23.

⁵¹ Штефан А. С. Цивільно-правові способи захисту авторського права і суміжних прав / А. С. Штефан // Теорія і практика інтелектуальної власності. – 2009. – № 2. – С. 51; Эрделевский А. М. Правовое регулирование возмещения морального вреда в гражданском праве: автореф. дис. на соискание уч. степени канд. юрид. наук : спец. 12.00.03 «Гражданское право и гражданский процесс; семейное право; международное частное право» / А. М. Эрделевский. – Москва, 1995. – С. 16-17.

⁵² Штефан А. С. Цивільно-правові способи захисту авторського права і суміжних прав / А. С. Штефан // Теорія і практика інтелектуальної власності. – 2009. – № 2. – С. 50.

⁵³ Див. докладніше: Ківалова Т. С. Особливості відшкодування шкоди як способу захисту прав інтелектуальної власності / Т. С. Ківалова // Актуальні проблеми політики : зб. наук. пр. / редкол. : С. В. Ківалов (голов. ред.), Л. І. Кормич (заст. голов. ред.), Ю. П. Алєнін [та ін.] ; МОНмолодьспорт України, НУ ОЮА. – О. : Фенікс, 2010. – Вип. 40. – С. 20.

⁵⁴ Микитин В. І. Цивільно-правові способи захисту майнових прав інтелектуальної власності / В. І. Микитин // Юридична Україна. – 2012. – № 9. – С. 55.

⁵⁵ Про авторське право і суміжні права : Закон України № 3792-ХІІ від 23. 12. 1993 р.; поточна редакція від 05. 12. 2012 р., підстава 5460-17 [Електронний ресурс] // Офіційний веб-портал Верховної Ради України. – Режим доступу до ресурсу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/3792-12>. – Ст. 52.

⁵⁶ Венедіктова І. В. Цивільно-правовий захист та охорона авторського права [Електронний ресурс] / І. В. Венедіктова, О. В. Розгон // Форум права. – 2007. – № 2. – С. 24-29. – Режим доступу до ресурсу : http://nbuv.gov.ua/UJRN/FP_index. – С. 26.

⁵⁷ Кармазін В. Я. Цивільно-правові способи захисту авторського права і суміжних прав / В. Я. Кармазін // Бюлетень Міністерства юстиції України. – 2013. – № 3. – С. 10-11.

⁵⁸ Штефан А. С. Визнання правочину недійсним як спосіб захисту авторського права / А. С. Штефан // Теорія і практика інтелектуальної власності. – 2013. – № 4. – С. 30.

⁵⁹ Кармазін В. Я. Цивільно-правові способи захисту авторського права і суміжних прав / В. Я. Кармазін // Бюлетень Міністерства юстиції України. – 2013. – № 3. – С. 12.

⁶⁰ Там само. – С. 9-10.

⁶¹ Про судовий збір : Закон України № 3674-VI від 08. 07. 2011 р.; поточна редакція від 26. 09. 2015 р., підстава 670-19 [Електронний ресурс] // Офіційний веб-портал Верховної Ради України. – Режим доступу до ресурсу : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/3674-17>

⁶² Захист прав інтелектуальної власності в Україні: проблеми законодавчого забезпечення та правозастосування : моногр. [Електронний ресурс] / [Дробязко В. С., Міндрул А. В., Орлюк О. П., Тверезенко О. О., Штефан О. О. та ін.]; за заг. ред. д.ю.н. О. П. Орлюк. – 242 с. – Режим доступу до ресурсу : <http://www.ndiiv.org.ua/Files2/zahist%20prav.pdf>. – С. 165.

⁶³ Цивільний кодекс України : Закон України № 435-IV від 16. 01. 2003 р.; поточна редакція від 01. 01. 2016 р., підстава 1709-18, 835-19 [Електронний ресурс] // Офіційний веб-портал Верховної Ради України. – Режим доступу до ресурсу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/435-15>. – Ст. 19.

⁶⁴ Захист прав інтелектуальної власності в Україні: проблеми законодавчого забезпечення та правозастосування : моногр. [Електронний ресурс] / [Дробязко В. С.,

Міндрул А. В., Орлюк О. П., Тверезенко О. О., Штефан О. О. та ін.]; за заг. ред. д.ю.н. О. П. Орлюк. – 242 с. – Режим доступу до ресурсу : <http://www.ndiiv.org.ua/Files2/zahist%20prav.pdf>. – С. 9.

⁶⁵ Цивільний кодекс України : Закон України № 435-IV від 16. 01. 2003 р.; поточна редакція від 01. 01. 2016 р., підстава 1709-18, 835-19 [Електронний ресурс] // Офіційний веб-портал Верховної Ради України. – Режим доступу до ресурсу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/435-15>. – Ст. 594.

⁶⁶ Кримінальний кодекс України : Закон України № 2341-III від 05. 04. 2001 р.; поточна редакція від 18. 03. 2016 р., підстава 1022-19 [Електронний ресурс] // Офіційний веб-портал Верховної Ради України. – Режим доступу до ресурсу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2341-14/page>. – Ст.ст. 176-177.

⁶⁷ Див. докладніше: Парамонова О. С. Злочини у сфері інтелектуальної власності в системі норм Особливої частини Кримінального кодексу України / О. С. Парамонова / Інтелектуальна власність в Україні : погляд з XXI ст. : зб. наук. праць за матер. Всеукр. наук.-практ. конференції, 29-30 вересня 2011 р., м. Черкаси / За заг. ред. А. І. Кузьмінського, О. П. Орлюк. – Ч. : Чабаненко Ю.А., 2011.– С. 116.

⁶⁸ Кримінальне право. Особлива частина : мультимед. навч. посіб. [Електронний ресурс] / За заг. ред. д. ю. н., проф. А. В. Савченка // Офіційний веб-портал Національної академії внутрішніх справ. – Тема 6. – Режим доступу до ресурсу: http://www.naiu.kiev.ua/books/mnp_krum_pravo_osob/Files/Lekc/T6/T6_P1.html

⁶⁹ Кримінальний кодекс України : Закон України № 2341-III від 05. 04. 2001 р.; поточна редакція від 18. 03. 2016 р., підстава 1022-19 [Електронний ресурс] // Офіційний веб-портал Верховної Ради України. – Режим доступу до ресурсу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2341-14/page>. - ст. 176, прим.

⁷⁰ Гордієнко В. В. Особливості призначення кримінального покарання за вчинення злочину «Доведення до банкрутства» за проектом Закону України № 9221 «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо гуманізації відповідальності за правопорушення у сфері господарської діяльності та службової діяльності» / В. В. Гордієнко // Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ. Серія юридична. – Випуск № 1. – 2012. – С. 281.

⁷¹ Парамонова О. С. Соціальна справедливість та гуманізація кримінальної відповідальності за посягання на права інтелектуальної власності / О. С. Парамонова // Вітчизняний та світовий досвід правового регулювання відносин у сфері інтелектуальної власності : зб. наук. праць за матер. Всеукр. наук.-практ. інтернет-конфер., 17-18 квітня 2013 р., м. Черкаси / За заг. ред. А. І. Кузьмінського, О. П. Орлюк. – Ч. : Чабаненко Ю. А., 2013. – С. 127.

* Неоподатковуваний мінімум доходів громадян відповідно до пункту 5 Підрозділу 1 Розділу XX Податкового кодексу для цілей кваліфікації вчиненого за нормами адміністративного та кримінального законодавства встановлюється на рівні соціальної пільги. Згідно з п.п. 169.1.1 п. 169.1 ст. 169 розділу IV Податкового Кодексу податкова соціальна пільга складає 50 відсотків розміру прожиткового мінімуму для працездатної особи (у розрахунку на місяць), встановленого законом на 1 січня звітного податкового року – для будь-якого платника податку, то впродовж всього 2016 року податкова соціальна пільга складатиме 689,00 грн.

⁷² Кримінальний процесуальний кодекс України : Закон України № 4651-VI від 13. 04. 2012 р.; поточна редакція від 28. 02. 2016 р., підстава 1019-19 [Електронний ресурс] // Офіційний веб-портал Верховної Ради України. – Режим доступу до ресурсу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/4651-17/page>. – Ст. 478.

- ⁷³ Єдиний звіт про кримінальні правопорушення : Статистична інформація [Електронний ресурс] // Офіційний веб-сайт Генеральної прокуратури України. – Режим доступу до ресурсу: http://www.gp.gov.ua/ua/stst2011.html?dir_id=104402
- ⁷⁴ Ярошенко С. В. Адміністративно-правовий захист прав інтелектуальної власності / С. В. Ярошенко // Адвокат. – 2009. – № 6. – С. 38.
- ⁷⁵ Право інтелектуальної власності : Акад. курс : підруч. для студ. вищих навч. заклад. / О. П. Орлюк, Г. О. Андрощук, О. Б. Бутнік-Сіверський та ін.; за ред. О. П. Орлюк, О. Д. Святоцького. – К. : Видавничий Дім «Ін Юре», 2007. – С. 390.
- ⁷⁶ Кодекс України про адміністративні правопорушення : Закон України № 8073-Х від 07. 12. 1984 р.; поточна редакція від 18. 03. 2016 р., підстава 1022-19 [Електронний ресурс] // Офіційний веб-портал Верховної Ради України. – Режим доступу до ресурсу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/80731-10>. – Ст. 51-2.
- ⁷⁷ Кодекс України про адміністративні правопорушення : наук.-практ. комент. / [Каложний Р. А., Комзюк А. Т., Погрібний О. О. та ін.]. – К. : Всеукраїнська асоціація видавців «Правова єдність», 2008. – С. 107.
- ⁷⁸ Жаров В. О. Захист права інтелектуальної власності. Захист авторського права і суміжних прав. Захист права промислової власності : навч. посіб. / В. О. Жаров. – К. : ЗАТ «Інститут інтелектуальної власності», 2003. – С. 40.
- ⁷⁹ Ярошенко С. В. Адміністративно-правовий захист прав інтелектуальної власності / С. В. Ярошенко // Адвокат. – 2009. – № 6. – С. 38.
- ⁸⁰ Ярошенко С. В. Адміністративно-правовий захист прав інтелектуальної власності / С. В. Ярошенко // Адвокат. – 2009. – № 6. – С. 38.
- ⁸¹ Про затвердження Регламенту Апеляційної палати Державного департаменту інтелектуальної власності: наказ Міністерства освіти і науки України № 622 від 15. 09. 2003 р.; поточна редакція від 25. 07. 2011 р., підстава z0811-11 [Електронний ресурс] // Офіційний веб-портал Верховної Ради України. – Режим доступу до ресурсу : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/z0877-03>
- ⁸² Про затвердження Регламенту Апеляційної палати Державного департаменту інтелектуальної власності: наказ Міністерства освіти і науки України № 622 від 15. 09. 2003 р.; поточна редакція від 25. 07. 2011 р., підстава z0811-11 [Електронний ресурс] // Офіційний веб-портал Верховної Ради України. – Режим доступу до ресурсу : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/z0877-03>.
- ⁸³ Про затвердження Порядку сплати зборів за дії, пов'язані з охороною прав на об'єкти інтелектуальної власності : Постанова Кабінету Міністрів України № 1716 від 23. 12. 2004 р. ; поточна редакція від 21. 09. 2011 р., підстава 957-2011-п [Електронний ресурс] // Офіційний веб-портал Верховної Ради України. – Режим доступу до ресурсу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1716-2004-п>

ПІСЛЯМОВА

У монографії проведено комплексне дослідження права інтелектуальної власності науково-педагогічного працівника, а саме: функціонування юридичного механізму виникнення та реалізації особистих немайнових і майнових прав інтелектуальної власності на службові об'єкти у вищому навчальному закладі, починаючи зі створення такого об'єкта й аж до захисту прав його творця.

Відомо, що запорукою дотримання прав інтелектуальної власності у вищій школі є чітке правове регулювання відносин між науково-педагогічним працівником і його роботодавцем. Тому виявлені й проаналізовані у дослідженні прогалини і колізії законодавства потребують свого невідкладного вирішення. Системний аналіз та конструктивна критика чинних нормативно-правових актів дозволили авторам запропонувати власне бачення шляхів удосконалення відповідних кодексів і спеціальних законів, які забезпечують правове регулювання сфери інтелектуальної власності.

Наведемо стислі висновки, які дадуть змогу сконцентрувати увагу на основних положеннях монографії.

Правовідносини у сфері інтелектуальної власності за участю науково-педагогічного працівника є складними. Вони врегульовані Конституцією України, нормами Цивільного кодексу України, Кодексу законів про працю України, іншими нормативними актами у сфері права інтелектуальної власності та освітньої галузі й пов'язані зі створенням та використанням службових об'єктів права інтелектуальної власності, учасниками яких виступають науково-педагогічний працівник і вищий навчальний заклад.

Особливу увагу було приділено поняттю службового об'єкта права інтелектуальної власності на результат інтелектуальної, творчої діяльності науково-педагогічного працівника. Визначення його змісту ґрунтується на характеристичі загальних і спеціальних умов, яким він має відповідати. До загальних умов визнання об'єктів права інтелектуальної власності службовими належать такі: наявність оформленого трудового договору; створення об'єкта права інтелектуальної власності у зв'язку з виконанням працівником трудових обов'язків, передбачених посадовою інструкцією або трудовим договором (контрактом); створення об'єкта права інтелектуальної власності при виконанні працівником службового завдання, виданого роботодавцем (у робочий час, передбачений

правилами внутрішнього трудового розпорядку або у поза робочий час, але у зв'язку із виконанням службового завдання). Спеціальними умовами є їх створення з використанням досвіду, виробничих знань, секретів виробництва, обладнання роботодавця.

Науково-педагогічний працівник як суб'єкт права інтелектуальної власності має особливу правосуб'єктність і специфічний правовий статус, зумовлений паралельним існуванням трудових і цивільних відносин, учасником яких він виступає. На стадії створення службового об'єкта визначальними виступають норми трудового права та нормативно-правові акти освітньої галузі, а на стадії реалізації прав інтелектуальної власності базовими є правила цивільного законодавства.

Зміст прав науково-педагогічного працівника у сфері права інтелектуальної власності становить сукупність особистих немайнових прав, які притаманні йому як творцю, та майнових прав, якими науково-педагогічний працівник володіє спільно з роботодавцем.

Виникнення прав інтелектуальної власності науково-педагогічного працівника залежить від належності службового об'єкта чи до об'єктів авторського права, чи до об'єктів права промислової власності. Особисті немайнові права інтелектуальної власності виникають у науково-педагогічного працівника одночасно з виникненням службового об'єкта у правовій площині: об'єкта авторського права з моменту його створення, об'єкта промислової власності – з моменту отримання патенту або свідоцтва. Окрім загальних відмінностей, зумовлених особливостями службового об'єкта як результату інтелектуальної, творчої діяльності науково-педагогічного працівника, виникнення майнових прав інтелектуальної власності безпосередньо залежить від їх розподілу між науково-педагогічним працівником і вищим навчальним закладом як до створення службового об'єкта – переважно у контракті (трудоному договорі), так і після – переважно у цивільному договорі.

Реалізація прав інтелектуальної власності на службові об'єкти права інтелектуальної власності може здійснюватися науково-педагогічним працівником особисто або через патентного повіреного у разі отримання патенту або свідоцтва та відбуватися шляхом використання або розпорядження майновими правами інтелектуальної власності у договірній формі. На допомогу науково-педагогічному працівнику і роботодавцю щодо вибору необхідного виду договорів автори сформулювали свої поради та запропонували відповідні зразки договорів, що містяться у додатках до монографії.

Спеціальних правил щодо захисту прав інтелектуальної власності саме науково-педагогічного працівника у національному законодавстві немає, тому авторами наголошено, що у випадку порушення інтересів творця-викладача застосовують загальні норми юридичної відповідальності. Доволі інформативною є частина дослідження, в якій висвітлено юрисдикційні і неюрисдикційні форми захисту, приділено окрему увагу цивільному, кримінальному й адміністративному захисту, а також самозахисту прав інтелектуальної власності.

Звичайно, якою б широкою за кількістю порушених проблем і об'ємною за кількістю сторінок не була наукова праця, їй не під силу досягнути і вирішити усі дискусійні питання права інтелектуальної власності науково-педагогічного працівника. Сподіваємося, що це дослідження зробить свій внесок у піднесенні рівня правосвідомості та правової культури учасників відносин у сфері права інтелектуальної власності на якісно новий щабель.

CONCLUDING REMARKS

This monograph contains a comprehensive research of the intellectual property rights of a scientific and pedagogical staff, namely: functioning of the legal mechanism of accrual and exercise of personal non-proprietary and proprietary intellectual property rights of work-related objects at a higher educational institution starting with the creation of such an object even to protect the rights of the creator.

It is known that the observance of intellectual property rights requires a clear legal regulation of the relations between a scientific and pedagogical staff and the employer. The gaps and collisions in the legislation that require immediate resolution are discovered and analysed here, so the criticism of the current regulatory and legal acts was constructive. The systemic perspective allowed the authors to suggest a personal vision of the ways to improve the codes and specialized laws underlying the legal regulation in intellectual property rights.

Let us provide here the summary of conclusions focusing on the main points of this monograph.

Legal relations in intellectual property rights with the participation of a scientific and pedagogical staff are complex. They are regulated by the Constitution of Ukraine, the norms of the Civil Code of Ukraine, the Labour Code of Ukraine, other regulatory acts in intellectual property rights and education and are related to the creation and usage of work-related intellectual property rights objects, the parties to which are a scientific and pedagogical staff and a higher educational institution.

Special attention was given to the notion of work-related intellectual property rights object because of intellectual creative activity of a scientific and pedagogical staff. The definitions of its content are based on the characteristics of general and special conditions that it should correspond to. The general conditions for deeming intellectual property rights objects as work-related, among others, are: the existence of a formal labour contract, the relation between the creation of intellectual property rights object and the performance of duties by the employee envisioned by the job definition or labour contract; the creation of intellectual property rights object while performing a task given by the employer (during work hours provided for in the internal rules of working schedule or outside work hours, yet in relation to performing a work-related task). Special conditions are the creation with the usage of the employer's experience, industrial knowledge, trade secrets, equipment.

A scientific and pedagogical staff as a subject of intellectual property rights has a specific legal capacity caused by parallel existence of labour and civil relations the worker is a party to. At the stage of creating the work-related object, the definitive role belongs to the labour law norms

and the legal and regulatory norms of the educational area, and at the stage of exercising the intellectual property rights the rules of the civil legislation are the basis.

The content of the rights of a scientific and pedagogical staff in intellectual property rights is the sum of personal non-proprietary rights that belong to him or her as the creator, and the proprietary rights that the scientific and pedagogical staff enjoys jointly with the employer.

The accrual of intellectual property rights of a scientific and pedagogical staff depends on whether the work-related object belongs to the objects of copyright or the objects of industrial design rights. Personal non-proprietary intellectual property rights accrue to a scientific and pedagogical staff simultaneously with the appearance of the work-related object in the legal area: for the copyright object, it is the moment of creation, and for the industrial design rights object it is the moment of obtaining the patent or the certificate. Besides the general differences caused by the specifics of a work-related object as a result of intellectual creative activity of a scientific and pedagogical staff, the accrual of proprietary intellectual property rights of a scientific and pedagogical staff depends directly on their distribution between the scientific and pedagogical staff and the higher educational institution both before the creation of the work-related object, mainly in a labour contract, and after that, mainly in a civil contract.

The exercise of intellectual property rights to the work-related intellectual property rights objects may be performed by a scientific and pedagogical staff personally or via a patent agent in case of getting a patent or a certificate and may be implemented by means of enjoying or administering the proprietary intellectual property rights in a contractual form. To help the scientific and pedagogical staff and the employer choose the necessary type of contract, the authors formulated their recommendations and offered the corresponding samples of contracts in the attachments to the monograph.

There are no special rules specifically on the rights of a scientific and pedagogical staff set out in the national legislation, so, in case of infringement of the creator-teacher's interests, general norms of legal liability are applied. Quite informative is the part of this scientific work that covers the jurisdictional and non-jurisdictional forms of protection, special attention is given to the civil, criminal and administrative protection, as well as the self-protection of intellectual property rights.

Surely, no matter how large the scientific work's scope of discussed issues and number of pages is, it is unable to cover and solve all debatable questions related to the intellectual property rights of scientific and pedagogical staff. We hope this work will contribute to the considerable increase of legal awareness and legal culture of the participants to the legal relations in intellectual property rights.

ДОДАТКИ

Додаток А

**Нормативно-правові акти,
що регулюють відносини у сфері правової охорони
прав інтелектуальної власності**

КОНСТИТУЦІЯ УКРАЇНИ
від 28.06.1996 р. № 254к/96-ВР
(витяг)

Верховна Рада України від імені Українського народу – громадян України всіх національностей,
виражаючи суверенну волю народу,
спираючись на багатовікову історію українського державотворення і на основі здійсненого українською нацією, усім Українським народом права на самовизначення,
дбаючи про забезпечення прав і свобод людини та гідних умов її життя,
підключившись про зміцнення громадянської злагоди на землі України,
прагнучи розвивати і зміцнювати демократичну, соціальну, правову державу,
усвідомлюючи відповідальність перед Богом, власною совістю, попередніми, нинішнім та майбутніми поколіннями,
керуючись Актом проголошення незалежності України від 24 серпня 1991 року, схваленим 1 грудня 1991 року всенародним голосуванням,
приймає цю Конституцію – Основний Закон України.

Розділ II
ПРАВА, СВОБОДИ ТА ОБОВ'ЯЗКИ ЛЮДИНИ І
ГРОМАДЯНИНА

Стаття 41. Кожен має право володіти, користуватися і розпоряджатися своєю власністю, результатами своєї інтелектуальної, творчої діяльності.

Право приватної власності набувається в порядку, визначеному законом.

Громадяни для задоволення своїх потреб можуть користуватися об'єктами права державної та комунальної власності відповідно до закону.

Ніхто не може бути протиправно позбавлений права власності. Право приватної власності є непорушним.

Примусове відчуження об'єктів права приватної власності може бути застосоване лише як виняток з мотивів суспільної необхідності, на підставі і в порядку, встановлених законом, та за умови

попереднього і повного відшкодування їх вартості. Примусове відчуження таких об'єктів з наступним повним відшкодуванням їх вартості допускається лише в умовах воєнного чи надзвичайного стану.

Конфіскація майна може бути застосована виключно за рішенням суду у випадках, обсязі та порядку, встановлених законом.

Використання власності не може завдавати шкоди правам, свободам та гідності громадян, інтересам суспільства, погіршувати екологічну ситуацію і природні якості землі.

Стаття 54. Громадянам гарантується свобода літературної, художньої, наукової і технічної творчості, захист інтелектуальної власності, їхніх авторських прав, моральних і матеріальних інтересів, що виникають у зв'язку з різними видами інтелектуальної діяльності.

Кожний громадянин має право на результати своєї інтелектуальної, творчої діяльності; ніхто не може використовувати або поширювати їх без його згоди, за винятками, встановленими законом.

Держава сприяє розвитку науки, встановленню наукових зв'язків України зі світовим співтовариством.

Культурна спадщина охороняється законом.

Держава забезпечує збереження історичних пам'яток та інших об'єктів, що становлять культурну цінність, вживає заходів для повернення в Україну культурних цінностей народу, які знаходяться за її межами.

КОДЕКСИ УКРАЇНИ

Цивільний кодекс України
від 16.01.2003 р. № 435-IV
(витяг)

КНИГА ЧЕТВЕРТА ПРАВО ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ Глава 35 ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ ПРО ПРАВО ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ

Стаття 418. Поняття права інтелектуальної власності

1. Право інтелектуальної власності – це право особи на результат інтелектуальної, творчої діяльності або на інший об'єкт права

інтелектуальної власності, визначений цим Кодексом та іншим законом.

2. Право інтелектуальної власності становлять особисті немайнові права інтелектуальної власності та (або) майнові права інтелектуальної власності, зміст яких щодо певних об'єктів права інтелектуальної власності визначається цим Кодексом та іншим законом.

3. Право інтелектуальної власності є непорушним. Ніхто не може бути позбавлений права інтелектуальної власності чи обмежений у його здійсненні, крім випадків, передбачених законом.

Стаття 420. Об'єкти права інтелектуальної власності

1. До об'єктів права інтелектуальної власності, зокрема, належать: літературні та художні твори; комп'ютерні програми; компіляції даних (бази даних); виконання; фонограми, відеограми, передачі (програми) організацій мовлення;

наукові відкриття; винаходи, корисні моделі, промислові зразки; компонування (топографії) інтегральних мікросхем; раціоналізаторські пропозиції; сорти рослин, породи тварин; комерційні (фірмові) найменування, торговельні марки (знаки для товарів і послуг), географічні зазначення; комерційні таємниці.

Стаття 421. Суб'єкти права інтелектуальної власності

1. Суб'єктами права інтелектуальної власності є: творець (творці) об'єкта права інтелектуальної власності (автор, виконавець, винахідник тощо) та інші особи, яким належать особисті немайнові та (або) майнові права інтелектуальної власності відповідно до цього Кодексу, іншого закону чи договору.

Стаття 422. Підстави виникнення (набуття) права інтелектуальної власності

1. Право інтелектуальної власності виникає (набувається) з підстав, встановлених цим Кодексом, іншим законом чи договором.

Стаття 423. Особисті немайнові права інтелектуальної власності

1. Особистими немайновими правами інтелектуальної власності є:
1) право на визнання людини творцем (автором, виконавцем, винахідником тощо) об'єкта права інтелектуальної власності;

2) право перешкоджати будь-якому посяганню на право інтелектуальної власності, здатному завдати шкоди честі чи репутації творця об'єкта права інтелектуальної власності;

3) інші особисті немайнові права інтелектуальної власності, встановлені законом.

2. Особисті немайнові права інтелектуальної власності належать творцеві об'єкта права інтелектуальної власності. У випадках, передбачених законом, особисті немайнові права інтелектуальної власності можуть належати іншим особам.

3. Особисті немайнові права інтелектуальної власності не залежать від майнових прав інтелектуальної власності.

4. Особисті немайнові права інтелектуальної власності не можуть відчужуватися (передаватися), за винятками, встановленими законом.

Стаття 424. Майнові права інтелектуальної власності

1. Майновими правами інтелектуальної власності є:

1) право на використання об'єкта права інтелектуальної власності;

2) виключне право дозволяти використання об'єкта права інтелектуальної власності;

3) виключне право перешкоджати неправомірному використанню об'єкта права інтелектуальної власності, в тому числі забороняти таке використання;

4) інші майнові права інтелектуальної власності, встановлені законом.

2. Законом можуть бути встановлені винятки та обмеження в майнових правах інтелектуальної власності за умови, що такі обмеження та винятки не створюють істотних перешкод для нормальної реалізації майнових прав інтелектуальної власності та здійснення законних інтересів суб'єктів цих прав.

3. Майнові права інтелектуальної власності можуть відповідно до закону бути вкладом до статутного капіталу юридичної особи, предметом договору застави та інших зобов'язань, а також використовуватися в інших цивільних відносинах.

Стаття 425. Строк чинності прав інтелектуальної власності

1. Особисті немайнові права інтелектуальної власності є чинними безстроково, якщо інше не встановлено законом.

2. Майнові права інтелектуальної власності є чинними протягом строків, встановлених цим Кодексом, іншим законом чи договором.

3. Майнові права інтелектуальної власності можуть бути припинені достроково у випадках, встановлених цим Кодексом, іншим законом чи договором.

Стаття 426. Використання об'єкта права інтелектуальної власності

1. Способи використання об'єкта права інтелектуальної власності визначаються цим Кодексом та іншим законом.

2. Особа, яка має виключне право дозволяти використання об'єкта права інтелектуальної власності, може використовувати цей об'єкт на власний розсуд, з додержанням при цьому прав інших осіб.

3. Використання об'єкта права інтелектуальної власності іншою особою здійснюється з дозволу особи, яка має виключне право дозволяти використання об'єкта права інтелектуальної власності, крім випадків правомірного використання без такого дозволу, передбачених цим Кодексом та іншим законом.

4. Умови надання дозволу (видачі ліцензії) на використання об'єкта права інтелектуальної власності можуть бути визначені ліцензійним договором, який укладається з додержанням вимог цього Кодексу та іншого закону.

Стаття 427. Передання майнових прав інтелектуальної власності

1. Майнові права інтелектуальної власності можуть бути передані відповідно до закону повністю або частково іншій особі.

2. Умови передання майнових прав інтелектуальної власності можуть бути визначені договором, який укладається відповідно до цього Кодексу та іншого закону.

Стаття 428. Здійснення права інтелектуальної власності, яке належить кільком особам

1. Право інтелектуальної власності, яке належить кільком особам спільно, може здійснюватися за договором між ними. У разі відсутності такого договору право інтелектуальної власності, яке належить кільком особам, здійснюється спільно.

Стаття 429. Права інтелектуальної власності на об'єкт, створений у зв'язку з виконанням трудового договору

1. Особисті немайнові права інтелектуальної власності на об'єкт, створений у зв'язку з виконанням трудового договору, належать працівникові, який створив цей об'єкт. У випадках, передбачених законом, окремі особисті немайнові права інтелектуальної власності на такий об'єкт можуть належати юридичній або фізичній особі, де або у якій працює працівник.

2. Майнові права інтелектуальної власності на об'єкт, створений у зв'язку з виконанням трудового договору, належать працівникові, який створив цей об'єкт, та юридичній або фізичній особі, де або у якій він працює, спільно, якщо інше не встановлено договором.

3. Особливості здійснення майнових прав інтелектуальної власності на об'єкт, створений у зв'язку з виконанням трудового договору, можуть бути встановлені законом.

Кодекс законів про працю України
від 10.12.1971 р. № 322-VIII
(витяг)

Кодекс законів про працю України визначає правові засади і гарантії здійснення громадянами України права розпоряджатися своїми здібностями до продуктивної і творчої праці.

Глава III
ТРУДОВИЙ ДОГОВІР

Стаття 21. Трудовий договір

Трудовий договір є угода між працівником і власником підприємства, установи, організації або уповноваженим ним органом чи фізичною особою, за якою працівник зобов'язується виконувати роботу, визначену цією угодою, з підляганням внутрішньому трудовому розпорядкові, а власник підприємства, установи, організації або уповноважений ним орган чи фізична особа зобов'язується виплачувати працівникові заробітну плату і забезпечувати умови праці, необхідні для виконання роботи, передбачені законодавством про працю, колективним договором і угодою сторін.

Працівник має право реалізувати свої здібності до продуктивної і творчої праці шляхом укладення трудового договору на одному або одночасно на декількох підприємствах, в установах, організаціях, якщо інше не передбачене законодавством, колективним договором або угодою сторін.

Особливою формою трудового договору є контракт, в якому строк його дії, права, обов'язки і відповідальність сторін (в тому числі матеріальна), умови матеріального забезпечення і організації праці працівника, умови розірвання договору, в тому числі дострокового, можуть встановлюватися угодою сторін. Сфера застосування контракту визначається законами України.

Стаття 42. Переважне право на залишення на роботі при вивільненні працівників у зв'язку із змінами в організації виробництва і праці

При скороченні чисельності чи штату працівників у зв'язку із змінами в організації виробництва і праці переважне право на

залишення на роботі надається працівникам з більш високою кваліфікацією і продуктивністю праці.

При рівних умовах продуктивності праці і кваліфікації перевага в залишенні на роботі надається:

- 1) сімейним – при наявності двох і більше утриманців;
- 2) особам, в сім'ї яких немає інших працівників з самостійним заробітком;
- 3) працівникам з тривалим безперервним стажем роботи на даному підприємстві, в установі, організації;
- 4) працівникам, які навчаються у вищих і середніх спеціальних навчальних закладах без відриву від виробництва;
- 5) учасникам бойових дій, інвалідам війни та особам, на яких поширюється чинність Закону України «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту»;
- 6) авторам винаходів, корисних моделей, промислових зразків і раціоналізаторських пропозицій;
- 7) працівникам, які дістали на цьому підприємстві, в установі, організації трудове каліцтво або професійне захворювання;
- 8) особам з числа депортованих з України, протягом п'яти років з часу повернення на постійне місце проживання до України;
- 9) працівникам з числа колишніх військовослужбовців строкової служби, військової служби за призовом під час мобілізації, на особливий період, військової служби за призовом осіб офіцерського складу та осіб, які проходили альтернативну (невійськову) службу, – протягом двох років з дня звільнення їх зі служби.

Перевага в залишенні на роботі може надаватися й іншим категоріям працівників, якщо це передбачено законодавством України.

Глава VIII ГАРАНТІЇ І КОМПЕНСАЦІЇ

Стаття 126. Гарантії для працівників-авторів винаходів, корисних моделей, промислових зразків і раціоналізаторських пропозицій

За працівниками-авторами винаходів, корисних моделей, промислових зразків і раціоналізаторських пропозицій зберігається середній заробіток при звільненні від основної роботи для участі у впровадженні винаходу, корисної моделі, промислового зразка чи раціоналізаторської пропозиції на тому ж підприємстві, в установі, організації.

При впровадженні винаходу, корисної моделі, промислового зразка або раціоналізаторської пропозиції на іншому підприємстві, в установі, організації за працівниками зберігається посада за місцем постійної роботи, а робота по впровадженню винаходу, корисної моделі, промислового зразка чи раціоналізаторської пропозиції оплачується за погодженням сторін у розмірі не нижче середнього заробітку за місцем постійної роботи.

ЗАКОНИ УКРАЇНИ

Закон України «Про вищу освіту» від 01.07.2014 р № 1556-VII (витяг)

Цей Закон встановлює основні правові, організаційні, фінансові засади функціонування системи вищої освіти, створює умови для посилення співпраці державних органів і бізнесу з вищими навчальними закладами на принципах автономії вищих навчальних закладів, поєднання освіти з наукою та виробництвом з метою підготовки конкурентоспроможного людського капіталу для високотехнологічного та інноваційного розвитку країни, самореалізації особистості, забезпечення потреб суспільства, ринку праці та держави у кваліфікованих фахівцях.

Розділ I ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Стаття 1. Основні терміни та їх визначення

1. У цьому Законі терміни вживаються в такому значенні:

7) вищий навчальний заклад – окремий вид установи, яка є юридичною особою приватного або публічного права, діє згідно з виданою ліцензією на провадження освітньої діяльності на певних рівнях вищої освіти, проводить наукову, науково-технічну, інноваційну та/або методичну діяльність, забезпечує організацію освітнього процесу і здобуття особами вищої освіти, післядипломної освіти з урахуванням їхніх покликань, інтересів і здібностей.

Розділ ІХ

ОРГАНІЗАЦІЯ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ

Стаття 47. Освітній процес

1. Освітній процес – це інтелектуальна, творча діяльність у сфері вищої освіти і науки, що провадиться у вищому навчальному закладі (науковій установі) через систему науково-методичних і педагогічних заходів та спрямована на передачу, засвоєння, примноження і використання знань, умінь та інших компетентностей у осіб, які навчаються, а також на формування гармонійно розвиненої особистості.

2. Положення про організацію освітнього процесу затверджується вченою радою вищого навчального закладу відповідно до законодавства.

Розділ Х

УЧАСНИКИ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ

Стаття 52. Категорії учасників освітнього процесу

1. Учасниками освітнього процесу у вищих навчальних закладах є:

- 1) наукові, науково-педагогічні та педагогічні працівники;
- 2) здобувачі вищої освіти та інші особи, які навчаються у вищих навчальних закладах;

3) фахівці-практики, які залучаються до освітнього процесу на освітньо-професійних програмах;

4) інші працівники вищих навчальних закладів.

2. До освітнього процесу можуть залучатися роботодавці.

Стаття 53. Науково-педагогічні, педагогічні та наукові працівники вищих навчальних закладів

1. Науково-педагогічні працівники – це особи, які за основним місцем роботи у вищих навчальних закладах провадять навчальну, методичну, наукову (науково-технічну, мистецьку) та організаційну діяльність.

2. Педагогічні працівники – це особи, які за основним місцем роботи у вищих навчальних закладах провадять навчальну, методичну та організаційну діяльність.

3. Наукові працівники – це особи, які за основним місцем роботи та відповідно до трудового договору (контракту) професійно здійснюють наукову, науково-технічну або науково-організаційну

діяльність та мають відповідну кваліфікацію незалежно від наявності наукового ступеня або вченого звання.

4. Наукова, науково-технічна та інноваційна діяльність науково-педагогічних працівників вищих навчальних закладів регулюється законодавством про наукову і науково-технічну та інноваційну діяльність.

Стаття 54. Вчені звання наукових і науково-педагогічних працівників

1. В Україні присвоюються такі вчені звання:

- 1) старший дослідник;
- 2) доцент;
- 3) професор.

2. Вчене звання професора та доцента присвоюється особам, які професійно здійснюють науково-педагогічну або творчу мистецьку діяльність.

3. Вчене звання старшого дослідника присвоюється особам, які професійно здійснюють наукову або науково-технічну діяльність.

4. Вчене звання професора, доцента, старшого дослідника присвоює вчена рада вищого навчального закладу (вчена рада структурного підрозділу). Право присвоєння вченого звання професора та старшого дослідника надається також вченим (науково-технічним) радам наукових установ. Рішення відповідних вчених рад затверджує атестаційна колегія центрального органу виконавчої влади у сфері освіти і науки у порядку, встановленому Кабінетом Міністрів України.

5. Зразки державних документів про присвоєння вчених звань затверджуються Кабінетом Міністрів України.

Стаття 55. Основні посади наукових, науково-педагогічних і педагогічних працівників вищих навчальних закладів та порядок їх заміщення

1. Основними посадами науково-педагогічних працівників вищих навчальних закладів є:

- 1) керівник (ректор, президент, начальник, директор);
- 2) заступник керівника (проректор, віце-президент, заступник начальника, заступник директора, заступник завідувача), діяльність якого безпосередньо пов'язана з освітнім або науковим процесом;
- 3) директор (начальник) інституту, його заступники, діяльність яких безпосередньо пов'язана з освітнім або науковим процесом;
- 4) декан (начальник) факультету, його заступники, діяльність яких безпосередньо пов'язана з освітнім або науковим процесом;
- 5) директор бібліотеки;

- 6) завідувач (начальник) кафедри;
- 7) професор;
- 8) доцент;
- 9) старший викладач, викладач, асистент, викладач-стажист;
- 10) науковий працівник бібліотеки;
- 11) завідувач аспірантури, докторантури.

2. Основними посадами педагогічних працівників вищих навчальних закладів є:

- 1) викладач;
- 2) методист.

3. Повний перелік посад науково-педагогічних і педагогічних працівників вищих навчальних закладів установлюється Кабінетом Міністрів України. Перелік посад наукових працівників вищого навчального закладу визначається відповідно до Закону України «Про наукову і науково-технічну діяльність».

4. Посади педагогічних працівників можуть займати особи із ступенем магістра за відповідною спеціальністю.

5. Статутом вищого навчального закладу можуть встановлюватися відповідно до законодавства додаткові вимоги до осіб, які можуть займати посади педагогічних працівників.

6. Педагогічні працівники призначаються на посаду та звільняються з посади керівником вищого навчального закладу. Педагогічні працівники кожні п'ять років проходять атестацію. За результатами атестації визначається відповідність працівників займаній посаді, присвоюються кваліфікаційні категорії, педагогічні звання.

7. Порядок проведення атестації педагогічних працівників встановлюється центральним органом виконавчої влади у сфері освіти і науки.

8. Перелік кваліфікаційних категорій і педагогічних звань педагогічних працівників, порядок їх присвоєння визначаються Кабінетом Міністрів України.

9. Посади науково-педагогічних працівників можуть займати особи, які мають науковий ступінь або вчене звання, а також особи, які мають ступінь магістра.

10. Статутом вищого навчального закладу можуть встановлюватися відповідно до законодавства додаткові вимоги до осіб, які можуть займати посади науково-педагогічних працівників.

11. Під час заміщення вакантних посад науково-педагогічних працівників – завідувачів (начальників) кафедр, професорів, доцентів,

старших викладачів, викладачів укладенню трудового договору (контракту) переуе конкурсний вiдбiр, порядок проведення якого затверджується вченою радою вищого навчального закладу.

12. В окремих випадках, у разi неможливостi забезпечення освітнього процесу наявними штатними працівниками, вакантні посади науково-педагогічних працівників можуть замiщуватися за трудовим договором до проведення конкурсного замiщення цих посад у поточному навчальному році.

13. Особа у вищому навчальному закладі не може одночасно займати двi та бiльше посад, що передбачають виконання адміністративно-управлінських функцій.

Стаття 56. Робочий час науково-педагогічних, наукових і педагогічних працівників

1. Робочий час науково-педагогічних працівників становить 36 годин на тиждень (скорочена тривалість робочого часу).

2. Робочий час науково-педагогічного працівника включає час виконання ним навчальної, методичної, наукової, організаційної роботи та інших трудових обов'язків. Робочий час наукового працівника включає час виконання ним наукової, дослідницької, консультативної, експертної, організаційної роботи та інших трудових обов'язків. Робочий час педагогічного працівника включає час виконання ним навчальної, методичної, організаційної роботи та інших трудових обов'язків.

Норми часу навчальної роботи у вищих навчальних закладах державної та комунальної форми власності (крім вищих навчальних закладів, що мають статус національного або дослідницького) визначаються центральним органом виконавчої влади у сфері освіти і науки за погодженням із заінтересованими державними органами. Норми часу методичної, наукової, організаційної роботи визначаються вищим навчальним закладом.

Максимальне навчальне навантаження на одну ставку науково-педагогічного працівника не може перевищувати 600 годин на навчальний рік.

3. Рекомендований перелік видів навчальної, методичної, наукової та організаційної роботи для науково-педагогічних, наукових і педагогічних працівників встановлюється центральним органом виконавчої влади у сфері освіти і науки.

4. Види навчальної роботи педагогічних та науково-педагогічних працівників відповідно до їх посад встановлюються вищим

навчальним закладом за погодженням з виборними органами первинних організацій профспілки (профспілковим представником).

5. Залучення науково-педагогічних, наукових і педагогічних працівників до роботи, не передбаченої трудовим договором, може здійснюватися лише за їхньою згодою або у випадках, передбачених законодавством.

Стаття 57. Права науково-педагогічних, наукових і педагогічних працівників

1. Науково-педагогічні, наукові та педагогічні працівники вищого навчального закладу всіх форм власності мають право:

1) на академічну свободу, що реалізується в інтересах особи, суспільства та людства загалом;

2) на академічну мобільність для провадження професійної діяльності;

3) на захист професійної честі та гідності;

4) брати участь в управлінні вищим навчальним закладом, у тому числі обирати та бути обраним до вищого органу громадського самоврядування, вченої ради вищого навчального закладу чи його структурного підрозділу;

5) обирати методи та засоби навчання, що забезпечують високу якість навчального процесу;

6) на забезпечення створення відповідних умов праці, підвищення свого професійного рівня, організацію відпочинку та побуту, встановлених законодавством, нормативними актами вищого навчального закладу, умовами індивідуального трудового договору та колективного договору;

7) безоплатно користуватися бібліотечними, інформаційними ресурсами, послугами навчальних, наукових, спортивних, культурно-освітніх підрозділів вищого навчального закладу;

8) на захист права інтелектуальної власності;

9) на підвищення кваліфікації та стажування не рідше одного разу на п'ять років;

10) одержувати житло, у тому числі службове, в установленому законодавством порядку;

11) отримувати пільгові довгострокові кредити на будівництво (реконструкцію) і придбання житла в установленому законодавством порядку;

12) брати участь в об'єднаннях громадян;

13) на соціальне та пенсійне забезпечення в установленому законодавством порядку.

2. Науково-педагогічні, наукові та педагогічні працівники вищого навчального закладу мають також інші права, передбачені законодавством і статутом вищого навчального закладу. На науково-педагогічних і наукових працівників вищих навчальних закладів поширюються всі права, передбачені законодавством для наукових працівників наукових установ.

3. Наукові та науково-педагогічні працівники вищого навчального закладу мають право на пенсійне забезпечення відповідно до Закону України «Про наукову і науково-технічну діяльність».

Стаття 58. Обов'язки науково-педагогічних, наукових і педагогічних працівників

1. Науково-педагогічні, наукові та педагогічні працівники вищого навчального закладу зобов'язані:

1) забезпечувати викладання на високому науково-теоретичному і методичному рівні навчальних дисциплін відповідної освітньої програми за спеціальністю, провадити наукову діяльність (для науково-педагогічних працівників);

2) підвищувати професійний рівень, педагогічну майстерність, наукову кваліфікацію (для науково-педагогічних працівників);

3) дотримуватися норм педагогічної етики, моралі, поважати гідність осіб, які навчаються у вищих навчальних закладах, прищеплювати їм любов до України, виховувати їх у дусі українського патріотизму і поваги до Конституції України та державних символів України;

4) розвивати в осіб, які навчаються у вищих навчальних закладах, самостійність, ініціативу, творчі здібності;

5) дотримуватися статуту вищого навчального закладу, законів, інших нормативно-правових актів.

Стаття 59. Гарантії науково-педагогічним, науковим, педагогічним та іншим працівникам вищих навчальних закладів

1. Науково-педагогічним, науковим, педагогічним та іншим працівникам вищих навчальних закладів:

1) створюються належні умови для праці, підвищення кваліфікації, організації побуту, відпочинку та медичного обслуговування, у тому числі викладачам з інвалідністю;

2) виплачуються у разі втрати роботи компенсації відповідно до законодавства.

2. Науково-педагогічним, науковим і педагогічним працівникам вищих навчальних закладів встановлюються доплати за науковий ступінь доктора філософії та доктора наук у розмірах відповідно 15 та 20 відсотків посадового окладу, а також за вчене звання доцента і

старшого дослідника – 25 відсотків посадового окладу, професора – 33 відсотки посадового окладу. Вищий навчальний заклад може встановити більший розмір доплат за рахунок власних надходжень.

3. Керівник вищого навчального закладу відповідно до законодавства, статуту та колективного договору визначає порядок, встановлює розміри доплат, надбавок, премій, матеріальної допомоги та заохочення педагогічних, науково-педагогічних, наукових та інших працівників вищих навчальних закладів.

Стаття 60. Післядипломна освіта, підвищення кваліфікації та стажування педагогічних і науково-педагогічних працівників

1. Післядипломна освіта – це спеціалізоване вдосконалення освіти та професійної підготовки особи шляхом поглиблення, розширення та оновлення її професійних знань, умінь та навичок або отримання іншої професії, спеціальності на основі здобутого раніше освітнього рівня та практичного досвіду.

2. Післядипломну освіту здійснюють заклади післядипломної освіти або відповідні структурні підрозділи вищих навчальних закладів і наукових установ.

3. Педагогічні і науково-педагогічні працівники підвищують кваліфікацію та проходять стажування в Україні і за кордоном.

4. Вищий навчальний заклад забезпечує підвищення кваліфікації та стажування педагогічних, науково-педагогічних працівників не рідше одного разу на п'ять років із збереженням середньої заробітної плати.

5. Результати підвищення кваліфікації та проходження стажування враховуються:

- 1) під час проведення атестації педагогічних працівників;
- 2) під час обрання на посаду за конкурсом чи укладення трудового договору з науково-педагогічними працівниками.

6. Посади педагогічних і науково-педагогічних працівників, які підвищують кваліфікацію або проходять стажування з відривом від виробництва, на цей період можуть замінюватися іншими особами без проведення конкурсу на умовах строкового трудового договору (контракту).

Закон України

«Про наукову і науково-технічну діяльність»

від 26.11.2015 р. № 848-VIII

(витяг)

Цей Закон визначає правові, організаційні та фінансові засади функціонування і розвитку у сфері наукової і науково-технічної діяльності, створює умови для провадження наукової і науково-технічної діяльності, задоволення потреб суспільства і держави у

технологічному розвитку шляхом взаємодії освіти, науки, бізнесу та влади.

Рівень розвитку науки і техніки є визначальним чинником прогресу суспільства, підвищення добробуту громадян, їх духовного та інтелектуального зростання. Цим зумовлена необхідність пріоритетної державної підтримки розвитку науки як джерела економічного зростання і невід'ємної складової національної культури та освіти, створення умов для реалізації інтелектуального потенціалу громадян у сфері наукової і науково-технічної діяльності, забезпечення використання досягнень вітчизняної та світової науки і техніки для задоволення соціальних, економічних, культурних та інших потреб.

Розділ I

ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Стаття 1. Основні терміни та їх визначення

У цьому Законі наведені нижче терміни вживаються у такому значенні:

4) вчений – фізична особа, яка проводить фундаментальні та (або) прикладні наукові дослідження і отримує наукові та (або) науково-технічні (прикладні) результати;

12) наукова діяльність – інтелектуальна, творча діяльність, спрямована на одержання нових знань та (або) пошук шляхів їх застосування, основними видами якої є фундаментальні та прикладні наукові дослідження;

4) наукова (науково-технічна) продукція – науковий та (або) науково-технічний (прикладний) результат, призначений для реалізації;

15) наукова (науково-технічна) робота – наукові дослідження та науково-технічні (експериментальні) розробки, проведені з метою одержання наукового, науково-технічного (прикладного) результату. Основними видами наукової (науково-технічної) роботи є науково-дослідні, дослідно-конструкторські, проектно-конструкторські, дослідно-технологічні, технологічні, пошукові та проектно-пошукові роботи, виготовлення дослідних зразків або партій науково-технічної продукції, а також інші роботи, пов'язані з доведенням нових наукових і науково-технічних знань до стадії практичного використання;

18) наукове видання – твір (узагальнююча наукова праця, монографія, збірник наукових праць, збірник документів і матеріалів, тези та матеріали наукових конференцій, автореферат дисертації,

препринт, словник, енциклопедія, науковий довідник або покажчик, наукове періодичне видання тощо) наукового характеру, що пройшов процедуру наукового рецензування та затвердження до друку вченою (науковою, науково-технічною, технічною) радою наукової установи або вищого навчального закладу, редакційно-видавниче опрацювання, виготовлений шляхом друкування, тиснення або в інший спосіб, містить інформацію про результати наукової, науково-технічної, науково-педагогічної, науково-організаційної діяльності, теоретичних чи експериментальних досліджень (науково-дослідне видання); підготовлені науковцями до публікації тексти пам'яток культури, історичних документів чи літературних текстів (археографічне або джерелознавче видання); науково систематизовані дані чи матеріали, що відображають історію науки та сучасний стан наукового знання (науково-довідкове або науково-інформаційне видання), призначені для поширення, що відповідають вимогам національних стандартів, інших нормативних документів з питань видавничого оформлення, поліграфічного і технічного виконання;

20) науковий працівник – вчений, який має вищу освіту не нижче другого (магістерського) рівня, відповідно до трудового договору (контракту) професійно провадить наукову, науково-технічну, науково-організаційну, науково-педагогічну діяльність та має відповідну кваліфікацію незалежно від наявності наукового ступеня або вченого звання, підтверджену результатами атестації у випадках, визначених законодавством;

22) науковий результат – нове наукове знання, одержане в процесі фундаментальних або прикладних наукових досліджень та зафіксоване на носіях інформації. Науковий результат може бути у формі звіту, опублікованої наукової статті, наукової доповіді, наукового повідомлення про науково-дослідну роботу, монографічного дослідження, наукового відкриття, проекту нормативно-правового акта, нормативного документа або науково-методичних документів, підготовка яких потребує проведення відповідних наукових досліджень або містить наукову складову тощо;

23) науково-організаційна діяльність – діяльність, спрямована на методичне, організаційне забезпечення та координацію наукової, науково-технічної та науково-педагогічної діяльності;

24) науково-педагогічна діяльність – педагогічна діяльність в університетах, академіях, інститутах та закладах післядипломної освіти, що пов'язана з науковою та (або) науково-технічною діяльністю;

25) науково-педагогічний працівник – вчений, який має вищу освіту не нижче другого (магістерського) рівня, відповідно до трудового договору (контракту) в університеті, академії, інституті професійно провадить педагогічну та наукову або науково-педагогічну діяльність та має відповідну кваліфікацію незалежно від наявності наукового ступеня або вченого звання, підтверджену результатами атестації у випадках, визначених законодавством;

26) науково-технічна діяльність – наукова діяльність, спрямована на одержання і використання нових знань для розв’язання технологічних, інженерних, економічних, соціальних та гуманітарних проблем, основними видами якої є прикладні наукові дослідження та науково-технічні (експериментальні) розробки;

27) науково-технічний (прикладний) результат – одержані під час проведення прикладних наукових досліджень, науково-технічних (експериментальних) розробок нові або істотно вдосконалені матеріали, продукти, процеси, пристрої, технології, системи, нові або істотно вдосконалені послуги, введені в дію нові конструктивні чи технологічні рішення, завершені випробування, розробки, що впроваджені або можуть бути впроваджені в суспільну практику. Науково-технічний (прикладний) результат може бути у формі ескізного проекту, експериментального (дослідного) зразка або його діючої моделі, конструкторської або технологічної документації на науково-технічну продукцію, дослідного зразка, проекту нормативно-правового акта, нормативного документа або науково-методичних документів тощо;

28) науково-технічні (експериментальні) розробки – науково-технічна діяльність, що базується на наукових знаннях, отриманих у результаті наукових досліджень чи практичного досвіду, та провадиться з метою доведення таких знань до стадії практичного використання. Результатом науково-технічних (експериментальних) розробок є нові або істотно вдосконалені матеріали, продукти, процеси, пристрої, технології, системи, об’єкти права інтелектуальної власності, нові або істотно вдосконалені послуги;

30) прикладні наукові дослідження – теоретичні та експериментальні наукові дослідження, спрямовані на одержання і використання нових знань для практичних цілей. Результатом прикладних наукових досліджень є нові знання, призначені для створення нових або вдосконалення існуючих матеріалів, продуктів, пристроїв, методів, систем, технологій, конкретні пропозиції щодо виконання актуальних науково-технічних та суспільних завдань;

33) фундаментальні наукові дослідження – теоретичні та експериментальні наукові дослідження, спрямовані на одержання нових знань про закономірності організації та розвитку природи, суспільства, людини, їх взаємозв'язків. Результатом фундаментальних наукових досліджень є гіпотези, теорії, нові методи пізнання, відкриття законів природи, невідомих раніше явищ і властивостей матерії, виявлення закономірностей розвитку суспільства тощо, які не орієнтовані на безпосереднє практичне використання у сфері економіки.

Розділ II **ПРАВОВИЙ СТАТУС СУБ'ЄКТІВ** **НАУКОВОЇ І НАУКОВО-ТЕХНІЧНОЇ** **ДІЯЛЬНОСТІ**

Стаття 4. Суб'єкти наукової і науково-технічної діяльності

1. Суб'єктами наукової і науково-технічної діяльності є наукові працівники, науково-педагогічні працівники, аспіранти, ад'юнкти і докторанти, інші вчені, наукові установи, університети, академії, інститути, музеї, інші юридичні особи незалежно від форми власності, що мають відповідні наукові підрозділи, та громадські наукові організації.

Стаття 5. Вчений

1. Вчений є основним суб'єктом наукової і науково-технічної діяльності.

2. Вчений має право:

1) обирати види, напрями і засоби наукової і науково-технічної діяльності відповідно до своїх інтересів, творчих можливостей та загальнолюдських цінностей;

2) об'єднуватися з іншими вченими в громадські організації, постійні або тимчасові наукові колективи для провадження спільної наукової, науково-технічної та науково-педагогічної діяльності;

3) брати участь у конкурсах на проведення наукових досліджень, які фінансуються за рахунок коштів державного бюджету та інших джерел відповідно до законодавства України;

4) здобувати визнання авторства на наукові і науково-технічні результати своєї діяльності;

5) публікувати результати своїх досліджень або оприлюднювати їх в інший спосіб у порядку, встановленому законодавством України;

6) брати участь у конкурсах на заміщення вакантних посад наукових і науково-педагогічних працівників;

7) отримувати, передавати та поширювати відкриту науково-технічну інформацію;

8) отримувати належні стимулювання та мотивацію до наукової і науково-технічної діяльності, орієнтовані на об'єктивну оцінку реалізації конкретних завдань за кінцевим результатом;

9) здобувати державне і громадське визнання шляхом присвоєння йому наукових ступенів, вчених звань, премій, почесних звань за внесок у розвиток науки, технологій, впровадження наукових, науково-технічних результатів у виробництво та за підготовку наукових кадрів.

3. Вчений під час провадження наукової, науково-технічної, науково-організаційної та науково-педагогічної діяльності зобов'язаний:

1) не завдавати шкоди здоров'ю та життю людини, навколишньому природному середовищу;

2) додержуватися етичних норм наукового співтовариства, неухильно дотримуватися норм права інтелектуальної власності.

Стаття 6. Науковий працівник

1. Науковий працівник провадить наукову (науково-технічну, науково-організаційну, науково-педагогічну) діяльність у наукових установах, вищих навчальних закладах, наукових підрозділах установ, організацій, підприємств.

2. Робочий час наукового працівника визначається Кодексом законів про працю України та іншими актами законодавства України, прийнятими відповідно до нього.

Для наукових працівників і спеціалістів наукових установ та вищих навчальних закладів може встановлюватися гнучкий режим робочого часу, відповідно до якого встановлюється режим праці із саморегулюванням часу початку, закінчення і тривалості робочого часу впродовж робочого дня, з дотриманням вимог статей 50-52 і 56 Кодексу законів про працю України.

Для наукових працівників і спеціалістів наукових установ та вищих навчальних закладів може запроваджуватися дистанційний режим праці.

Можливість запровадження гнучкого режиму робочого часу та дистанційного режиму праці в науковій установі (вищому навчальному

закладі) визначається в колективному договорі або рішенні керівника наукової установи (вищого навчального закладу) за погодженням з виборним органом первинної профспілкової організації.

Конкретний перелік професій і посад наукової установи (вищого навчального закладу), на яких можуть застосовуватися гнучкий режим робочого часу та дистанційний режим праці, погоджується вченою (науковою, науково-технічною, технічною) радою наукової установи (вищого навчального закладу).

Порядок та умови застосування гнучкого режиму робочого часу та дистанційного режиму праці визначаються у правилах внутрішнього трудового розпорядку наукової установи (вищого навчального закладу).

Перелік видів наукової (науково-технічної) роботи, а також методичної, експертної, консультаційної, організаційної роботи для наукових працівників наукової установи (вищого навчального закладу) визначається керівником відповідної установи (закладу).

3. Науковий працівник має право:

1) бути членом і брати участь у діяльності професійних спілок, громадських об'єднань і політичних партій;

2) прийняти вмотивоване рішення про відмову від участі в науковій (науково-технічній) діяльності, результати якої можуть порушити права самого наукового працівника або іншої людини, суспільства, завдати шкоди навколишньому природному середовищу або порушити етичні норми наукового співтовариства;

3) на матеріальну підтримку виконуваних досліджень за рахунок коштів державного бюджету та інших джерел фінансування відповідно до законодавства України;

4) на іменні та інші стипендії, а також премії, що встановлюються державою, юридичними та фізичними особами;

5) на об'єктивну оцінку своєї діяльності та отримання матеріальної винагороди відповідно до кваліфікації, наукових результатів, якості та складності виконуваної роботи, а також на одержання доходу чи іншої винагороди від реалізації наукового або науково-технічного (прикладного) результату своєї діяльності;

6) провадити науково-педагогічну діяльність, надавати консультативну допомогу, а також бути експертом відповідно до законодавства України;

7) працювати за сумісництвом, зокрема на керівних наукових та науково-педагогічних посадах, за умови забезпечення уникнення конфлікту інтересів;

8) провадити підприємницьку діяльність відповідно до законодавства України;

9) підвищувати свою кваліфікацію.

4. Науковий працівник зобов'язаний:

1) проводити наукові дослідження та (або) науково-технічні (експериментальні) розробки відповідно до укладених договорів (контрактів);

2) представляти результати наукової і науково-технічної діяльності шляхом наукових доповідей, публікацій тощо;

3) проходити в установленому порядку атестацію на відповідність займаній посаді;

4) постійно підвищувати свою кваліфікацію;

5) додержуватися етичних норм наукового співтовариства.

5. Прийняття на роботу наукових працівників здійснюється на конкурсних засадах, крім випадків, передбачених законодавством України.

Примірне положення про порядок проведення конкурсу на заміщення вакантних наукових посад державної наукової установи затверджується Кабінетом Міністрів України.

Порядок прийняття на вакантні наукові посади науковими установами іншої форми власності передбачається їх статутами (положеннями) чи іншими установчими документами.

6. Науковий працівник не може бути примушений до проведення наукових досліджень, якщо вони або їх результати завдають чи можуть завдати шкоди здоров'ю та життю людини, навколишньому природному середовищу, а також не може бути притягнутий до відповідальності за відмову від участі у таких дослідженнях.

Стаття 19. Наукова і науково-технічна діяльність у системі вищої освіти

1. Наукова та науково-технічна діяльність у вищих навчальних закладах є невід'ємною складовою освітньої діяльності і провадиться з метою інтеграції наукової, освітньої і виробничої діяльності в системі вищої освіти.

2..... 3..... 4.....

Розділ V
ФОРМИ І МЕТОДИ ДЕРЖАВНОГО
РЕГУЛЮВАННЯ ТА УПРАВЛІННЯ У НАУКОВІЙ
І НАУКОВО-ТЕХНІЧНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ

Стаття 64. Набуття, охорона та захист прав інтелектуальної власності

1. Набуття, охорона та захист прав інтелектуальної власності на науковий та науково-технічний (прикладний) результат здійснюються відповідно до законодавства.

У разі порушення права інтелектуальної власності його захист здійснюється у порядку, встановленому адміністративним, цивільним і кримінальним законодавством.

2. Передача майнових прав на об'єкти права інтелектуальної власності, створені за рахунок коштів державного бюджету, та виплата винагороди творцям за використання зазначених об'єктів здійснюються у порядку, встановленому Законом України «Про державне регулювання діяльності у сфері трансферу технологій» щодо передачі прав на технології, створені за бюджетні кошти, та виплати винагороди авторам технологій та (або) їх складових.

Закон України
«Про авторське право і суміжні права»
від 23.12.1993 р. № 3792-ХІІ
(витяг)

Цей Закон охороняє особисті немайнові права і майнові права авторів та їх правонаступників, пов'язані із створенням та використанням творів науки, літератури і мистецтва – авторське право, і права виконавців, виробників фонограм і відеограм та організацій мовлення – суміжні права.

Розділ I
ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Стаття 1. Визначення термінів

У цьому Законі терміни вживаються у такому значенні:
автор – фізична особа, яка своєю творчою працею створила твір;

ім'я автора – сукупність слів чи знаків, що ідентифікують автора: прізвище та ім'я автора; прізвище, ім'я та по батькові автора; ініціали автора; псевдонім автора; прийнятий автором знак (сукупність знаків) тощо;

оприлюднення (розкриття публіці) твору – здійснена за згодою автора чи іншого суб'єкта авторського права і (або) суміжних прав дія, що вперше робить твір доступним для публіки шляхом опублікування, публічного виконання, публічного показу, публічної демонстрації, публічного сповіщення тощо;

опублікування твору, фонограми, відеограми – випуск в обіг за згодою автора чи іншого суб'єкта авторського права і (або) суміжних прав виготовлених поліграфічними, електронними чи іншими способами примірників твору, фонограми, відеограми у кількості, здатній задовольнити, з урахуванням характеру твору, фонограми чи відеограми, розумні потреби публіки, шляхом їх продажу, здавання в майновий найм, побутового чи комерційного прокату, надання доступу до них через електронні системи інформації таким чином, що будь-яка особа може його отримати з будь-якого місця і у будь-який час за власним вибором або передачі права власності на них чи володіння ними іншими способами. Опублікуванням твору, фонограми, відеограми вважається також депонування рукопису твору, фонограми, відеограми у сховищі (депозитарії) з відкритим доступом та можливістю одержання в ньому примірника (копії) твору, фонограми, відеограми;

похідний твір – твір, що є творчою переробкою іншого існуючого твору без завдання шкоди його охороні (анотація, адаптація, аранжування, обробка фольклору, інша переробка твору) чи його творчим перекладом на іншу мову (до похідних творів не належать аудіовізуальні твори, одержані шляхом дублювання, озвучення, субтитрування українською чи іншими мовами інших аудіовізуальних творів);

примірник твору – копія твору, виконана у будь-якій матеріальній формі;

псевдонім – вигадане ім'я, вибране автором чи виконавцем для позначення свого авторства;

публічне сповіщення (доведення до загального відома) – передача за згодою суб'єктів авторського права і (або) суміжних прав в ефір за допомогою радіохвиль (а також лазерних променів, гамма-променів тощо), у тому числі з використанням супутників, чи передача на віддаль за допомогою проводів або будь-якого виду наземного чи підземного

(підводного) кабелю (провідникового, оптоволоконного та інших видів) творів, виконань, будь-яких звуків і (або) зображень, їх записів у фонограмах і відеограмах, програм організації мовлення тощо, коли зазначена передача може бути сприйнята необмеженою кількістю осіб у різних місцях, віддаленість яких від місця передачі є такою, що без зазначеної передачі зображення чи звуку не можуть бути сприйняті;

розповсюдження об'єктів авторського права і (або) суміжних прав – будь-яка дія, за допомогою якої об'єкти авторського права і (або) суміжних прав безпосередньо чи опосередковано пропонуються публіці, в тому числі доведення цих об'єктів до відома публіки таким чином, що її представники можуть здійснити доступ до цих об'єктів з будь-якого місця і в будь-який час за власним вибором;

службовий твір – твір, створений автором у порядку виконання службових обов'язків відповідно до службового завдання чи трудового договору (контракту) між ним і роботодавцем; .....

Розділ II АВТОРСЬКЕ ПРАВО

Стаття 7. Суб'єкти авторського права

Суб'єктами авторського права є автори творів, зазначених у частині першій статті 8 цього Закону, їх спадкоємці та особи, яким автори чи їх спадкоємці передали свої авторські майнові права.

Стаття 11. Виникнення і здійснення авторського права.

Презумпція авторства

1. Первинним суб'єктом, якому належить авторське право, є автор твору.

За відсутності доказів іншого автором твору вважається особа, зазначена як автор на оригіналі або примірнику твору (презумпція авторства).

Це положення застосовується також у разі опублікування твору під псевдонімом, який ідентифікує автора.

2. Авторське право на твір виникає внаслідок факту його створення. Для виникнення і здійснення авторського права не вимагається реєстрація твору чи будь-яке інше спеціальне його оформлення, а також виконання будь-яких інших формальностей.

3. Особа, яка має авторське право (автор твору чи будь-яка інша особа, якій на законних підставах передано авторське майнове право на цей твір), для сповіщення про свої права може використовувати

знак охорони авторського права. Цей знак складається з таких елементів:

латинська літера «с», обведена колом, – (зображення знака не наводиться);

ім'я особи, яка має авторське право;

рік першої публікації твору.

Знак охорони авторського права проставляється на оригіналі і кожному примірнику твору.

4. Якщо твір опубліковано анонімно чи під псевдонімом (за винятком випадку, коли псевдонім однозначно ідентифікує автора), видавець твору (його ім'я чи назва мають бути зазначені на творі) вважається представником автора і має право захищати права останнього. Це положення діє до того часу, поки автор твору не розкриє своє ім'я і не заявить про своє авторство.

5. Суб'єкт авторського права для засвідчення авторства (авторського права) на оприлюднений чи не оприлюднений твір, факту і дати опублікування твору чи договорів, які стосуються права автора на твір, у будь-який час протягом строку охорони авторського права може зареєструвати своє авторське право у відповідних державних реєстрах.

Державна реєстрація авторського права і договорів, які стосуються права автора на твір, здійснюється Установою відповідно до затвердженого Кабінетом Міністрів України порядку.

Установа складає і періодично видає каталоги всіх державних реєстрацій.

За підготовку Установою до державної реєстрації авторського права і договорів, які стосуються права автора на твір, сплачуються збори, розміри яких визначаються Кабінетом Міністрів України.

Про реєстрацію авторського права на твір Установою видається свідоцтво. За видачу свідоцтва сплачується державне мито, кошти від сплати якого перераховуються до Державного бюджету України. Розмір і порядок сплати державного мита за видачу свідоцтва визначаються законодавством.

Особа, яка володіє матеріальним об'єктом, в якому втілено (виражено) твір, не може перешкоджати особі, яка має авторське право, у його реєстрації.

Стаття 13. Співавторство

1. Співавторами є особи, спільною творчою працею яких створено твір.

Авторське право на твір, створений у співавторстві, належить всім співавторам незалежно від того, чи утворює такий твір одне нерозривне ціле або складається із частин, кожна з яких має самостійне значення.

Відносини між співавторами визначаються угодою, укладеною між ними.

Право опублікування та іншого використання твору в цілому належить всім співавторам.

Якщо твір, створений у співавторстві, утворює одне нерозривне ціле, то жоден із співавторів не може без достатніх підстав відмовити іншим у дозволі на опублікування, інше використання або зміну твору.

У разі порушення спільного авторського права кожен співавтор може доводити своє право в судовому порядку.

2. Якщо твір, створений у співавторстві, складається з частин, кожна з яких має самостійне значення, то кожен із співавторів має право використовувати створену ним частину твору на власний розсуд, якщо інше не передбачено угодою між співавторами.

3. Співавторством є також авторське право на інтерв'ю. Співавторами інтерв'ю є особа, яка дала інтерв'ю, та особа, яка його взяла.

Опублікування запису інтерв'ю допускається лише за згодою особи, яка дала інтерв'ю.

4. Винагорода за використання твору належить співавторам у рівних частках, якщо в угоді між ними не передбачається інше.

5. Зазначені положення не поширюються на випадки оприлюднення чи надання інформації на підставі Закону України «Про доступ до публічної інформації».

Стаття 16. Авторське право на службові твори

1. Авторське особисте немайнове право на службовий твір належить його автору.

2. Виключне майнове право на службовий твір належить роботодавцю, якщо інше не передбачено трудовим договором (контрактом) та (або) цивільно-правовим договором між автором і роботодавцем.

3. За створення і використання службового твору автору належить авторська винагорода, розмір та порядок виплати якої встановлюються трудовим договором (контрактом) та (або) цивільно-правовим договором між автором і роботодавцем.

Закон України
«Про охорону прав на винаходи і корисні моделі»
від 15.12.1993 р. № 3687-ХІІ
(витяг)

Розділ І
ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Стаття 1. Визначення термінів

У цьому Законі наведені нижче терміни вживаються у такому значенні:

винахід (корисна модель) – результат інтелектуальної діяльності людини в будь-якій сфері технології;

секретний винахід (секретна корисна модель) – винахід (корисна модель), що містить інформацію, віднесenu до державної таємниці;

службовий винахід (корисна модель) – винахід (корисна модель), створений працівником:

у зв'язку з виконанням службових обов'язків чи дорученням роботодавця за умови, що трудовим договором (контрактом) не передбачене інше;

з використанням досвіду, виробничих знань, секретів виробництва і обладнання роботодавця;

службові обов'язки – зафіксовані в трудових договорах (контрактах), посадових інструкціях функціональні обов'язки працівника, що передбачають виконання робіт, які можуть привести до створення винаходу (корисної моделі);

доручення роботодавця – видане працівникові у письмовій формі завдання, яке має безпосереднє відношення до специфіки діяльності підприємства або діяльності роботодавця і може привести до створення винаходу (корисної моделі);

роботодавець – особа, яка найняла працівника за трудовим договором (контрактом);

винахідник – людина, інтелектуальною, творчою діяльністю якої створено винахід (корисну модель);

патент (патент на винахід, деклараційний патент на винахід, деклараційний патент на корисну модель, патент (деклараційний патент) на секретний винахід, деклараційний патент на секретну

корисну модель) – охоронний документ, що засвідчує пріоритет, авторство і право власності на винахід (корисну модель);

патент на винахід – різновид патенту, що видається за результатами кваліфікаційної експертизи заявки на винахід;

деклараційний патент на винахід – різновид патенту, що видається за результатами формальної експертизи заявки на винахід;

деклараційний патент на корисну модель – різновид патенту, що видається за результатами формальної експертизи заявки на корисну модель;

патент (деклараційний патент) на секретний винахід – різновид патенту, що видається на винахід, віднесений до державної таємниці;

деклараційний патент на секретну корисну модель – різновид патенту, що видається на корисну модель, віднесена до державної таємниці;

кваліфікаційна експертиза (експертиза по суті) – експертиза, що встановлює відповідність винаходу умовам патентоздатності (новизні, винахідницькому рівню, промисловій придатності)

формальна експертиза (експертиза за формальними ознаками) – експертиза, у ході якої встановлюється належність зазначеного у заявці об'єкта до переліку об'єктів, які можуть бути визнані винаходами (корисними моделями), і відповідність заявки та її оформлення встановленим вимогам;

ліцензія – дозвіл власника патенту (ліцензіара), що видається іншій особі (ліцензіату), на використання винаходу (корисної моделі) на певних умовах;...

Розділ III

ПРАВО НА ОДЕРЖАННЯ ПАТЕНТУ

Стаття 8. Право винахідника

1. Право на одержання патенту має винахідник, якщо інше не передбачено цим Законом.

2. Винахідники, які спільно створили винахід (корисну модель), мають однакові права на одержання патенту, якщо інше не передбачено угодою між ними.

3. У разі перегляду умов угоди щодо складу винахідників Установа за спільним клопотанням осіб, зазначених у заявці як винахідники, а також осіб, що є винахідниками, але не зазначені у заявці як винахідники, вносить зміни до відповідних документів у порядку, що встановлюється центральним органом виконавчої влади, що

забезпечує формування державної політики у сфері інтелектуальної власності.

4. Не визнаються винахідниками фізичні особи, які не внесли особистого творчого внеску у створення винаходу (корисної моделі), а надали винахіднику (винахідникам) тільки технічну, організаційну чи матеріальну допомогу при його створенні і (або) оформленні заявки.

5. Винахіднику належить право авторства, яке є невід'ємним особистим правом і охороняється безстроково.

Винахідник має право на присвоєння свого імені створеному ним винаходу (корисній моделі).

Стаття 9. Право роботодавця

1. Право на одержання патенту на службовий винахід (корисну модель) має роботодавець винахідника.

2. Винахідник подає роботодавцю письмове повідомлення про створений ним службовий винахід (корисну модель) з описом, що розкриває суть винаходу (корисної моделі) достатньо ясно і повно.

3. Роботодавець повинен протягом чотирьох місяців від дати одержання від винахідника повідомлення подати до Установи заявку на одержання патенту чи передати право на його одержання іншій особі або прийняти рішення про збереження службового винаходу (корисної моделі) як конфіденційної інформації. У цей же строк роботодавець повинен укласти з винахідником письмовий договір щодо розміру та умови виплати йому (його правонаступнику) винагороди відповідно до економічної цінності винаходу (корисної моделі) і (або) іншої вигоди, яка може бути одержана роботодавцем.

4. Якщо роботодавець не виконає зазначених у частині третій цієї статті вимог у встановлений строк, то право на одержання патенту на службовий винахід (корисну модель) переходить до винахідника або його правонаступника. У цьому випадку за роботодавцем залишається переважне право на придбання ліцензії.

5. Строк збереження роботодавцем чи його правонаступником службового винаходу (корисної моделі) як конфіденційної інформації у разі його невикористання не повинен перевищувати чотирьох років. У протилежному випадку право на одержання патенту на службовий винахід (корисну модель) переходить до винахідника чи його правонаступника.

6. Спори щодо умов одержання винахідником службового винаходу (корисної моделі) винагороди та її розміру вирішуються у судовому порядку.

Стаття 10. Право правонаступника

Право на одержання патенту має відповідно правонаступник винахідника або роботодавця.

Стаття 11. Право першого заявника

Якщо винахід (корисну модель) створено двома чи більше винахідниками незалежно один від одного, то право на одержання патенту (деклараційного патенту) на цей винахід чи деклараційного патенту на корисну модель належить заявнику, заявка якого має більш ранню дату подання до Установи або, якщо заявлено пріоритет, більш ранню дату пріоритету, за умови, що вказана заявка не вважається відкликаною, не відкликана або за якою не прийнято рішення про відмову у видачі патенту.

Закон України

«Про охорону прав на промислові зразки»

від 15.12.1993 р. № 3688-ХІІ

(витяг)

Цей Закон регулює відносини, що виникають у зв'язку з набуттям і здійсненням права власності на промислові зразки в Україні.

Розділ І

ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Стаття 1. Визначення

У цьому Законі нижченаведене вживається у такому значенні:
промисловий зразок – результат творчої діяльності людини у галузі художнього конструювання;

автор – людина, творчою працею якої створено промисловий зразок;

запатентований промисловий зразок – промисловий зразок, на який видано патент;

заявка – сукупність документів, необхідних для видачі патенту;

заявник – особа, яка подала заявку чи набула прав заявника в іншому встановленому законом порядку;

пріоритет заявки (пріоритет) – першість у поданні заявки;
дата пріоритету – дата подання заявки до Установи чи до відповідного органу держави – учасниці Паризької конвенції про охорону промислової власності, за якою заявлено пріоритет;
роботодавець – особа, яка найняла працівника за трудовим договором (контрактом);

Розділ III

ПРАВО НА ОДЕРЖАННЯ ПАТЕНТУ

Стаття 7. Право автора

1. Право на одержання патенту має автор або його спадкоємець, якщо інше не передбачено цим Законом.

2. Автори, які створили промисловий зразок спільною працею, мають рівні права на одержання патенту, якщо інше не передбачено угодою між ними.

3. У разі перегляду умов угоди щодо складу авторів Установа за спільним клопотанням осіб, зазначених у заявці як автори, а також авторів, не зазначених у заявці як такі, вносить зміни до відповідних документів у порядку, що встановлюється центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері інтелектуальної власності.

4. Автору промислового зразка належить право авторства, яке є невідчужуваним особистим правом і охороняється безстроково.

Стаття 8. Право роботодавця

1. Право на одержання патенту має роботодавець, якщо промисловий зразок створено у зв'язку з виконанням службових обов'язків чи доручення роботодавця, за умови, що трудовим договором (контрактом) не передбачено інше. Роботодавець повинен укласти письмовий договір з автором і за його умовами видати винагороду автору відповідно до економічної цінності промислового зразка та іншої вигоди, одержаної роботодавцем від промислового зразка.

Спори щодо умов одержання винагороди та її розміру розв'язуються у судовому порядку.

2. Автор промислового зразка подає роботодавцю письмове повідомлення про створений ним промисловий зразок з матеріалами, що розкривають суть промислового зразка досить ясно і повно.

Якщо роботодавець протягом чотирьох місяців від дати одержання цього повідомлення не подасть заявки до Установи, то право на одержання патенту переходить до автора.

Стаття 9. Право правонаступника

Право на одержання патенту має відповідно правонаступник автора або роботодавця.

Стаття 10. Право першого заявника

Право на одержання патенту на промисловий зразок, створений роздільною працею, належить заявнику, заявка якого має більш ранню дату подання до Установи або, якщо заявлено пріоритет, більш ранню дату пріоритету, за умови, що вказана заявка не вважається відкликаною, не відкликана або за нею Установою не прийняте рішення про відмову у видачі патенту, можливості оскарження якого вичерпані.

Закон України

«Про охорону прав на топографії інтегральних мікросхем»

від 05.11.1997 р. № 621/97-ВР

(витяг)

Цей Закон регулює відносини, що виникають у зв'язку з набуттям і здійсненням права власності на топографії інтегральних мікросхем в Україні.

Розділ I

ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Стаття 1. Визначення термінів

У цьому Законі наведені нижче терміни вживаються у такому значенні:

інтегральна мікросхема (ІМС) – мікроелектронний виріб кінцевої або проміжної форми, призначений для виконання функцій електронної схеми, елементи і з'єднання якого неподільно сформовані в об'ємі і (або) на поверхні матеріалу, що становить основу такого виробу, незалежно від способу його виготовлення;

топографія ІМС – зафіксоване на матеріальному носії просторово-геометричне розміщення сукупності елементів інтегральної мікросхеми та з'єднань між ними;

автор – фізична особа, творчою працею якої створено топографію ІМС;

свідоцтво – документ, що підтверджує реєстрацію Установою топографії ІМС і засвідчує виключне право власності на цю топографію ІМС;

заявка – сукупність документів, необхідних для реєстрації топографії ІМС та видачі свідоцтва;

заявник – особа, яка подала заявку на реєстрацію топографії ІМС чи набула прав заявника в іншому встановленому законом порядку;

дата першого використання топографії ІМС – дата, коли використання топографії ІМС стало відомим у галузі мікроелектроніки;

роботодавець – особа, яка найняла працівника за трудовим договором (контрактом).

Розділ III

ПРАВО НА РЕЄСТРАЦІЮ ТОПОГРАФІЇ ІМС

Стаття 6. Право автора

1. Право на реєстрацію топографії ІМС має автор або його правонаступник.

2. Автори, які спільно створили топографію ІМС, мають однакові права на реєстрацію топографії ІМС, якщо інше не передбачено угодою між ними.

3. Автору топографії ІМС належить право авторства, яке є невідчужуваним особистим правом і охороняється безстроково.

Особам, які при створенні топографії ІМС надавали авторові лише технічну, організаційну чи матеріальну допомогу або сприяли оформленню матеріалів для одержання правового захисту, але не внесли особистого творчого вкладу у створення топографії ІМС, право авторства не належить.

4. У разі перегляду умов угоди щодо складу авторів центральний орган виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері інтелектуальної власності за спільним клопотанням осіб, зазначених у заявці як автори, а також авторів, не зазначених у заявці як такі, вносить зміни до відповідних документів у порядку, що встановлюється Установою.

Стаття 7. Право роботодавця

1. Право на реєстрацію топографії ІМС і усі права, що з цієї реєстрації випливають, має роботодавець автора топографії ІМС або

його правонаступник, якщо топографію ІМС створено у зв'язку з виконанням службових обов'язків чи за спеціальним дорученням роботодавця за умови, що трудовим договором (контрактом) не передбачено інше.

2. Автор топографії ІМС, створеної у зв'язку з виконанням службових обов'язків чи за спеціальним дорученням роботодавця, зобов'язаний подати роботодавцю письмове повідомлення про створену ним топографію ІМС разом з матеріалами, що відображають топографію ІМС досить ясно і повно.

Якщо роботодавець чи його правонаступник протягом чотирьох місяців від дати одержання цього повідомлення не подасть заявки до Установи чи не прийме рішення про збереження топографії як конфіденційної інформації, про що він зобов'язаний повідомити письмово автора, то право на реєстрацію топографії переходить до автора.

3. У разі коли роботодавець використав своє право на реєстрацію топографії ІМС чи на збереження її як конфіденційної інформації, автор має право на винагороду відповідно до економічної цінності топографії та іншої вигоди, яку одержав чи міг би одержати роботодавець чи його правонаступник.

Винагорода авторові виплачується у розмірі та на умовах, що визначаються письмовою угодою між автором і роботодавцем, яка укладається не пізніше чотирьох місяців від дати одержання роботодавцем повідомлення.

Спори щодо умов одержання автором від роботодавця винагороди та її розміру розв'язуються у судовому порядку.

Стаття 8. Право першого заявника

Якщо до Установи надійшло дві чи більше заявок на одну і ту ж топографію ІМС від різних заявників, то право на реєстрацію топографії належить тому заявнику, заявка якого має більш ранню дату подання до Установи або, якщо заявлено дату першого використання топографії ІМС, то більш ранню дату першого використання, за умови, що вказана заявка не вважається відкликаною, не відкликана або за нею Установою не прийнято рішення про відмову в реєстрації топографії ІМС, можливості оскарження якого вичерпані.

Закон України
«Про охорону прав на сорти рослин»
від 21.04.1993 р. № 3116-ХІІ
(витяг)

Цей Закон регулює майнові і особисті немайнові відносини, що виникають у зв'язку з набуттям, здійсненням та захистом прав інтелектуальної власності на сорти рослин.

Розділ І
ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Стаття 1. Визначення термінів

У цьому Законі наведені нижче терміни вживаються у такому значенні:

автор сорту (селекціонер) – людина, яка безпосередньо вивела або виявила і поліпшила сорт;

володілець патенту – особа, якій належить впродовж визначеного цим Законом строку і засвідчені патентом майнові права інтелектуальної власності на сорт рослин;

власник майнового права інтелектуальної власності на поширення сорту – особа, якій належить впродовж визначеного цим Законом строку і засвідчене свідоцтвом про державну реєстрацію сорту майнове право інтелектуальної власності на поширення сорту рослин;

патент – охоронний документ, що засвідчує пріоритет і майнове право інтелектуальної власності на сорт рослин;

підтримувач сорту – фізична або юридична особа, яка впродовж чинності визначеного цим Законом строку майнового права інтелектуальної власності на поширення сорту рослин, засвідченого свідоцтвом про державну реєстрацію сорту рослин, забезпечує збереженість сорту у процесі його господарського обороту шляхом підтримання ознак, породжених певним генотипом або комбінацією генотипів відповідно до прояву, що був зафіксований при державній реєстрації;

роботодавець – особа, юридична або фізична, де (або у якій) працює селекціонер за трудовим договором;

свідоцтво про авторство на сорт – охоронний документ, що засвідчує особисте немайнове право авторства на сорт;

свідоцтво про державну реєстрацію сорту рослин – охоронний документ, що засвідчує майнове право інтелектуальної власності на поширення сорту рослин.

Розділ III

ПОРЯДОК НАБУТТЯ ПРАВ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ НА СОРТ РОСЛИН

Стаття 15. Загальні положення порядку набуття прав на сорт

1. Права на сорт набуваються в Україні шляхом подання до Уповноваженого органу заявки, експертизи заявки та державної реєстрації прав.

2. Набування прав на сорт в іноземних державах здійснюється незалежно від набуття таких прав в Україні.

3. Від імені селекціонерів (авторів сортів), заявників та володільців патентів у відносинах, врегульованих цим Законом, можуть виступати їх представники, зокрема представники з питань інтелектуальної власності, зареєстровані відповідно до положення про них, затвердженого Кабінетом Міністрів України. В такому разі відносини з представниками вважаються відносинами відповідно з авторами, заявниками та володільцями патентів.

Стаття 16. Право селекціонера (автора сорту)

1. Право на подання заявки на сорт рослин належить автору сорту (селекціонеру), якщо інше не передбачено цим Законом.

2. Якщо сорт створили спільно кілька авторів, то вони мають право на подання заявки спільно, якщо інше не передбачено договором між ними. Відмова одного чи кількох з них від здійснення права на подання заявки не припиняє такого права в решти співавторів сорту.

3. У разі перегляду умов договору стосовно складу авторів сорту Уповноважений орган за спільним клопотанням осіб, зазначених у заявці як авторів, а також авторів, не зазначених у заявці, вносить зміни до відповідних документів у встановленому порядку за умови надходження клопотання до прийняття рішення про державну реєстрацію прав на сорт та сплати відповідного збору.

4. Автору сорту (селекціонеру) належать права авторства, які є особистими немайновими правами і охороняються безстроково, згідно із положеннями статті 37 цього Закону.

Стаття 17. Право роботодавця

1. Якщо сорт створено селекціонером у зв'язку з виконанням трудового договору чи договору про створення за замовленням з роботодавцем з використанням ноу-хау останнього, то в разі, якщо трудовим договором чи договором про створення за замовленням між роботодавцем і селекціонером не передбачено інше, право на подання заявки на сорт належить селекціонерові та роботодавцю спільно.

2. За умов, викладених у частині першій цієї статті, автор сорту подає роботодавцю письмове повідомлення про одержаний ним сорт з достатньо повним описом.

3. Якщо трудовим договором або договором про створення за замовленням між роботодавцем і селекціонером передбачено право на подання заявки тільки роботодавцю, він повинен протягом 60 днів від дати отримання повідомлення автора сорту подати до Уповноваженого органу заявку на сорт чи передати право на подання заявки іншій особі або прийняти рішення про збереження відомостей про сорт як конфіденційної інформації або комерційної таємниці. У цей же строк роботодавець повинен укласти з автором сорту письмовий договір щодо розміру та умови виплати йому справедливої винагороди (роялті) відповідно до економічної цінності сорту та іншої його вигоди. Уповноважений орган може встановлювати мінімальні ставки зазначеної винагороди.

4. Якщо роботодавець (правонаступник роботодавця) не виконає зазначених у частині третій цієї статті вимог у встановлений строк чи не використовуватиме сорт, зберігаючи відомості про нього як конфіденційну інформацію більше чотирьох років від дати одержання повідомлення автора сорту, то право на подання заявки і одержання патенту переходить до автора сорту, а за роботодавцем залишається переважне право на придбання невиключної ліцензії на використання сорту.

5. Суперечки щодо умов одержання автором сорту від роботодавця винагороди та її розміру розв'язуються у судовому порядку.

Стаття 18. Право правонаступника

Право на подання заявки на сорт рослин має відповідно правонаступник автора або роботодавця.

Стаття 19. Право першого заявника

Якщо сорт рослин створено двома чи більше авторами (групами авторів) незалежно один від одного, то права на сорт належать заявнику, заявка якого має більш ранню дату подання або, якщо заявлено пріоритет, більш ранню дату пріоритету, за умови, що вказана заявка не вважається відкликаною, не відкликана або за якою не прийнято рішення про відмову у видачі патенту.

Стаття 19-1. Право будь-якої особи

1. Будь-яка особа може подати заявку про набуття права на поширення сорту, який віднесений до загальновідомих, без прав інтелектуальної власності на нього.

Закон України
«Про державне регулювання діяльності у сфері трансферу
технологій» від 14.09.2006 р. № 143-V
(витяг)

Цей Закон визначає правові, економічні, організаційні та фінансові засади державного регулювання діяльності у сфері трансферу технологій і спрямований на забезпечення ефективного використання науково-технічного та інтелектуального потенціалу України, технологічності виробництва продукції, охорони майнових прав на вітчизняні технології та/або їх складові на території держав, де планується або здійснюється їх використання, розширення міжнародного науково-технічного співробітництва у цій сфері.

Розділ I
ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Стаття 1. Визначення термінів

1. У цьому Законі терміни вживаються в такому значенні:

б) об'єкт технології – наукові та науково-прикладні результати, об'єкти права інтелектуальної власності (зокрема, винаходи, корисні моделі, твори наукового, технічного характеру, комп'ютерні програми, комерційні таємниці), ноу-хау, в яких відображено перелік, строки, порядок та послідовність виконання операцій, процесу виробництва та/або реалізації і зберігання продукції, надання послуг;

11) технологія – результат науково-технічної діяльності, сукупність систематизованих наукових знань, технічних, організаційних та інших рішень про перелік, строк, порядок та послідовність виконання операцій, процесу виробництва та/або реалізації і зберігання продукції, надання послуг;

13) трансфер технології – передача технології, що оформляється шляхом укладення між фізичними та/або юридичними особами двостороннього або багатостороннього договору, яким установлюються, змінюються або припиняються майнові права та обов'язки щодо технології та/або її складових;

Стаття 2. Законодавство про державне регулювання діяльності у сфері трансферу технологій

1. Законодавство про державне регулювання діяльності у сфері трансферу технологій базується на Конституції України, Цивільному кодексі України, Господарському кодексі України, цьому Законі, законах України «Про зовнішньоекономічну діяльність», «Про пріоритетні напрями розвитку науки і техніки», «Про пріоритетні напрями інноваційної діяльності в Україні», «Про наукову і науково-технічну експертизу», «Про наукову і науково-технічну діяльність», «Про інноваційну діяльність», «Про охорону прав на винаходи і корисні моделі», «Про охорону прав на промислові зразки», «Про охорону прав на топографії інтегральних мікросхем», «Про авторське право і суміжні права», «Про фінансовий лізинг», «Про державний контроль за міжнародними передачами товарів військового призначення та подвійного використання», «Про охорону прав на сорти рослин», «Про охорону прав на знаки для товарів і послуг», «Про захист від недобросовісної конкуренції», інших нормативно-правових актах, а також чинних міжнародних договорах України, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, у сфері науково-технічного співробітництва, інноваційної діяльності, трансферу технологій.

Стаття 3. Суб'єкти трансферу технологій

1. Суб'єктами трансферу технологій є:

1) уповноважений орган з питань формування та забезпечення реалізації державної політики у сфері трансферу технологій, уповноважений орган з питань реалізації державної політики у сфері трансферу технологій, інші центральні та місцеві органи виконавчої влади, органи місцевого самоврядування, а також Національна академія наук України та галузеві академії наук, які беруть участь у закупівлі, передачі та/або використанні технологій;

2) підприємства, наукові установи, організації, вищі навчальні заклади та інші юридичні особи незалежно від форми власності, що створюють та/або використовують технології та/або їх складові і яким належать або передаються майнові права на використання об'єктів права інтелектуальної власності, що є складовими технологій;

3) фізичні особи, які безпосередньо беруть участь у створенні, трансфері та застосуванні технологій та/або їх складових, надають необхідні для цього інформаційні, фінансові та інші послуги на всіх стадіях просування технологій та/або їх складових на ринок.

Стаття 4. Взаємодія суб'єктів трансферу технологій

1. Суб'єкти трансферу технологій взаємодіють між собою шляхом:

- 1) створення технологій та/або їх складових;
- 2) обміну досвідом та інформацією про науково-технологічні досягнення;
- 3) проведення консультацій з основних питань науково-технічної і технологічної політики стосовно застосування технологій та їх складових;
- 4) виробництва та здійснення кооперації постачання технологій та/або їх складових у межах договорів про їх трансфер;
- 5) укладення інших цивільно-правових договорів відповідно до законодавства.

Розділ V

ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ У СФЕРІ ТРАНСФЕРУ ТЕХНОЛОГІЙ

Стаття 22. Винагорода авторам технологій та/або їх складових та особам, які здійснюють їх трансфер

1. Між підприємством, науковою установою, організацією чи вищим навчальним закладом, де створено технологію та/або її складові та/або куди здійснюється її трансфер, і авторами технології або її складових укладається договір, в якому визначаються майнові права, що передаються за цим договором, умови виплати та розмір винагороди за передачу і використання майнових прав на технологію або її складові.

2. Підприємство, наукова установа, організація та вищий навчальний заклад, яким передано майнові права на технології чи їх складові, не рідше ніж один раз на рік і не пізніше ніж через місяць після закінчення бюджетного року, а у разі надання ліцензії на використання запатентованих складових технологій іншим особам – протягом місяця після одержання ліцензійних платежів виплачують авторам технологій винагороду.

3. Розмір, строки і порядок виплати винагороди авторам технологій та/або їх складових у разі відсутності договору з ними і особам, які здійснюють їх трансфер, визначаються колективними договорами, що укладаються в організаціях, які є розробниками

технологій та їх складових, з урахуванням творчого вкладу авторів у їх створення, обсягу і доцільності виконання певних робіт особами, які здійснюють трансфер технологій.

4. Розмір винагороди авторам технологій та їх складових визначається як частка доходу, одержаного внаслідок їх використання, або у фіксованій сумі на одиницю продукції відповідно до її ціни, або у фіксованій сумі частини доходів, одержаних від передачі технологій або їх складових, або з урахуванням іншої вигоди, яка може бути отримана за використання технологій, що підтверджено відповідними документами.

Авторам технологій або їх складових винагорода розраховується і виплачується:

1) у разі використання технологій, при цьому розмір винагороди співвідноситься з обсягом продажу продукції, одержаної в результаті їх використання, та/або з іншою вигодою, яка може бути одержана від їх використання;

2) в інших випадках, що визначаються договором з автором.

5. Кабінет Міністрів України встановлює мінімальні ставки винагороди авторам технологій та особам, які здійснюють їх трансфер.

6. Спори щодо розміру і порядку виплати винагороди авторам технологій та особам, які здійснюють їх трансфер, вирішуються у судовому порядку.

Стаття 23. Використання коштів, одержаних у результаті трансферу технологій

1. Кошти, одержані у результаті трансферу технологій, створених за рахунок бюджетних коштів (у вигляді періодичних та/або разових виплат (роялті)), майнові права на які має організація-розробник згідно із статтею 11 цього Закону, підлягають використанню організацією-розробником для виплати винагороди авторам технологій та/або об'єктів права інтелектуальної власності, для розвитку інноваційної діяльності та трансферу технологій організації, зокрема оплати закордонного патентування.

2. Порядок і напрями використання коштів, одержаних у результаті трансферу технологій, створених за рахунок бюджетних коштів, визначаються Кабінетом Міністрів України.

РЕКОМЕНДАЦІЇ

Рекомендації Державної служби інтелектуальної власності щодо правового режиму службових творів від 06.04.2012 р.

1. Загальні положення

1.1. Рекомендації щодо правового режиму службових творів (далі – Рекомендації) розроблені відповідно до норм Бернської конвенції про охорону літературних і художніх творів, Паризький Акт від 24 липня 1971 року, змінений 2 жовтня 1979 року (далі – Бернська конвенція), Цивільного кодексу України (далі – Кодекс), Кодексу законів про працю України, Закону України «Про авторське право і суміжні права» (Закон від 23 грудня 1993 року № 3792-ХІІ, у редакції від 11 липня 2001 року № 2627-ІІІ) (далі – Закон) та інших нормативно-правових актів.

1.2. Рекомендації розроблені з метою узагальнення норм законодавства щодо створення і використання службових творів та надання методичної допомоги суб'єктам авторського права, суб'єктам господарювання при створенні та використанні зазначених творів.

1.3. Рекомендації не є нормативно-правовим актом, а тому мають рекомендаційний характер.

2. Визначення поняття «службовий твір»

2.1. Службовий твір – це твір, створений автором у порядку виконання службових обов'язків у відповідності зі службовим завданням або трудовим договором (контрактом) між ним і роботодавцем (ст. 1 Закону).

Службовим вважається твір, створений:
автором у порядку виконання службових обов'язків;
відповідно до службового завдання чи трудового договору (контракту) між автором і роботодавцем;

2.2. Автор може бути штатним або позаштатним працівником. Виконання роботи може бути здійснено як протягом робочого часу, так й у позаробочий час, незалежно від місця створення службового твору; як із застосуванням засобів і матеріалів, що належать роботодавцю, так і без застосування таких засобів та матеріалів.

3. Суб'єкти права інтелектуальної власності на службові твори

3.1. У випадку авторсько-трудова відносин суб'єктами права інтелектуальної власності на службові твори є роботодавець (юридична або фізична особа, де або в якій працює автор) і найманий працівник (автор).

Роботодавець – особа, яка найняла працівника за трудовим договором (контрактом) (ст. 1 Кодексу законів про працю України).

Автор – фізична особа, яка своєю творчою працею створила твір (ст. 1 Закону).

3.2. Відповідно до статті 429 Кодексу використовується термін «юридична або фізична особи, де або у якій працює працівник», статті 16 Закону – «роботодавець». Під «фізичною особою, де або у якій працює працівник» мається на увазі фізична особа, зареєстрована як суб'єкт підприємницької діяльності, оскільки фізична особа – не підприємець не може виконувати функції роботодавця у відносинах із автором.

3.3. Службові твори можуть бути створені спільною творчою працею авторів (колективом авторів). У такому випадку виникає співавторство.

Твір, створений у співавторстві, належить всім співавторам незалежно від того, чи утворює такий твір одне нерозривне ціле або складається із частин, кожна з яких має самостійне значення. Відносини між співавторами можуть бути визначені договором. У разі відсутності такого договору авторське право на твір здійснюється всіма співавторами спільно. Винагорода за використання твору належить співавторам у рівних частках, якщо в договорі між ними не передбачається інше (ст. 436 Кодексу, ст. 13 Закону).

У разі створення службового твору співавторами, слід враховувати, що стороною договору, укладеного з роботодавцем, може бути не окремий автор, а співавтори (колектив авторів).

3.4. Особливості трудових прав та обов'язків працівників щодо створення певних творів у галузі науки, літератури і мистецтва визначені спеціальними законами, зокрема:

ст. 30 Закону України «Про архітектурну діяльність» (щодо прав та обов'язків творчих працівників у сфері архітектурної діяльності);

ст. 60 Закону України «Про телебачення і радіомовлення» (щодо прав та обов'язків творчих працівників телерадіоорганізацій);

ст. 49, 50 Закону України «Про вищу освіту» (щодо прав та обов'язків педагогічних та науково-педагогічних працівників);

ст. 11, 16 Закону України «Про кінематографію» (щодо прав та обов'язків авторів, виконавців та виробників фільму);

ст. 6, 32 Закону України «Про інформаційні агентства» (щодо прав та обов'язків творчих працівників інформаційних агентств).

4. Особисті немайнові права на службові твори

4.1. Відповідно до статті 6 bis Бернської конвенції передбачено, що незалежно від майнових прав автора і навіть після уступки прав він має право вимагати визнання свого авторства на твір і протидіяти будь-якому перекрученню, спотворенню чи іншій зміні цього твору, а також будь-якому іншому посяганню на твір, здатному завдати шкоди честі або репутації автора. Зазначені права, визнані за автором, зберігають силу після його смерті принаймні до припинення майнових прав і здійснюються особами або установами, уповноваженими на це законодавством країни, в якій вимагається охорона.

4.2. Особисті немайнові права інтелектуальної власності на об'єкт, створений у зв'язку з виконанням трудового договору, належать працівникові, який створив цей об'єкт (ч. 1 ст. 429 Кодексу, ст. 16 Закону).

Особисті немайнові права автора не можуть бути передані (відчужені) іншим особам (ст. 423 Кодексу, ч. 2 ст. 14 Закону).

4.3. Автор має право протидіяти будь-якому перекрученню, спотворенню або іншій зміні твору чи будь-якому іншому посяганню на твір, що може зашкодити честі та репутації автора, а також супроводженню твору без його згоди ілюстраціями, передмовами, післямовами, коментарями тощо. У разі смерті автора недоторканність твору охороняється особою, уповноваженою на це автором. За відсутності такого уповноваження недоторканність твору охороняється спадкоємцями автора, а також іншими заінтересованими особами (ст. 439 Кодексу).

4.4. Частиною першою статті 429 Кодексу встановлено, що у випадках, передбачених законом, окремі особисті немайнові права інтелектуальної власності на об'єкт, створений у зв'язку з виконанням трудового договору, можуть належати юридичній або фізичній особі, де або у якій працює працівник. Однак норми спеціального закону (Закону України «Про авторське право і суміжні права») не встановлюють таких випадків належності особистих немайнових прав іншим особам, у тому числі роботодавцю.

5. Майнові права інтелектуальної власності на службові твори

5.1. Майновими правами інтелектуальної власності на твір є:
право на використання твору;
виключне право дозволяти використання твору;

право перешкоджати неправомірному використанню твору, в тому числі забороняти таке використання;

інші майнові права інтелектуальної власності, встановлені законом (ст. 440 Кодексу).

5.2. Майнові права інтелектуальної власності на об'єкт, створений у зв'язку з виконанням трудового договору, належать працівнику, що його створив, і юридичній або фізичній особі, де або в якого працює працівник, спільно, якщо інше не встановлено договором (ст. 429 Кодексу). Поряд з тим, частиною другою статті 16 Закону передбачено, що виключне майнове право на службовий твір належить роботодавцю, якщо інше не передбачено трудовим договором (контрактом) та (або) цивільно-правовим договором між автором і роботодавцем.

Зважаючи на розбіжності норм щодо належності майнових прав, передбачених Кодексом і Законом, до службових творів застосуються зазначені положення ст. 429 Кодексу.

5.3. Якщо інше не передбачене договором, майнові права належать автору і роботодавцю спільно.

Положення «якщо інше не встановлено договором» дає можливість працівнику і роботодавцю за домовленістю сторін встановити у договорі інші умови розподілу майнових прав на твір.

Порядок здійснення майнових прав на такий об'єкт може бути врегульований трудовим договором (контрактом) і (або) цивільно-правовим договором.

5.4. Право інтелектуальної власності, яке належить кільком особам спільно, може здійснюватися за договором між ними. У разі відсутності такого договору право інтелектуальної власності, яке належить кільком особам, здійснюється спільно (ст. 428 Кодексу).

У випадку, коли такого договору не укладено, кожна із сторін може в будь-який спосіб використовувати службовий твір виключно для себе, для своїх виробничих та інших потреб. Для використання службового твору третіми особами, необхідним є отримання дозволу від роботодавця і автора-працівника, оскільки, якщо між ними не укладено договір, в якому узгоджено умови, кожна із сторін фактично не матиме права розпоряджатися цими правами без погодження з іншою стороною.

5.5. Під спільними майновими правами, з врахуванням статті 440 Кодексу, розуміється право автора і роботодавця спільно:

використовувати твір;

дозволяти використання твору іншим особам;

перешкоджати неправомірному використанню твору, в тому числі забороняти таке використання.

Таким чином, якщо в трудовому договорі (контракті) і (або) цивільно-правовому договорі між працівником і роботодавцем не передбачений інший порядок здійснення майнових прав на твір, то вони мають спільні права на використання такого твору. За відсутності договору між роботодавцем і автором-працівником про розподіл майнових прав або зазначенні в договорі положення про належність сторонам спільних майнових прав, жодна із сторін не має права розпоряджатися майновими правами на службовий твір без згоди іншої сторони.

6. Договірні відносини при створенні та використанні службових творів

6.1. Працівники реалізують право на працю шляхом укладення трудового договору про роботу на підприємстві, в установі, організації або з фізичною особою (ст. 2 Кодексу законів про працю України).

Статтею 429 Кодексу регулюються права інтелектуальної власності на об'єкт, створений у зв'язку з виконанням трудового договору. У той же час, частинами 2, 3 статті 16 Закону передбачена можливість укладання трудового договору (контракту) і (або) цивільно-правового договору між автором і роботодавцем.

6.2. Трудовий договір є угода між працівником і власником підприємства, установи, організації або уповноваженим ним органом чи фізичною особою, за якою працівник зобов'язується виконувати роботу, визначену цією угодою, з підляганням внутрішньому трудовому розпорядкові, а власник підприємства, установи, організації або уповноважений ним орган чи фізична особа зобов'язується виплачувати працівникові заробітну плату і забезпечувати умови праці, необхідні для виконання роботи, передбачені законодавством про працю, колективним договором та угодою сторін (ст. 21 Кодексу законів про працю України).

Цивільно-правовим договором є домовленість двох або більше сторін, спрямована на встановлення, зміну або припинення цивільних прав та обов'язків (ст. 626 Кодексу).

6.3. Трудовий договір укладається, як правило, у письмовій формі, за виключенням випадків, коли додержання письмової форми є обов'язковим. Укладення трудового договору оформляється наказом чи розпорядженням власника або уповноваженого ним органу про зарахування працівника на роботу. Трудовий договір вважається укладеним і тоді, коли наказ чи розпорядження не були видані, але

працівника фактично було допущено до роботи (ст. 24 Кодексу законів про працю України).

Цивільно-правовий договір має бути укладений в письмовій формі (ч. 2 ст. 1107 Кодексу, ст. 33 Закону). В усній формі може укладатися договір про використання (опублікування) твору у періодичних виданнях (газетах, журналах тощо) (ч. 1 ст. 33 Закону).

6.4. Різниця між трудовим договором і цивільно-правовим договором полягає у тому, що:

за трудовим договором працівник виконує роботу з визначеної однієї або кількох професій, спеціальностей, посади, відповідної кваліфікації, під керівництвом роботодавця та останній зобов'язаний організувати роботу і забезпечувати процес її виконання; за цивільно-правовим договором особа (автор) виконує роботу самостійно або із залученням інших осіб. При цьому, у останньому випадку виконання вказаних робіт може бути здійснено з власного матеріалу, власними засобами, якщо інше не встановлено договором;

предметом трудового договору є врегулювання трудових відносин працівника з роботодавцем в процесі виробництва, тоді як предметом цивільно-правового договору є домовленість сторін, спрямована на встановлення, зміну або припинення цивільних прав та обов'язків, зокрема щодо створення і використання службового твору;

за трудовим договором працівник повинен дотримуватися правил внутрішнього трудового розпорядку; за цивільно-правовим договором особа (автор) самостійно виконує доручену йому роботу, в рамках договірних відносин;

трудова угода може бути безстроковим, укладеним на визначений строк, встановлений за погодженням сторін, а також таким, що укладений на час виконання певної роботи; за цивільно-правовим договором строки виконання роботи повинні бути встановлені у договорі.

6.5. Роботодавець і автор-працівник, крім трудового договору (контракту), можуть додатково узгодити, яким саме чином будуть розподілені майнові права на твір, що створений у порядку виконання службових обов'язків.

Між роботодавцем і автором-працівником може бути укладений договір розподілу майнових прав на службовий твір.

Предметом такого договору є розподіл майнових прав на твір, створений працівником при виконанні службових обов'язків відповідно до службового завдання/трудова угода (контракту) між ним і роботодавцем (зразок примірною угода про розподіл

майнових прав на службовий твір розміщений на веб-сайті Державної служби інтелектуальної власності України (<http://sips.gov.ua/ua/zrazkydogap.html>).

6.6. Цивільно-правовий договір між роботодавцем і працівником може укладатися у тому випадку, коли створення службових творів не передбачено трудовим договором, службовим завданням, посадовою інструкцією або необхідно врегулювати правовідносини щодо майнових прав на службові твори.

6.7. При укладенні цивільно-правового договору про створення і використання службового твору питання про розподіл майнових прав мають бути узгоджені між роботодавцем та автором. Якщо при укладенні відповідного договору сторони не узгодили умов про розподіл майнових прав на створені твори, такі права належатимуть їм спільно і мають здійснюватися сторонами також спільно.

У випадку, якщо у трудовому договорі (контракті) і (або) цивільно-правовому договорі передбачені положення про передання (відчуження) майнових прав автора роботодавцю, тоді майнові права інтелектуальної власності на службовий твір переходять до роботодавця (ст. 427, 1113 Кодексу).

6.8. Стосовно окремих видів договорів, у результаті яких може бути створено об'єкт права інтелектуальної власності, встановлено обов'язок виконавця передати замовникові всі отримані результати проведених робіт.

Так, згідно з ч. 1 ст. 894 Кодексу виконавець за договором на виконання науково-дослідних або дослідно-конструкторських та технологічних робіт зобов'язаний передати замовникові завершені роботи.

Відповідно до п. 1 ч. 1 ст. 897 Кодексу виконавець за договором підяду на проведення проектних та пошукових робіт повинен передати замовникові результати цих робіт. Виконавець за договором на виконання науково-дослідних або дослідно-конструкторських та технологічних робіт зобов'язаний, зокрема, додержувати вимог, пов'язаних з охороною прав інтелектуальної власності (п. 2 ч. 1 ст. 897 Кодексу).

Обов'язок виконавця передати замовникові науково-технічну продукцію передбачено також в ч. 1 ст. 331 Господарського кодексу України щодо договору на створення і передачу науково-технічної продукції.

6.9. Взаємовідносини при створенні та використанні службових творів можуть бути врегульовані на підставі договорів розпорядження

майновими правами інтелектуальної власності (ст. 1107 Кодексу), зокрема договору про створення за замовленням і використання твору.

Згідно із договором про створення за замовленням і використання твору одна сторона (творець-письменник, художник тощо) зобов'язується створити об'єкт права інтелектуальної власності відповідно до вимог другої сторони (замовника) та у встановлений строк (ч. 1 ст. 1112 Кодексу). За авторським договором замовлення автор зобов'язується створити у майбутньому твір відповідно до умов цього договору і передати його замовникові (ч. 6 ст. 33 Закону).

Майнові права інтелектуальної власності на об'єкт, створений за замовленням, належать творцеві цього об'єкта та замовникові спільно, якщо інше не встановлено договором (ст. 430 Кодексу).

У випадку, якщо договором замовлення передбачено передавання (відчуження) майнових прав творця замовнику, тоді майнові права інтелектуальної власності на об'єкт, створений за замовленням, переходять до замовника (ст. 427, 1113 Кодексу).

Замовником може бути роботодавець. При цьому правовідносини можуть бути врегульовані у цивільно-правовому договорі – договорі про створення за замовленням і використання твору.

У вказаному договорі може передбачатися виплата автору авансу як частини авторської винагороди.

Договір про створення за замовленням і використання твору укладається до початку створення твору. У договорі, зокрема, можуть бути передбачені положення щодо:

- належності майнових прав на твір, створений за замовленням;
- істотних вимог замовника до майбутнього твору;
- термінів створення твору;
- розмірів і порядку виплати винагороди.

Особливістю правового регулювання прав суб'єктів авторського права на твір образотворчого мистецтва, створений за замовленням, є те, що оригінал такого твору переходить у власність замовника. При цьому майнові права інтелектуальної власності на твір образотворчого мистецтва залишається за його автором, якщо інше не встановлено договором (ч. 3 ст. 1112 Кодексу).

6.10. Цивільно-правовий договір між роботодавцем і працівником може укладатися у тому випадку, коли створення службових творів не передбачено трудовим договором, службовим завданням, посадовою інструкцією або необхідно врегулювати правовідносини щодо майнових прав на службові твори.

6.11. Договір про передачу прав на використання твору (ліцензійний договір, авторський договір) може бути укладений у випадках, коли:

автором, створений твір не під час виконання службових обов'язків;

твір є службовим, однак, майнові права належать автору відповідно до службового завдання чи трудового договору (контракту).

Вимоги до договорів про передачу прав на використання твору (ліцензійних договорів, авторських договорів) встановлені у статтях 1107-1109 Кодексу, ст. 32, 33 Закону.

6.12. За створення і використання службового твору автору належить авторська винагорода, розмір та порядок виплати якої встановлюються трудовим договором (контрактом) та (або) цивільно-правовим договором між автором і роботодавцем (ч. 3 ст. 16 Закону).

6.13. Заробітна плата – це винагорода, обчислена, як правило, у грошовому виразі, яку за трудовим договором власник або уповноважений ним орган виплачує працівникові за виконану ним роботу. Розмір заробітної плати залежить від складності та умов виконуваної роботи, професійно-ділових якостей працівника, результатів його праці та господарської діяльності підприємства (ст. 1 Закону України «Про оплату праці»). Згідно із статтею 2 зазначеного Закону передбачено, що за своєю структурою заробітна плата поділяється на основну та додаткову, інші заохочувальні та компенсаційні виплати.

6.14. Виплата працівникові заробітної плати не є тождешною виплаті йому авторської винагороди за створений твір у зв'язку з виконанням трудового договору, оскільки заробітна плата – це винагорода за виконану роботу залежно від певних умов, а авторська винагорода – це всі види винагород або компенсацій, що виплачуються авторам за використання їх творів, які охороняються в межах, встановлених авторським правом. У разі, коли між сторонами не досягнуто згоди щодо розміру авторської винагороди, суди при обчисленні такої винагороди мають керуватися положеннями постанови Кабінету Міністрів України від 18 січня 2003 року № 72 «Про затвердження мінімальних ставок винагороди (роялті) за використання об'єктів авторського права і суміжних прав» (п. 25 постанови Верховного суду України від 4 червня 2010 року № 5 «Про застосування судами норм законодавства у справах про захист авторського права і суміжних прав»).

6.15. Законодавством визначено порядок оплати праці окремих працівників творчих професій.

Так, до фонду основної заробітної плати належить, зокрема, гонорар штатним працівникам редакцій газет, журналів, інших засобів масової інформації, видавництва, установ мистецтва й (або) оплата їх праці, що нараховується за ставками (розцінками) авторської (постановочної) винагороди, нарахованої на даному підприємстві (п. 2.1.3. Інструкції зі статистики заробітної плати, затвердженої наказом Державного комітету статистики України від 13.01.2004 № 5, зареєстрованої в Міністерстві юстиції України 27.01.2004 за № 114/8713).

До інших виплат, що не відносяться до фонду оплати праці, належить, зокрема, винагорода, що сплачується за авторським договором на створення та використання творів науки, літератури та мистецтва, крім зазначеної у п.2.1.3 (п. 3.14 зазначеної Інструкції).

Статтею 14 Закону України «Про державну підтримку засобів масової інформації та соціальний захист журналістів» встановлено, що заробітна плата журналістів регулюється законодавством України з урахуванням специфічних рис та умов журналістської діяльності, визначених статтею 12 цього Закону. До заробітної плати журналіста включаються: посадовий оклад, встановлені нормативними актами надбавки, доплати, авторський гонорар, премії. Розмір заробітної плати журналіста визначається галузевими та регіональними угодами з профспілками, колективними договорами з урахуванням джерел фінансування на підставі законів, інших нормативно-правових актів України

Розміри надбавок, доплат, авторського гонорару і премій журналістам державних і комунальних засобів масової інформації встановлюються у колективному договорі з урахуванням норм генеральної і галузевої угод у межах коштів, передбачених на оплату праці (п. 4 постанови Кабінету Міністрів України від 15.03.99 № 377 «Про реалізацію статей 14 і 16 Закону «Про державну підтримку засобів масової інформації та соціальний захист журналістів»).

6.16. Розмір та порядок виплати авторської винагороди може бути встановлений в трудовому договорі (контракті) та (або) цивільно-правовому договорі між автором і роботодавцем.

Винагорода може визначатися у договорі у вигляді відсотків від доходу, отриманого від використання твору, або у вигляді фіксованої суми чи іншим чином (ст. 33 Закону).

6.17. З метою визначення ставок авторської винагороди за використання службових творів доцільно затвердити на підприємстві ставки (розцінки) авторської винагороди. Ці ставки не повинні бути меншими ніж мінімальний розмір винагороди, визначений постановою Кабінету Міністрів України від 18 січня 2003 року № 72 «Про затвердження мінімальних ставок винагороди (роялті) за використання об'єктів авторського права і суміжних прав».

7. Захист прав інтелектуальної власності на службові твори

7.1. Захист особистих немайнових прав авторів службових творів і майнових прав суб'єктів авторського права на такі твори здійснюється у межах цивільного, адміністративного, кримінального законодавства із врахуванням норм трудового законодавства шляхом використання передбачених законом форм і способів захисту.

7.2. Укладення трудового договору (контракту), цивільно-правового договору пов'язане із певними зобов'язаннями, виконання яких є обов'язковим. У разі невиконання або неналежного виконання обов'язків за договором сторони несуть відповідальність, встановлену законодавством чи передбачену договором.

7.3. У разі порушення прав на службові твори суб'єкти цих прав мають право звертатися в установленому порядку до суду та інших органів відповідно до їх компетенції за захистом свого права (ст. 16, 432 Кодексу, ст. 52 Закону).

Способи цивільно-правового захисту авторського права визначені у ст. 432 Кодексу, ст. 52 Закону.

Додаток Б

**АКТИ СУДОВОЇ ПІЛКИ ВЛАДИ,
*що регулюють охорону прав інтелектуальної власності
на окремі об'єкти***

Постанова Пленуму Верховного Суду України
«Про застосування судами норм законодавства у справах
про захист авторського права і суміжних прав»
від 04.06.2010 р. № 5
(витяг)

Відповідно до частини першої статті 41 Конституції України (254к/96-ВР) кожен має право володіти, користуватися і розпоряджатися своєю власністю, результатами своєї інтелектуальної, творчої діяльності.

Згідно зі статтею 418 Цивільного кодексу України (435-15) (далі – ЦК) особа має особисті немайнові права інтелектуальної власності та (або) майнові права інтелектуальної власності.

Право на судовий захист прав інтелектуальної власності є конституційним правом кожної особи (стаття 55 Конституції України) (254к/96-ВР).

Вивчення судової практики у справах, що впливають з відносин, пов'язаних зі створенням і використанням об'єктів авторського права і суміжних прав, показало, що в судів виникають певні труднощі в застосуванні законодавства, яке регулює зазначені правовідносини.

З метою забезпечення правильного й однакового застосування судами законодавства про захист авторського права і суміжних прав Пленум Верховного Суду України **ПОСТАНОВЛЯЄ** дати судам такі роз'яснення:

П. 1. Розгляд справ за позовами про захист авторського права і (або) суміжних прав повинен здійснюватись у відповідності із законом та в установлені для цього строки.

При вирішенні таких справ суди мають виходити з того, що згідно зі статтею 2 Закону України від 23 грудня 1993 року № 3792-ХІІ (3792-12) «Про авторське право і суміжні права» (у редакції Закону від 11 липня 2001 року № 2627-ІІІ (2627-14), далі – Закон № 3792-ХІІ) законодавство України про авторське право і суміжні права базується на Конституції України (254к/96-ВР) і складається з відповідних норм ЦК (435-15), цього Закону (3792-12), законів України від 13 січня 1998 року № 9/98 ВР (9/98-ВР) «Про кінематографію», від 21 грудня 1993 року № 3759-ХІІ (3759-12) «Про телебачення і радіомовлення» (в редакції Закону від 12 січня 2006 року № 3317-ІV) (3317-15), від 5 червня 1997 року № 318/97-ВР (318/97-ВР) «Про видавничу справу», від 23 березня 2000 року № 1587-ІІІ (1587-14) «Про розповсюдження

примірників аудіовізуальних творів, фонограм, відеограм, комп'ютерних програм, баз даних» (в редакції Закону від 10 липня 2003 року № 1098-IV) (1098-15) та інших законів України, що регулюють відносини у сфері правової охорони особистих немайнових прав та майнових прав суб'єктів авторського права і суміжних прав.

п. 2. Відповідно до статті 9 Конституції України (254к/96-ВР) чинні міжнародні договори, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, є частиною національного законодавства України. Якщо чинним міжнародним договором, згода на обов'язковість якого надана Верховною Радою України, встановлено інші правила, ніж ті, що містяться в законодавстві України про авторське право і суміжні права, то застосовуються правила міжнародного договору (стаття 5 Закону № 3792 XII) (3792-12).

У зв'язку з тим, що ряд положень, які містяться у міжнародних договорах, не закріплені в законодавстві України, судам необхідно враховувати, що Україна є учасницею низки міжнародних договорів, які регулюють дані правовідносини, зокрема:

Бернської конвенції про охорону літературних і художніх творів (995_051) (Паризького акта від 24 липня 1971 року, зміненого 2 жовтня 1979 року) (дата приєднання України – 31 травня 1995 року, дата набрання чинності для України – 25 жовтня 1995 року);

Всесвітньої конвенції про авторське право 1952 року (995_052) (Женева, 6 вересня 1952 року, дата набрання чинності для України – 17 січня 1994 року);

Договору Всесвітньої організації інтелектуальної власності про авторське право, прийнятого Дипломатичною конференцією 20 грудня 1996 року (995_770) (дата приєднання України – 20 вересня 2001 року);

Міжнародної конвенції про охорону інтересів виконавців, виробників фонограм і організацій мовлення (995_763) (Рим, 26 жовтня 1961 року, дата приєднання України – 20 вересня 2001 року, дата, з якої Україна є учасником – 12 червня 2002 року);

Конвенції про охорону інтересів виробників фонограм від незаконного відтворення їхніх фонограм від 29 жовтня 1971 року (995_124) (дата приєднання України – 15 червня 1999 року, дата набрання чинності для України – 18 лютого 2000 року);

Договору Всесвітньої організації інтелектуальної власності про виконання і фонограми, прийнятого Дипломатичною конференцією 20 грудня 1996 року (995_769) (дата приєднання України – 20 вересня 2001 року);

Угоди про торговельні аспекти прав інтелектуальної власності (981_018) від 15 квітня 1994 року (дата приєднання України – 16 травня 2008 року).

п. 3. При визначенні судової юрисдикції судам слід мати на увазі, що відповідно до статті 1 Закону № 3792-XII (3792-12) автором вважається фізична особа, яка своєю творчою працею створила твір.

У зв'язку з цим усі спори щодо визнання авторства на твір належать розгляду в порядку цивільного судочинства, в тому числі в разі набуття юридичною особою права суб'єкта права інтелектуальної власності на твір, який створений у зв'язку з виконанням трудового договору (частина друга статті 429 ЦК) (435-15) або який створено за замовленням (частина друга статті 430 ЦК) (435-15).

При визначенні судової юрисдикції інших категорій справ щодо захисту авторського права і (або) суміжних прав судам слід виходити з положень статей 3 та 15 Цивільного процесуального кодексу України (1618-15) (далі – ЦПК), статей 1 та 12 Господарського процесуального кодексу України (1798-12) (далі – ГПК). Зокрема, в порядку цивільного судочинства підлягає вирішенню спір за участю фізичної особи – суб'єкта підприємницької діяльності, якщо цей спір виник не у зв'язку зі здійсненням нею господарської діяльності.

п. 4. Згідно зі статтями 177 та 424 ЦК (435-15) майнові права, результати інтелектуальної, творчої діяльності відносяться до об'єктів цивільних прав, а за статтею 178 ЦК (435-15) вони є оборотоздатними.

Реєстрація права на об'єкти інтелектуальної власності у відповідності з вимогами чинного законодавства здійснюється Державним департаментом інтелектуальної власності Міністерства освіти і науки України. Проте необхідно враховувати, що авторське право на твір виникає внаслідок факту створення твору. Тому для виникнення та здійснення авторського права не вимагається реєстрація права на твір чи будь-яке інше спеціальне його оформлення, а також виконання будь-яких інших формальностей. Реєстрація може здійснюватись на вимогу суб'єкта авторського права, але вона не має правостановлюючого характеру.

У зв'язку з цим у спорах, що виникають у сфері використання об'єктів авторського і суміжних прав, здійснюється захист цивільних прав та інтересів суб'єктів, а не вирішуються питання про порушення в сфері публічно-правових відносин. Тому такі спори не підлягають розгляду адміністративними судами, незалежно від того, що відповідачем у справі може виступати Державний департамент

інтелектуальної власності як суб'єкт владних повноважень, оскільки характер спору є цивільним.

п. 5. Позови про захист авторського права і (або) суміжних прав пред'являються до суду за загальними правилами підсудності, визначеними главою 1 розділу III ЦПК (1618-15).

Недотримання правил підсудності тягне за собою повернення заяви позивачу, про що постановляється ухвала. Повернення позовної заяви не перешкоджає повторному зверненню із заявою до належного суду (частина п'ята статті 121 ЦПК) (1618-15).

п. 6. Пунктом 2 частини першої статті 4 Декрету Кабінету Міністрів України від 21 січня 1993 року № 7-93 (7-93) «Про державне мито» (діє до набрання чинності законом, що регулює порядок сплати і розміри судового збору; частина друга статті 79 ЦПК) (1618-15) передбачено, що позивачі звільнені від сплати державного мита за позовами, що впливають з авторського права.

Позовні вимоги про відшкодування моральної шкоди та виплату майнового відшкодування у зв'язку з порушенням авторського права впливають з авторського права, тому судовий збір за пред'явлення таких позовних вимог не сплачується.

п. 7. У справах про захист авторського права і (або) суміжних прав позивачами є: автори творів, їх спадкоємці та особи, які набули права на твори відповідно до договору чи закону (суб'єкти авторського права); виконавці творів, їх спадкоємці та особи, які набули суміжні права відповідно до договору чи закону щодо виконань; виробники фонограм, їх спадкоємці (правонаступники) та особи, яким на законних підставах передано суміжні майнові права щодо фонограм; виробники відеогам, їх спадкоємці (правонаступники) та особи, яким на законних підставах передано суміжні майнові права щодо відеогам; організації мовлення та їх правонаступники (суб'єкти суміжних прав); інші заінтересовані особи мають право в разі смерті автора та за відсутності уповноваженої ним особи звернутися до суду з позовом про охорону недоторканності твору (частина друга статті 439 ЦК) (435-15).

Відповідно до статті 45 Закону № 3792-ХІІ (3792-12) суб'єкти авторського права і суміжних прав можуть управляти своїми правами: особисто, через свого повіреного, через організацію колективного управління.

Згідно з підпунктом «г» частини першої статті 49 Закону № 3792-ХІІ (3792-12) організації колективного управління повинні виконувати від імені суб'єктів авторського права і (або) суміжних прав і на основі одержаних від них повноважень, зокрема, таку функцію: звертатися

до суду за захистом прав суб'єктів авторського права і (або) суміжних прав відповідно до статутних повноважень та доручення цих суб'єктів. При цьому окреме доручення для представництва в суді не є обов'язковим.

Разом із тим така організація, пред'явивши позов, не є позивачем, оскільки вона звертається до суду в порядку, передбаченому статтею 45 ЦПК (1618-15), за захистом прав суб'єктів авторського і (або) суміжних прав, а не своїх прав. Позивачем у таких випадках буде суб'єкт авторського права і (або) суміжних прав, на захист інтересів якого звернулася організація.

У випадку, якщо організація колективного управління звертається на захист прав фізичних осіб, такий спір розглядається в порядку цивільного судочинства. Якщо ж вона звертається на захист юридичних осіб, то, залежно від суб'єктного складу, спір розглядається в порядку господарського судочинства. При цьому відповідно до статті 16 ЦПК (1618-15) не допускається об'єднання в одне провадження вимог, які підлягають розгляду за правилами різних видів судочинства.

Документами, які підтверджують право організації на звернення до суду за захистом авторського і (або) суміжних прав, є: свідоцтво про облік організації колективного управління; Статут; договір із суб'єктом авторського права і (або) суміжних прав на управління майновими правами на колективній основі; у певних випадках – договір з аналогічними іноземними організаціями, що управляють такими ж правами, чи довіреність.

п. 8. Відповідно до статті 6 Закону № 3792-ХІІ (3792-12), статті 410 ЦПК (1618-15) іноземці, особи без громадянства, іноземні юридичні особи та міжнародні організації відповідно до міжнародних договорів мають однакові з фізичними і юридичними особами України права та обов'язки, передбачені цим Законом (3792-12), за винятками, встановленими Конституцією України (254к/96-ВР) та законами України, а також міжнародними договорами, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України.

п. 9. Якщо твір опубліковано анонімно чи під псевдонімом (за винятком, коли псевдонім однозначно ідентифікує автора), видавець твору (його ім'я чи назва мають бути зазначені на творі) вважається представником автора і має право захищати права останнього. Це положення діє до того часу, поки автор твору не розкриє своє ім'я і не заявить про своє авторство (частина четверта статті 11 Закону № 3792-ХІІ) (3792-12).

У зв'язку з цим позов на захист прав такої особи як представник пред'являє видавець. У таких випадках суд не вправі вимагати розкриття імені автора. Якщо автор не розкриває свого імені та не бере участі у справі, а видавець підпадає під визначення суб'єкта, зазначеного в статті 1 ГПК (1798-12), то такий спір, залежно від суб'єктного складу, підлягає розгляду в порядку господарського судочинства.

Якщо автор такого твору не розкриє своє ім'я або не заявить про своє авторство до вирішення справи по суті, суд ухвалює рішення про задоволення позову на користь видавця, який у подальшому передає стягнуте за рішенням суду автору або іншій особі, якій належать авторські майнові права на відповідний твір.

п. 10. Згідно зі статтею 14 Закону № 3792-ХІІ (3792-12) особисті немайнові права автора не можуть бути передані (відчужені) іншим особам, вони охороняються безстроково.

У зв'язку з наведеним судам слід урахувати, що автор твору є належним позивачем за позовом про заборону дій щодо використання твору, що порушують його особисті немайнові права, незалежно від того, що майнові права передано (відчужено) (стаття 31 Закону № 3792-ХІІ) (3792-12) чи передано право на використання твору іншій особі (стаття 32 Закону № 3792-ХІІ) (3792-12), якщо ця особа не здійснює захист цього права (стаття 52 Закону № 3792-ХІІ) (3792-12).

Разом з тим право на відшкодування збитків (майнової шкоди), або стягнення доходу, отриманого порушником внаслідок порушення ним авторського права, або виплату компенсації залишається за особою, якій у зазначених випадках передані (відчужені) майнові права чи передані виключні права на використання твору. Автор має право вимагати відшкодування моральної шкоди.

п. 11. Належним відповідачем у справі про захист авторського права і (або) суміжних прав є особа, яка своїми діями порушила особисті немайнові чи майнові права суб'єктів авторського права і (або) суміжних прав.

Види порушень авторського права і (або) суміжних прав, зокрема, наведені в статтях 50 та 52 Закону № 3792-ХІІ (3792-12).

Відповідно до статті 4 Закону України «Про видавничу справу» (318/97-ВР) відносини у сфері видавничої справи регулюються, зокрема, Законом № 3792-ХІІ (3792-12), згідно з яким видавець зобов'язаний дотримуватись норм авторського права (стаття 20 Закону «Про видавничу справу») (318/97-ВР). Таким чином, здійснюючи видавничу діяльність, видавець, що надав виготовлювачу видавничої продукції оригінал-макет твору для його друку, буде належним відповідачем у разі порушення прав автора твору.

Виготовлювач видавничої продукції (типографія) здійснює лише технічні функції при виданні твору. Проте виготовлення без дозволу замовника додаткового тиражу видання не допускається (стаття 21 Закону «Про видавничу справу») (318/97-ВР). У разі, якщо виготовлювач видавничої продукції, наприклад, зі своєї ініціативи збільшив замовлений тираж твору чи виконав замовлення видавця без дозволу правоволодільця, він також має відповідати за порушення авторського права. Таку ж відповідальність виготовлювач несе за інші дії, зазначені в статті 21 Закону «Про видавничу справу») (318/97-ВР).

Як співвідповідачі можуть залучатися кілька осіб, які, залежно від характеру порушення майнових прав суб'єкта авторського права і (або) суміжних прав, несуть солідарну або часткову відповідальність.

п. 18. Авторське право виникає в силу факту створення інтелектуальною творчою працею автора або співавторів твору науки, літератури і мистецтва. Твір вважається створеним з моменту первинного надання йому будь-якої об'єктивної форми з урахуванням суті твору (зокрема, письмової форми, електронної форми, речової форми). Якщо не доведено інше, результат інтелектуальної діяльності вважається створеним творчою працею.

Правова охорона поширюється як на оприлюднені, так і на не оприлюднені, як на завершені, так і на не завершені твори, незалежно від їх призначення, жанру, обсягу, мети (освіта, інформація, реклама, пропаганда, розваги тощо).

Відповідно до статті 9 Закону № 3792-ХІІ (3792-12) частина твору, яка може використовуватися самостійно, у тому числі й оригінальна назва твору, розглядається як твір і охороняється відповідно до цього Закону (3792-12). Таким чином, назва твору, фрази, словосполучення та інші частини твору, які можуть використовуватися самостійно, підлягають охороні як об'єкт авторського права тільки у тому випадку, коли вони є результатом творчої діяльності автора і є оригінальними.

Передбачена Законом № 3792-ХІІ (3792-12) правова охорона поширюється тільки на форму вираження твору і не поширюється на будь-які ідеї, теорії, принципи, методи, процедури, процеси, системи, способи, концепції, відкриття, навіть якщо вони виражені, описані, пояснені, проілюстровані у творі, наприклад на шахову партію, методи навчання (частина третя статті 8 Закону № 2627-ІІІ) (2627-14).

п. 19. Статтею 434 ЦК (435-15), статтею 10 Закону № 3792-ХІІ (3792-12) визначено перелік об'єктів, що не охороняються як об'єкти авторського права.

Разом із тим деякі з цих об'єктів мають свої особливості. Наприклад, розклад телерадіопередач як такий не є об'єктом

авторського права, якщо він підпадає під ознаки, визначені пунктом «є» частини першої статті 10 Закону № 3792-ХІІ (3792-12). Проте якщо упорядкування розкладу телерадіопередач є результатом творчої праці і такий розклад відповідає критеріям оригінальності, зокрема містить авторські коментарі, анотації, художнє оформлення тощо, то його може бути визнано об'єктом авторського права. У такому випадку правовому захистові підлягає право на твір у цілому та на відповідні його елементи, які містять ознаки твору як об'єкта авторського права, тобто не лише оригінальності, але й творчого характеру, що не перешкоджає використанню за відсутності дозволу автора розкладу телерадіопередач як такого без зазначених елементів.

п. 20. Авторське право на твір і право власності на матеріальний об'єкт, у якому втілено твір, не залежать одне від одного. Відчуження матеріального об'єкта, в якому втілено твір, не означає відчуження авторського права і навпаки.

У зв'язку з цим звернути увагу судів на те, що незалежність авторського права і права власності на матеріальний об'єкт (матеріальний носій) проявляється через зміст особистих немайнових прав та майнових прав суб'єкта авторського права, передбачених статтями 438-441 ЦК (435-15), главою 75 ЦК (435-15), і права власності на матеріальний об'єкт, який згідно зі статтею 317 ЦК (435-15) полягає у володінні, користуванні та розпорядженні ним. Наприклад особа, придбавши картину, фотографії тощо, стає їх власником, проте не набуває авторських прав на такі твори.

п. 21. Авторське право складають:

- особисті немайнові права, передбачені статтями 423 і 438 ЦК (435-15) та статтею 14 Закону № 3792-ХІІ (3792-12). Вони не можуть бути передані (відчужені) іншим особам (за винятком, встановленим законом – стаття 423 ЦК) (435-15). Особисті немайнові права автора не залежать від майнових прав. Тому в разі передання виключних майнових прав на твір особисті немайнові права належать авторові твору (крім випадків, встановлених статтею 423 ЦК (435-15), крім права на недоторканість твору – стаття 439 ЦК) (435-15). Особисті немайнові права автора охороняються безстроково;

- майнові права, передбачені статтею 440 ЦК (435-15) та статтею 15 Закону № 3792-ХІІ (3792-12). Майнові права на твір можуть належати як автору твору, так і іншим особам, які набули їх відповідно до закону чи договору.

п. 22. Співавторами є особи, спільною творчою працею яких створено твір. Авторське право на твір, створений у співавторстві, належить усім співавторам незалежно від того, чи утворює такий твір

одне нерозривне ціле або складається із частин, кожна з яких має самостійне значення. Якщо твір, створений у співавторстві, утворює одне нерозривне ціле, то жоден із співавторів або спадкоємців будь-якого співавтора не може без достатніх підстав відмовити іншим у дозволі на опублікування, інше використання або зміну твору (стаття 13 Закону № 3792-ХІІ) (3792-12).

При розгляді спорів про співавторство на твір, який утворює одне нерозривне ціле, судам слід виходити з факту визнання співавторства на момент оприлюднення твору. Це може бути підтверджено волевиявленням співавторів, вираженим у договорах про передачу прав, публічних заявах, листах тощо. Однак при цьому судам необхідно мати на увазі, що авторське право на твір, у тому числі створений у співавторстві, виникає з моменту створення твору.

Якщо твір, створений у співавторстві, складається з частин, кожна з яких має самостійне значення, то кожен із співавторів має право використовувати створену ним частину твору на власний розсуд, якщо інше не передбачено договором між співавторами.

Особи, які надали автору технічну допомогу (друк, коректування тощо), не можуть визнаватися співавторами твору.

п. 23. Співавторством є також авторське право на інтерв'ю (телерадіоінтерв'ю). Співавторами такого інтерв'ю є особа, яка дала інтерв'ю, та особа, яка його взяла. Опублікування (трансляція) запису інтерв'ю допускається лише за згодою особи, яка дала інтерв'ю (частина третя статті 13 Закону № 3792-ХІІ) (3792-12).

п. 24. Якщо твір створено у порядку виконання працівником трудового договору (контракту) і в межах строку його дії, тобто при виконанні службових обов'язків і за службовим завданням роботодавця, то особисті немайнові права автора твору належать працівникові; вони є невідчужуваними.

Майнові права на об'єкт авторського права і (або) суміжних прав, створений у зв'язку з виконанням трудового договору, належать працівникові, який створив цей об'єкт, та юридичній або фізичній особі, де або в якій він працює, спільно, якщо інше не встановлено договором (частина друга статті 429 ЦК) (435-15).

Якщо в трудовому або цивільно-правовому договорі між працівником і роботодавцем (юридичною або фізичною особою, де або в якій він працює) не передбачений інший порядок здійснення майнових прав на створений вказаний об'єкт, то вони мають спільні права як на отримання свідоцтва про реєстрацію авторського права на твір, так і на використання такого об'єкта. Порядок здійснення

майнових прав на такий об'єкт може бути врегульований цивільно-правовим договором.

У разі передання (відчуження) працівником роботодавцю всіх майнових прав на твір, створений ним у порядку виконання трудового договору, працівник втрачає ці права, залишаючись носієм особистих немайнових прав.

п. 25. За створення і використання службового твору автору належить авторська винагорода, розмір та порядок виплати якої встановлюються трудовим договором (контрактом) або цивільно правовим договором між автором і роботодавцем. При цьому трудовим договором між ними може передбачатися умова щодо укладення цивільно-правового договору про створення об'єкта авторського права і (або) суміжних прав та обов'язок працівника щодо сповіщення про створення такого об'єкта.

Виплата працівникові заробітної плати не є тотожною виплаті йому авторської винагороди за створений твір у зв'язку з виконанням трудового договору, оскільки заробітна плата – це винагорода за виконану роботу залежно від певних умов, а авторська винагорода – це всі види винагород або компенсацій, що виплачуються авторам за використання їх творів, які охороняються в межах, встановлених авторським правом. У разі, коли між сторонами не досягнуто згоди щодо розміру авторської винагороди, суди при обчисленні такої винагороди мають керуватися положеннями постанови Кабінету Міністрів України від 18 січня 2003 року № 72 (72-2003-п) «Про затвердження мінімальних ставок винагороди (роялті) за використання об'єктів авторського права і суміжних прав».

Постанова пленуму Вищого господарського суду України
«Про деякі питання практики вирішення спорів,
пов'язаних із захистом прав інтелектуальної власності»
від 17.10.2012 р. № 12
(витяг)

Відповідно до пункту 6 частини другої статті 36 Закону України «Про судоустрій і статус суддів» пленум Вищого господарського суду України **ПОСТАНОВЛЯЄ:**

З метою правильного і однакового застосування законодавства у вирішенні спорів, пов'язаних із захистом прав на об'єкти інтелектуальної власності, дати господарським судам такі роз'яснення.

П. 2. У вирішенні питань, пов'язаних із способами захисту прав інтелектуальної власності, господарським судам потрібно мати на увазі таке.

2.1. Загальні способи захисту права інтелектуальної власності визначені частиною другою статті 16 ЦК України і частиною другою статті 20 ГК України.

Наведені у відповідних нормах переліки способів захисту не є вичерпними з огляду на вміщений у статті 16 ЦК України припис про те, що суд може захистити цивільне право або інтерес іншим способом, що встановлений договором або законом, а у статті 20 ГК України – положення щодо можливості захисту права і законного інтересу іншими способами, передбаченими законом.

Частиною першою статті 432 ЦК України передбачено, що кожна особа має право звернутися до суду за захистом свого права інтелектуальної власності відповідно до статті 16 цього Кодексу.

У частині другій згаданої статті 432 ЦК України визначено способи захисту права інтелектуальної власності.

Законами України про набуття та здійснення права на конкретні об'єкти інтелектуальної власності також передбачено способи захисту відповідного права, зокрема, статтею 52 Закону України «Про авторське право і суміжні права», статтею 21 Закону України «Про охорону прав на знаки для товарів і послуг», статтею 27 Закону України «Про охорону прав на промислові зразки», статтею 35 Закону України «Про охорону прав на винаходи і корисні моделі», статтею 25 Закону України «Про охорону прав на зазначення походження товарів», статтею 53 Закону України «Про охорону прав на сорти рослин», статтею 22 Закону України «Про охорону прав на топографії інтегральних мікросхем».

Крім того, згідно з пунктом 9 частини другої статті 16 ЦК України кожна особа може звернутися до суду з вимогою про відшкодування моральної шкоди, заподіяної внаслідок порушення права інтелектуальної власності. Моральна шкода може бути наслідком приниження ділової репутації фізичної або юридичної особи, а її відшкодування здійснюється грошми, іншим майном або в інший спосіб (стаття 23 ЦК України).

2.2. Вибір способу судового захисту прав інтелектуальної власності, включаючи такі, як вилучення та знищення товарів і матеріалів, введених у цивільний оборот з порушенням права інтелектуальної власності, та знарядь, що використовувалися для виготовлення таких товарів, здійснюється особою, якій належить право

інтелектуальної власності. Водночас перевірка відповідності цього способу допущеному порушенню і меті здійснення судового розгляду є обов'язком суду, який має приймати рішення зі справи в межах заявлених позовних вимог та з урахуванням фактичних обставин конкретної справи, беручи до уваги як можливість у той чи інший спосіб захистити порушене право, так і необхідність подальшого виконання прийнятого судом рішення.

2.3. У разі коли один матеріальний об'єкт поєднує ознаки декількох самостійних об'єктів права інтелектуальної власності (знака для товарів і послуг, промислового зразка, об'єкта авторського права тощо), спосіб захисту порушеного права визначається характером такого порушення. Зокрема, з огляду на встановлений обсяг правової охорони, якщо порушник вчиняє дії з використанням промислового зразка або знака для товарів і послуг, правовласник вправі здійснювати захист способами, передбаченими для захисту прав на відповідний об'єкт права інтелектуальної власності; якщо ж право на використання об'єкта інтелектуальної власності порушено діями, не пов'язаними з використанням об'єкта промислової власності, то захист може здійснюватися способами, передбаченими для захисту авторських прав, – за наявності необхідних та достатніх підстав для віднесення такого об'єкта до числа об'єктів авторського права.

п. 3. Відповідальність за порушення права інтелектуальної власності у вигляді відшкодування шкоди, завданої суб'єктові відповідного права, може наставати лише за одночасної наявності таких умов:

- 1) факту протиправної поведінки відповідача (зокрема, недодержання умов авторського, ліцензійного договорів, використання об'єкта права інтелектуальної власності без дозволу правовласника);
- 2) шкоди, завданої суб'єктові права інтелектуальної власності;
- 3) причинно-наслідкового зв'язку між протиправною поведінкою особи та завданою шкодою;
- 4) вини особи, яка заподіяла шкоду.

Доказування наявності перших трьох умов покладається на позивача. При цьому судом застосовується презумпція вини особи, яка завдала шкоду: така особа вважається винною, поки не буде доведено інше.

Наявність зазначених умов має з'ясовуватися судом також і у вирішенні спорів про відшкодування моральної (немайнової) шкоди, заподіяної внаслідок порушення права інтелектуальної власності. Суд, зокрема, повинен встановити, чим підтверджується факт заподіяння

позивачеві втрат немайнового характеру, за яких обставин чи якими діями вони заподіяні, в якій сумі чи в якій матеріальній формі позивач оцінює заподіяну йому шкоду та з яких підстав він у цьому виходить, а також інші обставини, що мають значення для вирішення спору.

У вирішенні питань, пов'язаних з відшкодуванням згаданої шкоди, господарським судам слід враховувати викладене в роз'ясненні президії Вищого арбітражного суду України від 01.04.94 № 02-5/215 «Про деякі питання практики вирішення спорів, пов'язаних з відшкодуванням шкоди» (у редакції рекомендацій президії Вищого господарського суду України від 29.12.2007 № 04-5/239), зокрема, щодо розподілу між сторонами обов'язку доказування, тобто визначення, які юридичні факти повинен довести позивач, а які – відповідач.

п. 4. Відсутність вини порушника не звільняє його від обов'язку припинити порушення права інтелектуальної власності, а так само не виключає застосування щодо нього заходів, спрямованих на захист таких прав. Зокрема, опублікування в засобах масової інформації відомостей про порушення права інтелектуальної власності та змісту судового рішення щодо такого порушення, припинення дій, що порушують право інтелектуальної власності, здійснюються незалежно від вини порушника.

Втім, наведене правило підлягає застосуванню лише до тих способів захисту прав, які не належать до заходів відповідальності. Відповідальність за порушення прав інтелектуальної власності (у вигляді відшкодування збитків, шкоди, сплати компенсації) настає лише за наявності вини.

п. 5. У вирішенні питань, пов'язаних з реалізацією прав інтелектуальної власності, господарським судам слід враховувати таке.

5.1. За змістом статей 424 і 426 ЦК України суб'єкт права інтелектуальної власності вправі у будь-який визначений законом спосіб використовувати об'єкт даного права. У разі внесення майнового права до статутного капіталу юридичної особи окрім зазначення про це в установчому договорі необхідне укладення окремого договору про передання виключного права, а у випадках, передбачених законом, – також і державна реєстрація такого окремого договору.

5.2. З огляду на положення частини першої статті 1110 ЦК України ліцензійний договір, що містить умову про строк його дії, який перевищує строк чинності виключного майнового права на визначений у договорі об'єкт права інтелектуальної власності, вважається

укладеним на строк, що дорівнює строкові дії відповідного майнового права.

5.3. Якщо ліцензійним договором передбачено оплатне використання об'єкта права інтелектуальної власності, ліцензіарові не може бути відмовлено у вимозі про стягнення плати з мотиву невикористання ліцензіатом відповідного об'єкта (якщо договір є чинним). У разі коли сторони ліцензійного договору погодили розмір зазначеної плати у формі відрахувань від доходу, сума плати може визначатися виходячи з ціни, яка за порівнюваних обставин звичайно стягується за правомірне використання об'єкта інтелектуальної власності. У визначенні ціни ліцензії може застосовуватись дохідний підхід до оцінки майнових прав інтелектуальної власності, який відповідно до пункту 9 Національного стандарту № 4 «Оцінка майнових прав інтелектуальної власності», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 03.10.2007 № 1185, ґрунтується на застосуванні оціночних процедур переведення очікуваних доходів у вартість об'єкта оцінки.

5.4. Законом не передбачено необхідності одержання згоди ліцензіата (за наявності укладених раніше ліцензійних договорів) на передання виключних майнових прав інтелектуальної власності іншій особі. В силу частини другої статті 1113 ЦК України перехід виключного майнового права інтелектуальної власності до іншої особи не є підставою для зміни або розірвання раніше укладеного ліцензійного договору.

5.5. У застосуванні положень частини другої статті 1110 ЦК України необхідно мати на увазі, що передбачена нею можливість відмови від ліцензійного договору не потребує для своєї реалізації звернення до суду (що не виключає можливості оскарження в суді обґрунтованості такої відмови). Відмова вважається такою, що відбулася, з моменту одержання ліцензіаром або ліцензіатом повідомлення про неї, якщо інше не передбачено договором.

5.6. У випадку укладення субліцензійного договору ліцензіар вправі обмежити свою згоду на використання об'єкта інтелектуальної власності вказівкою про конкретних субліцензіатів або про укладення конкретного субліцензійного договору, а також про можливість укладення субліцензійних договорів на використання об'єкта інтелектуальної власності лише у певний спосіб.

5.7. У разі визнання ліцензійного договору недійсним господарським судам необхідно враховувати приписи частини третьої статті 207 ГК України, якою, зокрема, передбачено, що коли за змістом

зобов'язання воно може бути припинено лише на майбутнє, таке зобов'язання визнається недійсним і припиняється на майбутнє.

п. 6. У прийнятті рішень зі справ, пов'язаних з охороною права інтелектуальної власності, господарським судам слід мати на увазі, зокрема, таке.

6.1. Якщо господарським судом приймається рішення про вилучення з цивільного обороту певних товарів, виготовлених або введених у цивільний оборот з порушенням права інтелектуальної власності та знищення таких товарів або про вилучення з цивільного обороту та знищення матеріалів та знарядь, які використовувалися для виготовлення таких товарів, у резолютивній частині такого рішення, а відповідно – і у виданому на його виконання наказі мають зазначатися як найменування такого роду товарів (матеріалів, знарядь), так і ті притаманні їм ознаки, (в тому числі за необхідності – індивідуальні), які дають можливість виокремити їх з числа інших однорідних виробів (товарів, предметів).

6.2. У разі прийняття господарським судом рішення про опублікування в засобах масової інформації відомостей про порушення права інтелектуальної власності та змісту судового рішення щодо такого порушення в резолютивній частині рішення з урахуванням змісту задоволених позовних вимог необхідно зазначати:

конкретний спосіб повідомлення про встановлений факт порушення права інтелектуальної власності (шляхом опублікування в засобах масової інформації, повідомлення по телебаченню, радіо та ін.);

зміст (у разі потреби – й обсяг) повідомлення (публікації);

строк (термін) здійснення такого повідомлення (публікації);

особу, на яку покладається обов'язок щодо передачі відповідних відомостей до засобів масової інформації та/або опублікування в останніх змісту судового рішення.

п. 7. Вжиття запобіжних заходів має здійснюватися для попередження порушень прав інтелектуальної власності та для збереження доказів такого порушення.

Водночас з огляду на відсутність у розділі V-1 ГПК «Запобіжні заходи» будь-яких обмежень щодо можливості вжиття запобіжних заходів виключно у правовідносинах, пов'язаних із захистом прав на об'єкти інтелектуальної власності, таке вжиття можливе і в інших правовідносинах, на які поширюються повноваження господарських судів.

Відповідно в усіх випадках вжиття запобіжних заходів господарські суди можуть враховувати викладене в даному розділі цих рекомендацій.

п. 8. Перелік запобіжних заходів установлено статтею 43-2 ГПК.

З урахуванням змісту статті 399 Митного кодексу України господарський суд може вживати такий запобіжний захід, як заборона митному органу вчиняти дії щодо митного оформлення товару до розгляду по суті справи про порушення права інтелектуальної власності.

п. 9. За змістом статті 1 ГПК звертатися до господарського суду для вжиття передбачених цим Кодексом заходів, спрямованих на запобігання правопорушенням, вправі:

- підприємства, установи, організації, інші юридичні особи (у тому числі іноземні);

- громадяни, які здійснюють підприємницьку діяльність без створення юридичної особи і в установленому порядку набули статусу суб'єкта підприємницької діяльності;

- у випадках, передбачених законодавчими актами України, – державні та інші органи, фізичні особи, що не є суб'єктами підприємницької діяльності.

Отже, в разі звернення до господарського суду із заявою про вжиття запобіжних заходів (розділ V-1 ГПК) особи, яка не належить до кола осіб, зазначених у статті 1 ГПК, у прийнятті такої заяви має бути відмовлено на підставі згаданої норми процесуального права.

Зі статті 1 ГПК випливає також, що громадянин – суб'єкт підприємницької діяльності належить до кола осіб, які можуть бути учасниками провадження, зокрема, за заявами про вжиття запобіжних заходів. Отже, для вирішення питання про вжиття запобіжного заходу визначальним є суб'єктний склад учасників відповідного провадження і характер правовідносин, тобто господарський суд не вправі вживати відповідних запобіжних заходів стосовно громадянина, який хоча й має статус суб'єкта підприємницької діяльності, проте у спірних правовідносинах виступає як приватна фізична особа.

Додаток В

ЗРАЗКИ

**угод, за якими науково-педагогічні працівники вищого
навчального закладу можуть здійснювати
розпорядження майновими правами інтелектуальної
власності на службові об'єкти**

Контракт (трудовий договір) з науково-педагогічним працівником

м. _____

«__» _____

20__ р.

_____ (повна назва навчального закладу)

в особі ректора _____

_____ (прізвище, ім'я, по батькові)

іменованій далі Роботодавець, з одного боку, та громадянин _____

_____ (прізвище, ім'я, по батькові)

іменованій далі Науково-педагогічний працівник (НПП), з другого боку, уклали цей Контракт про таке:

НПП _____

_____ (прізвище, ім'я, по батькові)

приймається на роботу _____

_____ (найменування структурного підрозділу навчального закладу: відділ, ННІ, факультет, лабораторія тощо)

за посадою* _____

_____ (повне найменування посади)

НПП не встановлюється / встановлюється строк випробування**

_____ (потрібне підкреслити)

_____ (тривалість строку випробування)

1. Загальні положення

1.1. За цим контрактом НПП зобов'язується виконувати роботу, визначену цим контрактом, посадовою інструкцією, а роботодавець

_____ *Запис робиться відповідно до Класифікатора професій і посад, тарифно-кваліфікаційних довідників професій, кваліфікаційних довідників посад. Випуск 77 «Професії* (посади) працівників закладів освіти». Випуск 73 «Наука та вища школа», розділ «Вища школа», Про затвердження кваліфікаційних характеристик професій (посад) педагогічних та науково-педагогічних працівників навчальних закладів Наказ МОН № 665 від 01.06.13 року

**Строк випробування НПП зазвичай не встановлюється, оскільки за Законом України «Про вищу освіту» укладенню контракту передусім конкурсний відбір претендентів

зобов'язується виплачувати НПП заробітну плату і забезпечувати умови праці, необхідні для виконання роботи, передбачені законодавством, колективним договором і угодою сторін.

1.2. Цей Контракт є строковим трудовим договором. На підставі Контракту виникають трудові відносини між НПП і Роботодавцем.

1.3. Терміном «Сторони» в цьому Контракті позначаються Роботодавець і НПП.

2. Права і обов'язки Сторін

2.1. Права НПП:

2.1.1. Загальні права НПП:

- на здорові й безпечні умови праці;
  - на відпочинок відповідно до законів про обмеження робочого дня та робочого тижня і про щорічні оплачувані відпустки;
  - на оплату праці не нижче встановленої Єдиною тарифною сіткою розміру;
  - на об'єднання в професійні спілки;
  - на вирішення колективних трудових конфліктів у встановленому порядку;
  - на звернення до суду при вирішенні трудових спорів;
  - на матеріальне забезпечення в порядку соціального страхування в старості, а також у разі хвороби, повної або часткової втрати працездатності;
  - на матеріальну допомогу в разі безробіття;
  - інші права _____
-
-
-

2.1.2. Права НПП:

- на академічну свободу, що реалізується в інтересах особи, суспільства та людства загалом;
- на академічну мобільність для провадження професійної діяльності;
- на захист професійної честі та гідності;
- брати участь в управлінні вищим навчальним закладом, у тому числі обирати та бути обраним до вищого органу громадського самоврядування, вченої ради вищого навчального закладу чи його структурного підрозділу;
- обирати методи та засоби навчання, що забезпечують високу якість навчального процесу;

на забезпечення створення відповідних умов праці;
підвищення свого професійного рівня;
організацію відпочинку та побуту, встановлених законодавством,
нормативними актами вищого навчального закладу, умовами
колективного договору та контракту;
безоплатно користуватися бібліотечними, інформаційними
ресурсами, послугами навчальних, наукових, спортивних, культурно-
освітніх підрозділів Роботодавця;
на захист права інтелектуальної власності;
на підвищення кваліфікації та стажування не рідше одного разу
на п'ять років;
одержувати житло, у тому числі службове, в установленому
законодавством порядку;
отримувати пільгові довгострокові кредити на будівництво
(реконструкцію) і придбання житла в установленому законодавством
порядку;
брати участь в об'єднаннях громадян;
на соціальне та пенсійне забезпечення в установленому
законодавством порядку;
користуватися пільгами, встановленими законодавством про
працю, в тому числі скороченим робочим днем, подовженою
відпусткою;
брати участь у громадському самоврядуванні відповідно до
статуту Роботодавця;
працювати за сумісництвом, а також на умовах погодинної оплати
у Роботодавця або в інших навчальних закладах*
інші права _____

2.1.3. Права НПП як суб'єкта права інтелектуальної власності:
отримання одноразової авторської винагороди за створення і
передачу виключних майнових прав на службовий об'єкт права
інтелектуальної власності в розмірі** _____

---

* Трудовий договір за зовнішнім сумісництвом рекомендовано укладати за згодою Роботодавця, якщо за основним місцем роботи НП працює на умовах нормальної (для НПП скороченої) тривалості робочого часу

**Для службових об'єктів авторського права рекомендовано дотримуватись Постанови Кабінету Міністрів України № 72 від 18. 01. 2003 р. «Про затвердження мінімальних ставок винагороди (роялті) за використання об'єктів авторського права і суміжних прав»

у порядку, визначеному для нарахування заробітної плати;
інші майнові права інтелектуальної власності _____

особисті немайнові права:

вимагати визнання свого авторства;

вимагати збереження цілісності твору;

протидіяти будь-якому перекрученню, спотворенню чи іншій зміні твору або будь-якому іншому посяганню на твір, що може зашкодити честі і репутації автора

інші особисті немайнові права _____

2.2. Науково-педагогічний працівник зобов'язується:

2.2.1. Загальні обов'язки НПП:

працювати чесно та сумлінно, своєчасно і точно виконувати розпорядження Роботодавця;

додержувати трудової дисципліни, вимог нормативних актів про охорону праці;

дбайливо ставитися до майна Роботодавця;

інші обов'язки _____

2.2.2. Обов'язки НПП

виконувати правила внутрішнього (трудового) розпорядку;

забезпечувати викладання навчальних дисциплін відповідної освітньої програми за спеціальністю на високому науково-теоретичному і методичному рівні;

провадити наукову діяльність;

підвищувати професійний рівень, педагогічну майстерність, наукову кваліфікацію;

дотримуватися норм педагогічної етики, моралі;

поважати гідність осіб, які навчаються у вищих навчальних закладах, прищеплювати їм любов до України, виховувати їх у дусі українського патріотизму і поваги до Конституції України та державних символів України;

розвивати в осіб, які навчаються у вищих навчальних закладах, самостійність, ініціативу, творчі здібності;

дотримуватися статуту вищого навчального закладу, законів, інших нормативно-правових актів;

своєчасно подавати щорічний звіт про результати виконання умов, передбачених контрактом, а у разі неналежного їх виконання – достроково, на вимогу Роботодавця;

відповідно до вимог, встановлених нормативними актами МОН та наказами Роботодавця, у повному обсязі виконувати навчальне навантаження та індивідуальний план роботи на відповідний навчальний рік;

інші обов'язки _____

_____
_____
_____

2.2.3. Обов'язки НПП як суб'єкта права інтелектуальної власності:

Написати підручник / монографію / навчальний посібник / довідник тощо на тему: _____

_____

(назвати тему науково-дослідної праці)

в строки _____

(вказати строки написання підручника / монографії / навчального посібника / довідника тощо)

обсягом _____,

(вказати обсяг роботи)

що відповідає таким вимогам:

_____

Підготувати конспект лекцій з дисципліни _____

_____

(назва дисципліни)

в строки _____, що відповідає таким вимогам: _____

(вказати строки підготовки конспекту лекцій)

_____

Підготувати наукову статтю і опублікувати її у науковому фаховому виданні _____

_____

Підготувати _____ докторську _____ /кандидатську дисертацію _____

_____

Створити інші службові об'єкти права інтелектуальної власності

Не пізніше п'яти календарних днів з моменту створення службового об'єкта права інтелектуальної власності повідомити Роботодавця (усно / письмово) про його створення⁵.

Передати Роботодавцю всі майнові права інтелектуальної власності на створений службовий об'єкт

Право/ виключне право на використання об'єкта;
виключне право на дозвіл або використання об'єкта
виключне право забороняти використання об'єкта іншими особами
інші майнові права

Сприяти Роботодавцю в поданні заявки на отримання патенту / свідоцтва на службовий об'єкт чи свідоцтва про реєстрацію авторського права на твір.

Зберігати як конфіденційну будь-яку інформацію щодо створеного ним службового об'єкта.
інші обов'язки

2.3. Роботодавець зобов'язується:

2.3.1. Загальні обов'язки Роботодавця:
правильно організувати працю НПП;
організувати підвищення кваліфікації працівника;
забезпечувати трудову і виробничу дисципліну;
неухильно додержувати законодавства про працю і правил охорони праці;
визначити НПП робоче місце, забезпечити його необхідними засобами роботи;

уважно ставитися до потреб і запитів НПП, поліпшувати умови їх праці та побуту;
обладнати робоче місце відповідно до вимог нормативних актів про охорону праці _____

(вказуються конкретні заходи щодо організації процесу роботи НПП, обладнанню робочого місця)
забезпечити інші умови праці: _____

2.3.2. Обов'язки Роботодавця:
виплачувати НПП заробітну плату у розмірі визначеному п.4.1. цього контракту;
забезпечити НПП матеріально-технічними засобами в обсязі, необхідному для виконання робіт по підготовці спеціалістів, виконанню наукових і науково-дослідних робіт;
надавати можливість підвищення кваліфікації, в тому числі через аспірантуру, докторантуру з метою одержання вищої наукової кваліфікації;
надавати допомогу у навчально-методичному забезпеченні освітнього процесу: документацією, технічними засобами навчання;
надавати можливість працювати за сумісництвом^{6*}, на умовах погодинної оплати;
інформувати НПП про науково-технічну політику закладу освіти, а також про державні потреби у спеціалістах, яких готує інститут/факультет, кафедра;
надавати на запит НПП інформацію, необхідну для виконання умов контракту;
при необхідності організовувати контроль науково-педагогічної діяльності НПП.
переводити на іншу роботу відповідно до чинного законодавства.
звільняти НПП по закінченню строку контракту, достроково на його вимогу, а також у випадку порушень законодавства та умов контракту, в тому числі Роботодавцем.
укладати контракт на наступний строк за згодою сторін, на що працюючий НПП має переважне право.
інші обов'язки _____

2.3.3. Обов'язки Работодавця як суб'єкта права інтелектуальної власності:

прийняти всі майнові права інтелектуальної власності на твір, створений відповідно до вимог п. 2.3. цього Контракту протягом 5 робочих днів з моменту повідомлення (усно / письмово) НПП про створення службового об'єкта права інтелектуальної власності.

виплатити НПП авторську винагороду за створення і передачу виключних майнових прав на службовий твір в розмірі, порядку і строки встановлені п 1.3. цього Контракту.

не порушувати особисті немайнові права НПП як суб'єкта права інтелектуальної власності;

інші обов'язки _____

_____

_____

_____

3. Робочий час і час відпочинку

3.1. Робочий час науково-педагогічних працівників становить 36 годин на тиждень (скорочена тривалість робочого часу)

3.2. Робочий час науково-педагогічного працівника включає час виконання ним навчальної, методичної, наукової, організаційної роботи та інших трудових обов'язків.

3.3. Максимальне навчальне навантаження на одну ставку НПП не може перевищувати 600 годин на навчальний рік.

3.4. Норми часу методичної, наукової, організаційної роботи визначаються Работодавцем

3.5. Особливості режиму робочого часу НПП: _____

(неповний робочий день / неповний робочий тиждень

_____

/ погодинна робота / ненормований робочий день тощо - вказати необхідне)

3.6. НПП надається щорічна оплачувана відпустка тривалістю:

основна _____ днів,

додаткова _____ днів

інші види відпусток _____

_____

(творча, відповідно до колективного договору чи цього контракту – вказати вид і тривалість у календарних днях).

3.7. НПП надається соціальна відпустка тривалістю _____

_____

(вказати вид і тривалість соціальної відпустки)

3.8. Інші види часу відпочинку _____

---

4. Оплата праці та соціально-побутове забезпечення НПП

4.1. За виконання обов'язків, передбачених цим контрактом, НПП встановлюється:

посадовий оклад у розмірі _____ на місяць або у розмірі _____ за 1 годину роботи;

надбавки /доплати / інші виплати) у розмірі (у відсотках до тарифної ставки, посадового окладу / у твердій грошовій сумі):

за науковий ступінь _____

за вчене звання _____

за педагогічний стаж _____

за почесне звання _____

за використання в роботі іноземної мови _____

інші види _____

(вказати види доплат, надбавок тощо)

4.2. До щорічної відпустки виплачується матеріальна допомога на оздоровлення у розмірі _____

4.3. У разі використання працівником власного автомобіля для службових поїздок йому встановлюється компенсація _____

(вказати вид, розмір)

4.4. Додаткові пільги, гарантії, компенсації: _____

(за необхідності вказати, які з них надаються за рахунок коштів роботодавця)

4.5. Інші види соціально-побутового забезпечення _____

(забезпечення гуртожитком, службовим житлом, пільговий кредит на придбання/ будівництво житла, страхування у недержавному пенсійному фонді, санаторно-курортне лікування, оздоровлення в будинку відпочинку, літньому таборі для дітей тощо – потрібно вказати)

5. Зміни, припинення та розірвання Контракту

5.1. Зміни та доповнення до цього Контракту вносяться тільки за угодою Сторін, складеною у письмовій формі.

5.2. Цей Контракт припиняється:

а) після закінчення строку дії Контракту;

б) за згодою Сторін;

в) з ініціативи Роботодавця до закінчення строку дії Контракту у випадках, передбачених законодавством та цим Контрактом;

г) з ініціативи НПП до закінчення строку дії Контракту у випадках, коли заява працівника про звільнення з роботи за власним бажанням зумовлена неможливістю продовжувати роботу (переїзд на нове місце проживання; переведення чоловіка або дружини на роботу в іншу місцевість; вступ до навчального закладу; неможливість проживання у даній місцевості, підтверджена медичним висновком; вагітність; догляд за дитиною до досягнення нею чотирнадцятирічного віку або дитиною-інвалідом; догляд за хворим членом сім'ї відповідно до медичного висновку або інвалідом I групи; вихід на пенсію; прийняття на роботу за конкурсом, а також з інших поважних причин)

д) з інших підстав, передбачених законодавством та цим Контрактом.

5.3. Додаткові підстави припинення та розірвання Контракту, не передбачені чинним законодавством:

5.3.1. Невиконання без поважних причин планових завдань із наукової роботи

5.3.2. _____

5.3.3. _____

При розірванні Контракту з підстав, передбачених п.5.3.1-5.3.3., звільнення провадиться за пунктом 8 статті 36 КЗпП України.

5.4. У разі дострокового припинення Контракту з незалежних від НПП причин, у тому числі розірвання Контракту НПП – з причин невиконання чи неналежного виконання Роботодавцем зобов'язань, передбачених цим Контрактом або Роботодавцем – з підстав, не передбачених чинним законодавством та цим Контрактом, встановлюються відповідно додаткові гарантії та (або) компенсації моральної та матеріальної шкоди, заподіяної НПП:

5.5. При достроковому розірванні Контракту у разі невиконання неналежного виконання Сторонами зобов'язань, передбачених Контрактом, він розривається з письмовим попередженням про це відповідної Сторони за два тижні.

5.6. За два місяці до закінчення строку чинності Контракту він може бути за згодою Сторін продовжений або укладений на новий строк.

6. Відповідальність Сторін, вирішення спорів

6.1. У випадку невиконання чи неналежного виконання обов'язків, передбачених цим Контрактом, Сторони несуть відповідальність відповідно до чинного законодавства та цього Контракту.

6.2. Спори між Сторонами вирішуються в порядку, встановленому чинним законодавством.

6.3. Інші умови: _____

_____ (за необхідності вказати інші умови, передбачені Положенням про порядок укладання контрактів при прийнятті (наймнні) на роботу працівників, затвердженим постановою Кабінету Міністрів України № 170 від 19 березня 1994 р.).

7. Термін дії та інші умови Контракту

7.1. Строк дії Контракту з _____ до _____.

Контракт набуває чинності з моменту його підписання Сторонами або _____

7.2. Сторони можуть передбачати у Контракті випадки конфіденційності умов цього контракту або окремих його частин: _____

_____ Конфіденційність Контракту не поширюється на умови, врегульовані чинним законодавством, та щодо органів, які здійснюють контроль за їх додержанням.

7.3. Умови цього Контракту можуть бути змінені тільки за згодою Сторін у письмовій формі.

7.4. Цей Контракт укладений в двох примірниках, які зберігаються у кожної із сторін і мають однакову юридичну силу.

8. Адреси Сторін

8.1. Відомості про Роботодавця:

Повна назва навчального закладу

_____ Адреса:

_____ Телефони: _____

_____ E-mail: _____

_____ Розрахунковий рахунок № _____

8.2. Відомості про працівника:

_____ Адреса: _____

Домашній телефон: _____
Мобільний телефон: _____
Паспорт: серія _____ № _____ виданий «__» _____ року

(вказати орган, що видав паспорт)

Підстава для пільг по оподаткуванню та інших пільг _____

(вказати відомості про кількість дітей, утриманців, інші підстави)

Ідентифікаційний код № _____

Розрахунковий рахунок № _____

Роботодавець

Науково-педагогічний
працівник

_____

(посада)

_____

(підпис)

_____

(прізвище, ім'я, по батькові, підпис)

_____

(прізвище, ім'я, по батькові)

«__» _____ 20__ р.

«__» _____ 20__ р.

Договір **про розподіл майнових прав на службовий твір**

м. _____ «__» _____ 20__ року

_____ (далі – Працівник)

(Прізвище, ім'я, по батькові (П.І.Б) працівника - автора)

з одного боку,

та _____

(П.І.Б або повне найменування особи,

у якій або де працює працівник-автор)

в особі _____

(посада, П.І.Б)

_____

яка діє на підставі _____

(Статуту, Положення тощо)

(далі – *Роботодавець*) з іншого боку, а разом іменовані – *Сторони*, уклали цей договір (далі – *Договір*) про наступне:

1. Визначення термінів

Терміни, що використовуються в цьому Договорі, означають:

службовий твір – твір, створений автором у порядку виконання службових обов'язків відповідно до службового завдання чи трудового договору (контракту) між автором і роботодавцем;

(інші терміни)

Решта термінів, що використовуються в Договорі, визначаються згідно із нормами чинного законодавства України.

2. Предмет договору

2.1. Предметом Договору є розподіл майнових прав на Твір, що Працівник створив при виконанні службових обов'язків відповідно до службового завдання/трудоного договору (контракту) між ним і Роботодавцем.

2.2. Під Твором у цьому Договорі розуміється створений творчою працею Працівника – автора наступний об'єкт авторського права:

(зазначити Твір відповідно до переліку, визначеного у статті 433 Цивільного кодексу України, статті 8 Закону України «Про авторське право і суміжні права»)

2.3. У порядку та на умовах, визначених цим Договором, Працівник передає Роботодавцю права на використання твору наступними способами:

відтворення Твору (як *приклад*);

розповсюдження Твору (як *приклад*);

(інші способи, передбачені статтею 441 Цивільного кодексу України, статтею 15

Закону України «Про авторське право і суміжні права»)

2.4. Сторони домовилися, що майнові права та Твір, визначені відповідно до частини другої статті 429 Цивільного кодексу України, за цим Договором передаються (відчужуються) Роботодавцю (*варіант 1, у випадку передавання (відчуження) прав*);

Сторони домовилися, що майнові права та Твір, визначені відповідно до частини другої статті 429 Цивільного кодексу України, за цим Договором належать Працівнику та Роботодавцю спільно (*варіант 2, у випадку передачі прав на використання Твору*).

2.5. Роботодавець набуває майнові права на Твір з моменту _____ (*варіант 1, у випадку передавання (відчуження) прав*).

2.6. За Працівником залишаються особисті немайнові права.

3. Порядок передачі матеріального носія, в (на) якому втілено твір

3.1. Працівник передає матеріальний носій, а саме: _____, в (на) якому втілено Твір, Роботодавцю під час підписання Сторонами цього Договору.

3.2. За вимогою Працівника передання матеріального носія, в (на) якому втілено Твір, оформляється Актом здавання-приймання у строк

_____.

4. Права сторін

4.1. Працівник має право:

4.1.1. На винагороду за створення Твору (*варіант 1, у випадку передання (відчуження) прав*).

На винагороду за створення і використання Твору (*варіант 2, у випадку передачі прав на використання Твору*).

4.1.2. Доопрацьовувати Твір у разі необхідності.

4.1.3. На збереження за собою майнових прав, в межах строку охорони авторського права на Твір у тому разі, коли Роботодавець як юридична особа припиняє свою діяльність чи ліквідується;

_____.

(інші права Автора)

4.2. Роботодавець має право:

4.2.1. Використовувати Твір у своїй діяльності.

4.2.2. Надавати дозвіл на використання Твору третім особами.

4.2.3. Забороняти використання Твору, у тому числі перешкоджати його неправомірному використанню третіми особами;

_____.

(інші права Роботодавця)

5. Обов'язки сторін

5.1. Працівник зобов'язаний:

5.1.1. Надати у використання Твір Роботодавцю у строки та на умовах визначених цим Договором.

5.1.2. Повідомляти Роботодавця про виявлені недоліки Твору і вжити всіх заходів щодо якнайшвидшої їх ліквідації.

5.1.3. Брати участь у проведенні дій та процедур, необхідних для виконання умов Договору, які вимагають такої участі з боку Працівника.

5.1.4. Не надавати Твір у використання третім особам;

_____.

(інші обов'язки Автора)

5.2. Роботодавець зобов'язаний:

5.2.1. Використовувати Твір на умовах, визначених цим Договором.

5.2.2. Дотримуватися особистих немайнових прав Працівника.

Забезпечувати недоторканність Твору, погоджувати з Працівником усі зміни, що вносяться у Твір, а також супроводження Твору ілюстраціями, передмовами, післямовами, коментарями тощо.

5.2.3. Надавати Працівникові, у разі необхідності, інформацію про використання Твору шляхом _____ у строк _____ (варіанту 2, у випадку передачі прав на використання Твору).

(інші обов'язки Роботодавця)

6. Виплата винагороди

6.1. Роботодавець виплачує Працівникові винагороду за створення Твору та передання (відчуження) майнових прав на Твір в розмірі _____, шляхом _____ у строк _____ (варіант 1, у випадку передання (відчуження) прав).

Роботодавець виплачує Працівникові винагороду за створення та кожне використання Твору в розмірі _____, шляхом _____ у строк _____ (варіант 2, у випадку передачі прав на використання Твору).

7. Строк дії договору

7.1. Строк дії Договору складає _____ рік (роки) з моменту підписання Договору Сторонами.

Якщо жодна з Сторін за _____ місяць (-і) до закінчення дії Договору не повідомить письмово про його припинення, Договір вважається продовженим на той самий строк і на тих самих умовах.

7.2. Закінчення строку цього Договору не звільняє Сторони від відповідальності за його порушення, яке мало місце під час дії цього Договору.

8. Відповідальність сторін договору

8.1. У випадку порушення зобов'язання (далі – порушення Договору), Сторона несе відповідальність, визначену чинним в законодавством та цим Договором.

8.2. Порушенням Договору є його невиконання або неналежне виконання, тобто виконання з порушенням умов, визначених у цьому Договорі.

8.3. У випадку порушення строку розрахунку, вказаного в пункті 6.1 цього Договору, Замовник виплачує Працівнику пеню в розмірі _____ за кожен день прострочення.

8.4. Закінчення строку цього Договору не звільняє Сторони від відповідальності за його порушення, яке мало місце під час дії цього Договору.

9. Вирішення спорів

9.1. Сторони зобов'язуються вирішувати будь-який спір шляхом переговорів і в досудовому порядку.

9.2. У разі неможливості вирішення спору шляхом переговорів та в досудовому порядку, спір може бути передано для вирішення у судовому порядку.

10. Форс-мажорні обставини

10.1. Сторони не несуть відповідальності за невиконання або неналежне виконання умов Договору за умов виникнення форс-мажорних обставин.

10.2. По завершенню таких обставин Сторона, яка не виконала свої зобов'язання за Договором, повинна виконати їх у терміни, на які було призупинено виконання зобов'язань.

10.3. Сторона не має права посилатися на форс-мажорні обставини у випадку, коли вони розпочалися у момент прострочення нею виконання її обов'язків за Договором.

11. Інші умови

11.1. Договір набирає чинності з моменту його підписання Сторонами.

11.2. Будь-які зміни і доповнення до цього Договору дійсні за умови, що вони вчинені у письмовій формі та підписані Сторонами.

11.3. Сторони повинні у _____ денний строк письмово повідомити одна одну про зміну місцезнаходження, надати іншу інформацію, необхідну для виконання Сторонами зобов'язань за цим Договором.

11.4. З усіх питань, не передбачених цим Договором, Сторони керуються чинним законодавством України.

11.5. Договір укладений в двох примірниках, які мають однакову юридичну силу, по одному кожній із Сторін.

Місце знаходження і реквізити сторін:

Працівник

Роботодавець

_____
_____
_____
_____
_____

_____
_____
_____
_____
_____

_____ (підпис) / _____ / (П. І. Б.)

_____ (підпис) / _____ / (П. І. Б.)

М. П.

ЗРАЗКИ ДОГОВОРІВ,
затверджені спільним наказом Міністерства освіти і науки
України та Міністерства праці і соціальної політики
України від 28.12.2004 р. № 986

Договір
про розподіл майнових прав на об'єкти права
інтелектуальної власності, створені
при виконанні службових обов'язків і (або)
окремого доручення роботодавця

«_» _____ 20__ р.

№ _____

Керуючись нормами ЧЕТВЕРТОЇ книги Цивільного кодексу України (ЦКУ) та положеннями п. 1 ст. 9 Закону України «Про охорону прав на винаходи і корисні моделі», п. 1 ст. 8 Закону України «Про охорону прав на промислові зразки», п. 1 ст. 7 Закону України «Про охорону прав на топографії інтегральних мікросхем», громадянин

_____

(прізвище, ім'я, по-батькові)

(далі – ПРАЦІВНИК) і _____
(прізвище, ім'я, по-батькові або повне найменування особи,

_____

у якій або де працює працівник)

в особі _____
(посада, прізвище, ім'я та по батькові)

_____

яка діє на підставі _____
(Статут, Положення тощо)

(далі – РОБОТОДАВЕЦЬ), іменовані далі Сторонами уклали Договір про наступне.

1. Предмет Договору

1.1. Предметом Договору є розподіл майнових прав на об'єкти права інтелектуальної власності, що їх ПРАЦІВНИК створить чи ймовірно створить при виконанні трудового договору (контракту) у рамках виконання службових обов'язків чи окремого письмового доручення РОБОТОДАВЦЯ.

1.2. Сторони домовилися, що майнові права, визначені ст. 422 ЦКУ та п. 2 ст. 429, на такі об'єкти права інтелектуальної власності, в межах, визначених законодавством, за цим Договором належать РОБОТОДАВЦЮ.

2. Права Сторін

2.1. Відповідно до законодавства РОБОТОДАВЕЦЬ має право на:

подання заявки на отримання охоронного документа (патент – винахід, корисна модель, промисловий зразок; свідоцтво – топографія ІМС);

прийняття рішення про збереження об'єкта як конфіденційної інформації (винахід, корисна модель, топографія ІМС);

прийняття рішення про передачу права на одержання охоронного документа іншій особі (винахід, корисна модель);

використання об'єкта у власному виробництві на умовах права попереднього користувача;

перешкоджання протиправному використанню об'єкта іншою особою;

сприяння, на окремих умовах, з боку ПРАЦІВНИКА у впровадженні об'єкта у виробництво.

2.2. ПРАЦІВНИК має право:

на подання заявки на одержання охоронного документа, якщо РОБОТОДАВЕЦЬ:

- своєчасно не подав такої заявки чи не прийняв іншого рішення щодо об'єкта протягом встановленого законодавством строку;

- у письмовому вигляді не повідомив ПРАЦІВНИКА про прийняте рішення щодо його повідомлення про створення об'єкта права інтелектуальної власності;

- протягом встановленого законодавством строку не уклав з ПРАЦІВНИКОМ договору про розмір і умови виплати винагороди;

на винагороду відповідно до економічної вигоди, яку отримує або ймовірно може отримати РОБОТОДАВЕЦЬ;

на укладання протягом встановленого законодавством строку договору про розмір і умови виплати винагороди;

на додаткову оплату своєї участі у впровадженні створеного ним об'єкта у виробництво;

на інші, крім грошового, види заохочення;

на збереження за собою права на охоронний документ у тому разі, коли РОБОТОДАВЕЦЬ вирішив достроково припинити чинність охоронного документа;

запрошувати для участі в переговорах щодо захисту своїх прав представників трудового колективу, Товариства винахідників і раціоналізаторів України, інших професійних і громадських організацій.

3. Обов'язки Сторін

3.1. ПРАЦІВНИК зобов'язаний:

своєчасно і в необхідному для подання заявки обсязі повідомляти РОБОТОДАВЦЯ про створення охороноздатного об'єкта права інтелектуальної власності;

надавати разом з повідомленням інформацію щодо створеного об'єкта в обсязі, необхідному і достатньому для подання заявки чи прийняття РОБОТОДАВЦЕМ іншого рішення щодо його повідомлення;

сприяти РОБОТОДАВЦЮ в поданні заявки на отримання охоронного документа і (за окрему плату) впровадженню у виробництво створеного ним об'єкта;

зберігати як конфіденційну будь-яку інформацію щодо створеного ним об'єкта.

3.2. РОБОТОДАВЕЦЬ зобов'язаний:

створювати ПРАЦІВНИКОВІ сприятливі для творчої діяльності умови праці;

надавати наявну в нього патентну і науково-технічну інформацію;

протягом двох місяців від дати надходження повідомлення ПРАЦІВНИКА про створення об'єкта права інтелектуальної власності виносити рішення щодо:

- подання заявки;

- передання права на подання заявки іншій особі (винахід, корисна модель);

- зберігання інформації щодо створеного об'єкта як конфіденційної інформації;

- відмови від права на подання заявки на користь ПРАЦІВНИКА;

письмово повідомити ПРАЦІВНИКА про прийняте рішення;

в установленій законодавством строк подати до компетентного органу заявку на одержання охоронного документа;

укласти з ПРАЦІВНИКОМ договір про розмір та умови виплати винагороди.

4. Відповідальність Сторін

4.1. За порушення умов цього Договору Сторони несуть відповідальність згідно із законодавством України.

5. Вирішення спорів

5.1. Всі спори щодо застосування і тлумачення цього Договору Сторони вирішуватимуть шляхом переговорів або в судовому порядку.

6. Строк дії Договору

6.1. Цей Договір укладено «__» _____ 20__ року.

6.2. ДОГОВІР зберігає чинність протягом (підкреслити один з варіантів)

(варіант 1) строку чинності трудового договору

(варіант 2) протягом строку виконання доручення

ЩОДО _____

(вказати назву окремого доручення Роботодавця)

Цей Договір укладено у двох примірниках, один з яких зберігається у працівника, а другий – роботодавця як додаток до трудового договору (контракту). Обидва примірники є ідентичними і мають однакову силу.

ПРАЦІВНИК

Від РОБОТОДАВЦЯ

_____
(Підпис)

_____
(Підпис)

_____
(ПІБ)

_____
(Посада)

_____
(ПІБ)

М.П.

**Договір
між Творцем (творцями) і Роботодавцем про передавання
права на одержання охоронного документа на об'єкти
права інтелектуальної власності, створені у зв'язку з
виконанням трудового договору чи окремого доручення**

«__» _____ 20__ р.

№ _____

Керуючись нормами четвертої книги Цивільного кодексу України (ЦКУ) та відповідно до законів України «Про охорону прав на винаходи і корисні моделі», «Про охорону прав на промислові зразки», «Про охорону прав на топографії інтегральних мікросхем»

_____
(прізвище, ім'я та по батькові Творця (творців) -

_____

винахідника (винахідників), автора (авторів) промислового

_____

зразка або компонування ІМС)

і _____

(повна назва особи, де або у якій працює Творець (творці)

_____

(далі – Роботодавець)

в особі _____

(посада, прізвище, ім'я та по батькові)

_____

який (яка) діє на підставі _____

(Статут, Положення тощо)

іменовані далі як СТОРОНАМИ, враховуючи те, що Творець (творці) подав (подали) Роботодавцю опис об'єкта права інтелектуальної власності (далі – ОПІВ), створеного у зв'язку з виконанням трудового договору,

_____

(назва ОПІВ – винаходу, корисної моделі,

_____

промислового зразка, компонування ІМС)

що розкриває суть ОПІВ достатньо ясно і повно уклали цей договір (далі – договір) про нижченаведене:

1. Предмет Договору

Предметом договору є передання Творцем (творцями) Роботодавцю права на одержання в Україні та в іноземних державах _____ (назва охоронного документа) на _____ (назва ОПІВ)

що має своїм наслідком набуття Роботодавцем майнових прав на нього з моменту одержання охоронного документа, а також майнових прав, набутих на підставі заявки.

2. Обов'язки Роботодавця

2.1. Подавати в компетентні органи з охорони прав інтелектуальної власності заявки на видачу охоронних документів на зазначені в пункті 1 ОПІВ згідно із законодавством.

Вживати всіх заходів, необхідних для одержання охоронного документа на ОПІВ та підтримання чинності виключних майнових прав протягом встановленого законодавством строку.

2.2. Зберігати конфіденційність щодо одержаних від Творця відомостей про зазначений у пункті 1 ОПІВ до офіційного опублікування матеріалів заявки та вживати заходів стосовно недопущення до неї сторонніх осіб та осіб, які за своїм службовим становищем не мають доступу до такої інформації.

2.3. Запропонувати Творцю укласти договір про передання йому права на одержання охоронного документа у разі прийняття рішення про припинення дій, пов'язаних з його одержанням, або укласти договір про передання йому майнових прав, набутих відповідно до цього договору, в разі прийняття рішення про відмову в підтриманні чинності виключних майнових прав, у строки, які б забезпечили сплату відповідного збору чи мита.

2.4. Надавати можливість Творцю брати участь в роботах з підготовки зазначеного в пункті 1 ОПІВ до використання (розроблення техдокументації, виготовлення і випробування дослідного зразка та інше), за необхідності повністю або частково звільнити його від основної роботи.

2.5. Забезпечити Творцю такі умови матеріального, виробничого і соціального характеру, необхідні для ефективної творчої діяльності:

2.6. Забезпечити оплату робіт, пов'язаних з підготовкою до використання ОПІВ, виконаних Творцем, за окремим договором, який має бути додатком до цього договору.

2.7. Видати Творцю справедливую винагороду за використання ОПІВ у власному виробництві, від надання дозволу (ліцензій) на їх використання іншим особам в Україні та за її межами, або у разі поставки на експорт продукції, виготовленої із застосуванням цього об'єкта, за такими умовами:

а) види винагороди: заохочувальна, періодична;

б) розмір винагороди:

заохочувальна _____ грн.;

періодична _____% (_____ відсотків) від _____
(прописом)

(зазначається показник результатів економічної діяльності)

визначеного згідно з _____

(вказується методика визначення _____);

вибраного показника)

в) сума винагороди _____;
від надходження платежів від використання (у власному виробництві, ліцензійних платежів тощо)

г) порядок виплати винагороди:
заохочувальна сплачується одноразово, розмір визначається у гривнях;

періодична винагорода сплачується протягом строку дії (виключних) майнових прав або протягом строку дії ліцензії або ліцензійного договору і (або) договору (контракту) на поставку продукції;

д) строки виплати винагороди:
заохочувальна – не пізніше двох місяців після одержання охоронного документа або не пізніше двох місяців від дати надання ліцензій, або підписання ліцензійного договору, або підписання договору (контракту) на поставку продукції;

періодична – не пізніше _____ місяців по завершенню періоду, за який сплачується винагорода, або не пізніше _____ місяців після отримання кожного ліцензійного платежу від ліцензіата, і (або) завершення чергового встановленого цим договором періоду;

е) періодичність виплати періодичної винагороди _____

(щомісячно, щоквартально щорічно)

починаючи від дати використання ОПВ або, починаючи від дати набрання чинності відповідного договору, при цьому:

якщо використання ОПВ розпочалося до укладення цього договору, перша сплата відбувається протягом двох місяців після подання заявки за весь період, що минув від дня початку використання;

перша сплата проводиться за неповний розрахунковий період, якщо він не співпадає з періодом бухгалтерської звітності;

є) інші умови виплати _____

2.8. Працедавець у випадку _____

вказати конкретний випадок

може передати право на одержання охоронного документа на ОПВ іншій особі, забезпечивши у відповідному додатковому договорі

захист прав Творця (творців) на рівні, не нижчому ніж у цьому договорі.

2.9. Виплачувати належну Творцю винагороду його спадкоємцю (спадкоємцям) і (або) правонаступнику (правонаступникам).

3. Права Роботодавця

3.1. Здійснювати свої майнові права на ОПІВ на власний розсуд, із додержанням при цьому прав інших осіб.

3.2. Передавати право на одержання охоронного документа на ОПІВ іншій особі на умовах, визначених у пункті 2.8.

3.3. На безоплатне з боку Творця (творців) сприяння одержанню охоронних документів на ОПІВ в Україні та в іноземних державах (участь в підготовці матеріалів заявки на ОПІВ: складання опису заявки, формули винаходу або корисної моделі, виготовлення креслень, ескізів тощо).

3.4. На сприяння (за окрему плату чи без такої) Роботодавцю у доведенні ОПІВ до стану, придатного для промислового використання.

3.5. На використання ОПІВ у власному виробництві у разі дострокового припинення чинності цього договору і/або переходу майнових прав на ОПІВ на ім'я Творця (творців) на умовах невиключної ліцензії з виплатою роялті, на рівні винагороди, яку її Творець (творці) міг (могли) отримати за цим договором як справедливую винагороду.

4. Обов'язки Творця(творців)

4.1. Зберігати конфіденційність інформації щодо ОПІВ.

4.2. Сприяти одержанню Роботодавцем охоронних документів на ОПІВ в Україні та в іноземних державах (участь в підготовці матеріалів заявки на ОПІВ: складання опису заявки, формули винаходу або корисної моделі, патентно-кон'юнктурному обґрунтуванні доцільності патентування і ліцензуванні прав на цей об'єкт та інше).

4.3. Сприяти (за окрему плату чи без такої) Працедавцю довести ОПІВ до стану, придатного для промислового використання.

4.4. У разі переходу майнових прав на ОПІВ на ім'я Творця (творців) надати Працедавцю дозвіл на використання винаходу (корисної моделі) на умовах невиключної ліцензії.

5. Права Творця(творців)

5.1. Ознайомитись з розрахунком суми винагороди та матеріалами, використаними при цих розрахунках.

5.2. На набуття на своє ім'я прав інтелектуальної власності на ОПІВ у разі відмови Роботодавця від підтримання їх чинності.

5.3. Сприяти Роботодавцю в набутті в Україні та в іноземних державах майнових прав інтелектуальної власності.

5.4. Брати участь в роботах з підготовки до використання ОПІВ (розроблення техдокументації, виготовлення і випробування дослідного зразка та інше) за необхідності, при повному або частковому звільненні від основної роботи.

5.5. На оплату робіт з підготовки до використання ОПІВ за окремим договором, який має бути додатком до цього договору.

6. Відповідальність Сторін

6.1. За порушення зобов'язань щодо збереження конфіденційності інформації щодо ОПІВ сторони несуть таку відповідальність:

6.2. За несвоєчасну виплату винагороди Роботодавець сплачує Творцю(творцям) за кожний прострочений день пеню у розмірі _____ процента суми, належної до сплати.

7. Інші умови

7.1. На вимогу однієї з Сторін, але за їх взаємною згодою, умови договору можуть бути переглянуті. Підставою для цього може бути зміна цін і тарифів, які встановлюються в централізованому порядку, зміна законодавства України тощо.

7.2. Зміни та доповнення до цього договору мають бути оформлені додатковим договором або протоколом до цього договору з обов'язковим його підписанням сторонами цього договору.

7.3. _____

8. Вирішення спорів

Спори, пов'язані невиконанням Сторонами умов цього договору, розглядаються судом _____

(вказати назву судового органу, район, місто)

9. Строк дії договору

9.1. Цей договір укладено строком на _____

9.2. Цей договір набирає чинності з дня його підписання сторонами. Цей договір може бути продовжено за взаємною згодою сторін.

9.3. По завершенню зазначеного у підпункті 9.1 цього пункту строку дії договору, умови, пов'язані з грошовими виплатами продовжують діяти аж до завершення розрахунків за реалізацію продукції, виготовленої з використанням ОПВ під час дії договору.

9.4. Якщо з вини Роботодавця не буде одержано охоронного документа на ОПВ або припинять чинність виключні майнові права, то цей факт не може бути підставою для припинення дії договору. У цьому випадку умови виплати винагороди продовжують діяти протягом всього строку дії цього договору.

10. Юридичні адреси Сторін:

Творець: _____

Роботодавець: _____

Підписи:

Від роботодавця

_____

(Підпис)

_____

(Підпис)

_____

(Посада)

_____

(ПІБ)

_____

(ПІБ)

МП

« ____ » _____ 20__ р.

Договір

між роботодавцем і творцем про винагороду

« ____ » _____ 20__ р.

№ _____

Керуючись нормами Четвертої книги Цивільного кодексу України ЦКУ), відповідно до п. 1 ст. 9 Закону України «Про охорону прав на винаходи і корисні моделі», п. 1 ст. 8 Закону України «Про охорону прав на промислові зразки», п. 1 ст. 7 Закону України «Про охорону прав на топографії інтегральних мікросхем» _____

(прізвище, ім'я та по батькові винахідника(ів), автора(ів))

_____

промислового зразка або компонування ІМС (далі - Творець(і))

_____

(повна назва особи, у якій або де працює Творець(і) (далі - Роботодавець)
в особі _____,

(посада, прізвище, ім'я та по батькові)

яка(ий) діє на підставі _____
(Статут, Положення тощо)

враховуючи
те, що Творець(і) подав(ли) Роботодавцю письмове повідомлення про
створений ним(и) _____
(назва і повне найменування об'єкта права

_____ інтелектуальної власності)
з описом, що розкриває суть ЗАЗНАЧЕНОГО ВИЩЕ об'єкта
досить ясно і повно, а Роботодавець використовує право на майнові
права стосовно створеного службового об'єкта права інтелектуальної
власності (ОПІВ), уклали цей договір про таке:

1. Предмет договору

1.1. Предметом договору є _____.
(найменування об'єкта)

1.2. Роботодавець, згідно з законодавством та умовами Договору
про розподіл майнових прав на об'єкти права інтелектуальної
власності, створені при виконанні службових обов'язків і (або)
окремого доручення роботодавця між Творцем(ями) і Роботодавцем
від _____
(вказуються усі Угоди, якщо Творців декілька)

_____ бере на себе всі майнові права стосовно створеного (створеної)

_____ (вказати найменування ОПІВ)
приймає щодо вказаного об'єкта наступне рішення:
подати заявку на одержання охоронного документа, зберегти
інформацію про нього як комерційну таємницю, передати право на
одержання охоронного документа третій особі.

_____ (непотрібне-закреслити)

Варіант А.

**(Заповнюється у разі прийняття Роботодавцем рішення
про одержання охоронного документа)**

2. Обов'язки Роботодавця

Роботодавець зобов'язується:

2.1. Вживати всіх заходів, необхідних для одержання охоронного
документа на об'єкт та підтримання чинності цього документа
протягом встановленого законодавством строку чинності.

2.2. Зберігати конфіденційність одержаної інформації до офіційного опублікування матеріалів заявки і вживати заходів щодо недопущення до неї сторонніх осіб та осіб, які за своїми службовим становищем не можуть мати доступу до такої інформації.

2.3. 1. У разі прийняття рішення про припинення дій, пов'язаних з отриманням патенту, завчасно запропонувати Творцю(ям) укласти договір про передачу йому права на отримання патенту, а у разі прийняття рішення про відмову в підтриманні чинності виключних майнових прав завчасно, але не пізніше ніж за два місяці до завершення поточного року їх дії, повідомити про це Творця(ів).

2.3.2. Якщо об'єктом даного договору є компонування ІМС, то у разі прийняття рішення про припинення дій, пов'язаних з отриманням свідоцтва про реєстрацію компонування ІМС, завчасно запропонувати Творцю укласти договір про передачу йому права на отримання свідоцтва, а у разі прийняття рішення про відмову в підтриманні чинності майнових прав на топографію ІМС завчасно, але не пізніше ніж за два місяці до завершення дев'ятого року їх дії, повідомити про це Творця(ів).

2.4. Не чинити дій, які перешкоджали б одержанню Творцем(ями) охоронного документа.

2.5. Надати можливість Творцю(ям) брати участь у роботах з підготовки використання ОГПВ (розроблення техдокументації, виготовлення і випробування дослідного зразка та інше), при необхідності повністю або частково звільнити його від основної роботи.

2.6. Забезпечити Творцю(ям) такі умови матеріального, виробничого і соціального характеру, необхідні для ефективної творчої діяльності: _____

2.7. Оплатити участь Творця(ів) у підготовці до використання ОПВ за окремою угодою, яка має бути додатком до цього договору.

2.8. Видати Творцю(ям) винагороду за ОПВ у випадках:

1) при використанні ОПВ у власному виробництві та/або продажу ліцензії в межах України за такими умовами:

а) види винагороди: заохочувальна, періодична винагорода;

б) розмір винагороди:

- заохочувальна _____ грн.;

- періодична _____ % (_____ відсотків)

(прописом)

від _____*;

(азначається показник результатів економічної діяльності)

визначеного згідно з _____
(вказується методика визначення вибраного показника)**

- в) порядок виплати винагороди:
- заохочувальна сплачується одноразово, розмір визначається у гривнях;
- періодична винагорода сплачується протягом строку дії (виключних) майнових прав;
- г) строки виплати винагороди:
- заохочувальна – не пізніше двох місяців після отримання рішення відомства про можливість видання охоронного документа;
- періодична – не пізніше _____ місяців по завершенню періоду, за який сплачується винагорода;
- д) періодичність виплати періодичної винагороди _____,
(щомісячно, щоквартально, щорічно)
починаючи від дати використання ОПІВ, при цьому:
- якщо використання ОПІВ розпочалося до укладання цього договору, перша сплата відбувається протягом двох місяців після подання заявки за весь період, що минув від дня початку використання;
- перша сплата проводиться за неповний розрахунковий період, якщо він не співпадає з періодом бухгалтерської звітності;
- е) інші умови виплати*** _____

2) при реалізації в зарубіжних країнах при продажу ліцензії (патентної чи безпатентної) та(або) поставці на експорт продукції, виготовленої з використанням ОПІВ, за такими умовами:

- а) види винагороди: заохочувальна, періодична винагорода;
б) розмір винагороди:
- заохочувальна _____ грн.;
- періодична _____ % (_____ відсотків) доходу, одержаного Роботодавцем від такої діяльності;
- в) порядок виплати винагороди:
- заохочувальна сплачується одноразово, розмір визначається у гривнях;
- періодична винагорода сплачується протягом строку дії ліцензії, ліцензійного договору і (або) договору (контракту) на поставку продукції;
- г) строки виплати винагороди:

- заохочувальна – не пізніше двох місяців від дня надання ліцензій, підписання ліцензійного договору або підписання договору (контракту) на поставку продукції;

- періодична – не пізніше _____ місяців по отриманню кожного ліцензійного платежу від ліцензіата і (або) завершення чергового встановленого цим договором періоду;

д) періодичність виплати періодичної винагороди _____,
(щомісячно, щоквартально, щорічно)

починаючи від дати набрання чинності відповідним договором, при чому перша сплата проводиться за неповний розрахунковий період, якщо він не співпадає з періодом бухгалтерської звітності;

е) інші умови виплати _____

2.9. У разі прийняття рішення про передачу права на охоронний документ іншій особі, забезпечити у договорі про передачу прав захист прав Творця(ів) на рівні, не нижчому ніж у цьому договорі.

2.10. Виплачувати належну Творцю винагороду його спадкоємцю(ям) і (або) правонаступникам.

3. Права Роботодавця

Роботодавець має право:

3.1. Використовувати ОПІВ у власному виробництві на свій розсуд, у тому числі робити його об'єктом застави.

3.2. Передати право на охоронний документ на ОПІВ іншій особі, забезпечивши при цьому у договорі про передачу прав захист прав Творця(ів) на рівні, не нижчому ніж у цьому договорі.

3.3. На безоплатне з боку Творця(ів) сприяння одержанню охоронних документів на ОШВ в Україні та в іноземних державах (участь у підготовці матеріалів заявки на ОПІВ: складання опису заявки, формули винаходу або корисної моделі, виготовлення креслень, ескізів тощо).

3.4. На сприяння (за окрему плату чи без такої) Роботодавцю у доведенні ОПІВ до стану, придатного для промислового використання.

3.5. На використання ОПІВ у власному виробництві у разі дострокового припинення чинності цього договору і переоформлення майнових прав на ОПІВ на ім'я Творця (ів) на умовах невиключної ліцензії з виплатою роялті, на рівні винагороди, що її Творець(ці) міг(могли) отримати за цим договором як справедливу винагороду.

4. Обов'язки Творця(ів)

Творець(ці) зобов'язується(ються):

4.1. Зберігати конфіденційність інформації щодо ОПІВ.

4.2. Сприяти одержанню Роботодавцем охоронних документів на ОПІВ в Україні та в іноземних державах (участь в підготовці матеріалів заявки на об'єкт промислової власності: складання опису заявки, формули винаходу або корисної моделі та інше).

4.3. Сприяти (за окрему плату чи без такої) Роботодавцю довести ОПІВ до стану, придатного для промислового використання.

4.4. Протягом ____ днів після повідомлення Роботодавця про намір відмовитися від підтримання чинності охоронного документа прийняти рішення щодо переоформлення на своє ім'я прав на такий документ.

4.5. У разі набуття майнових прав інтелектуальної власності на ОПІВ укласти з Роботодавцем ліцензійний договір про використання цих прав на правах невиключної ліцензії з розміром роялті, що відповідає розміру справедливої винагороди, що її Творець(ці) міг(могли) отримати за цим договором.

5. Права Творця(ів)

Творець(і) має право:

5.1. Ознайомитись з розрахунком суми винагороди і матеріалами, використаними при цих розрахунках.

5.2. На набуття на своє ім'я прав інтелектуальної власності на ОПІВ у разі відмови Роботодавця від підтримання їх.

5.3. Сприяти Роботодавцю в набутті в Україні, іноземних країнах майнових прав інтелектуальної власності (розроблення техдокументації, виготовлення і випробування дослідного зразка та інше) при повному або частковому звільненні від основної роботи.

5.4. Брати участь (розробка техдокументації, виготовлення і випробування дослідного зразка та інше).

5.5. На оплату за окремою угодою, яка має бути додатком до цього договору, своєї участі у підготовці до використання об'єкта договору.

5.6. Передавати своє право на отримання винагороди іншій особі, робити це право об'єктом застави.

6. Відповідальність сторін

За порушення умов цього договору Сторони несуть таку відповідальність:

6.1. За порушення зобов'язань щодо збереження конфіденційності інформації щодо ОПІВ сторони несуть таку відповідальність: _____

6.2. За несвоєчасну виплату винагороди Роботодавець сплачує Творцю(ям) за кожний прострочений день пеню у розмірі _____ відсотка суми, належної до сплати.

7. Інші умови

7.1. На вимогу однієї із Сторін, але за їх взаємною згодою, умови договору можуть бути переглянуті. Підставою цього може бути зміна цін і тарифів, які установлюються централізованим порядком, зміна в законодавстві України тощо.

7.2. Зміни та доповнення до цього договору мають бути оформлені додатковим договором або двостороннім протоколом до цього договору з обов'язковим підписом сторін.

7.3. _____

---

8. Вирішення спорів

8.1. Спори, пов'язані з тлумаченням та виконанням Сторонами умов цього договору, вирішуються шляхом переговорів, при цьому Творець(і) мають право для участі в переговорах залучати _____.

У разі недосягнення згоди в ході переговорів вирішення спірних питань буде проводитися у судовому порядку у

_____ (вказати назву судового органу)

---

9. Строк дії договору

9.1. Цей договір набирає чинності з дня його підписання сторонами.

9.2. Цей договір укладено строком на _____

9.3. По завершенню зазначеного у підпункті 9.2 цього пункту строку дії договору, умови, пов'язані з грошовими виплатами, продовжують діяти аж до завершення розрахунків за реалізацію продукції, виготовленої з використанням ОПІВ під час дії договору.

9.4. Якщо Роботодавець з власної вини не отримає охоронного документа або якщо охоронний документ з його вини втратить чинність, то цей факт не може бути підставою для припинення договору. У такому разі умови щодо виплати винагороди продовжують діяти протягом усього строку використання Роботодавцем ОПІВ у межах визначеного підпунктом 9.2 цього пункту договору строку, Але не довше граничного строку дії охоронного документа, що не одержаний або втратив чинність.

10. Юридичні адреси Сторін

Творець: _____

Роботодавець: _____

Підписи:

Від роботодавця

Творець(і)

_____
(Підпис)

_____
(Підпис)

_____
(Посада)

_____
(ПІБ)

_____
(ПІБ)

МП

«____» _____ 20__ р.

Варіант Б.

(Заповнюється у разі винесення Роботодавцем рішення про ОПІВ як комерційну таємницю).

2. Обов'язки Роботодавця

Роботодавець зобов'язується:

2.1. Зберігати одержану інформацію як комерційну таємницю та вживати заходів щодо збереження її секретності протягом _____ років.

2.2. По завершенню строку, вказаного у підпункті 2.1, або у разі прийняття рішення про дострокову відмову в зберіганні одержаної інформації щодо об'єкта договору як комерційної таємниці – вжити заходів щодо набуття майнових прав на ОПІВ, що був об'єктом комерційної таємниці.

2.3. Якщо при цьому буде винесено рішення і про відмову в одержанні охоронного документа – завчасно запропонувати Творцю(ям) укласти договір про передачу йому(їм) права на отримання такого документа (не пізніше ніж за два місяці до завершення строку конфіденційності).

2.4. Якщо Творцем(ями) буде прийнято рішення про подання заявки на ОПІВ – зберігати конфіденційність інформації до офіційної

публікації уповноваженим відомством інформації про заявку чи про видачу охоронного документа.

2.5. Не чинити дій, які б перешкоджали одержанню Творцем(ями) охоронного документа.

2.6. На час дії договору забезпечити Творцю(ям) такі умови матеріального, виробничого і соціального характеру, необхідні для ефективної творчої діяльності:

2.7. Надати можливість Творцю(ям) брати участь в роботах з підготовки використання об'єкта договору (розроблення техдокументації, виготовлення і випробування дослідного зразка та інше), при необхідності повністю або частково звільнити його від основної роботи.

2.8. Оплатити участь Творця(ів) у підготовці до використання об'єкта за окремою угодою, яка має бути додатком до цього договору.

2.9. Видати Творцю винагороду за ОПВ у випадках:

1) використання ОПВ у власному виробництві та/або продажу ліцензії в межах України за такими умовами:

а) види винагороди: заохочувальна, періодична винагорода;

б) розмір винагороди:

- заохочувальна _____ грн.;

- періодична _____ % (_____ відсотків) від _____
(прописом)

*

(зазначається показник результатів економічної діяльності)

визначеного згідно з _____
(вказується методика визначення

вибраного показника)

або _____ грн. щорічно (у разі, якщо об'єкт не використовується);

_____ % (_____ відсотків) чистого доходу,
(прописом)

одержаного від продажу ліцензії в межах України;

в) порядок виплати винагороди:

- заохочувальна сплачується одноразово, розмір визначається у гривнях;

- періодична винагорода сплачується протягом строку дії (виключних) майнових прав або ліцензії і(або) ліцензійного договору;

г) строки виплати винагороди:

- заохочувальна – не пізніше двох місяців після отримання рішення відомства про можливість видання охоронного документа або набрання чинності ліцензії і(або) ліцензійного договору;

- періодична – не пізніше _____ місяців по завершенню періоду, за який сплачується винагорода, або від дня отримання ліцензійного платежу;

д) періодичність виплати періодичної винагороди _____,

(щомісячно, щоквартально, щорічно)

починаючи від дати використання об'єкта, при цьому:

- якщо використання об'єкта розпочалося до укладання цього договору перша сплата відбувається протягом двох місяців після подання заявки за весь період, що минув від дня початку використання;

- перша сплата проводиться за неповний розрахунковий період, якщо він не співпадає з періодом бухгалтерської звітності.;

е) інші умови виплати*** _____

2) реалізації в зарубіжних країнах при продажу ліцензії (безпатентної) ті(або) поставці на експорт продукції, виготовленої з використанням об'єкта, за такими умовами:

а) види винагороди: заохочувальна, періодична винагорода;

б) розмір винагороди:

- заохочувальна _____ грн.;

- періодична _____ % (_____ відсотків) доходу,
(прописом)

одержаного Роботодавцем від такої діяльності;

в) порядок виплати винагороди:

- заохочувальна сплачується одноразово, розмір визначається у гривнях;

- періодична винагорода сплачується протягом строку дії ліцензії і (або) договору (контракту) на поставку (виключних) продукції;

г) строки виплати винагороди:

- заохочувальна – не пізніше двох місяців після підписання ліцензійного договору або підписання договору (контракту) на поставку продукції;

- періодична – не пізніше _____ місяців по отриманню кожного ліцензійного платежу від ліцензіата;

д) періодичність виплати періодичної винагороди _____,

(щомісячно, щоквартально, щорічно)

починаючи від дати набрання чинності ліцензією, ліцензійним договором, договором (контрактом на поставку товарів, при чому перша сплата проводиться за неповний розрахунковий період, якщо він не співпадає з періодом бухгалтерської звітності;

е) інші умови виплати _____

2.10. У разі прийняття рішення про набуття по завершення терміну зберігання інформації як комерційної таємниці майнових прав інтелектуальної власності – за два місяці до подання заявки укласти з Творцем(ями) договір про виплату справедливої винагороди.

2.11. У разі прийняття рішення про передачу права на майнові права інтелектуальної власності іншій особі, – забезпечити в договорі про передачу прав захист прав Творця(ів) на рівні, не нижчому ніж у цьому договорі.

2.12. Виплачувати належну Творцю винагороду його спадкоємцю(ям) і (або) правонаступникам.

2.13. У разі, якщо об'єкт договору не буде комерціалізовано протягом чотирьох років від дня підписання цього договору – провести з Творцем(ями) переговори про передачу їм права на набуття майнових прав інтелектуальної власності.

3. Права Роботодавця

Роботодавець має право:

3.1. Використовувати об'єкт договору у власному виробництві на власний розсуд, у тому числі і як об'єкт застави.

3.2. На дострокове винесення рішення про припинення зберігання інформації щодо об'єкта договору як комерційної таємниці.

3.3 Передати право на об'єкт договору іншій особі, забезпечивши при цьому в договорі про передачу прав захист прав Творця(ів) на рівні, не нижчому ніж у цьому договорі.

3.4. На безоплатне з боку Творця(ів) сприяння одержанню охоронних документів на ОПІВ в Україні та в іноземних державах (участь в підготовці матеріалів заявки на ОПІВ: складання опису заявки, формули винаходу або корисної моделі, виготовлення креслень, ескізів тощо).

3.5. На сприяння (за окрему плату чи без такої) з боку Творця(ів) в доведенні об'єкта договору до стану, придатного для промислового використання.

3.6. На використання об'єкта договору у власному виробництві у разі дострокового припинення чинності цього договору і

переоформлення майнових прав інтелектуальної власності на об'єкт на ім'я Творця(ів).

4. Обов'язки Творця(ів)

4.1. Зберігати конфіденційність інформації щодо об'єкта договору протягом строку чинності договору і, у разі подання Роботодавцем заявки на набуття майнових прав інтелектуальної власності, до офіційної публікації компетентним відомством відомостей щодо заявки або про видачу охоронного документа,

4.2. Сприяти одержанню Роботодавцем охоронних документів на об'єкт договору в Україні та в іноземних державах (участь у підготовці матеріалів заявки на об'єкт промислової власності: складання опису заявки, формули винаходу або корисної моделі та інше).

4.3. Сприяти (за окрему плату чи без такої) Роботодавцю довести об'єкт договору до стану, придатного для промислового використання.

4.4. Протягом _____ днів після повідомлення Роботодавця про намір відмовитися від набуття майнових прав на об'єкт договору прийняти рішення щодо набуття таких прав на своє ім'я.

4.5. У разі набуття майнових прав інтелектуальної власності на об'єкт договору укласти з Роботодавцем ліцензійний договір про використання цих прав на правах невиключної ліцензії з розміром роялті, що відповідав розміру справедливої винагороди, що її Творець(ці) міг(могли) отримати за цим договором.

5. Права Творця(ів)

Творець(і) має(мають) право:

5.1. Ознайомитись з розрахунком суми винагороди і матеріалами, використаними при цих розрахунках.

5.2. На набуття на своє ім'я прав інтелектуальної власності на об'єкт договору у разі відмови Роботодавця.

5.3. Сприяти Роботодавцю в набутті в Україні, іноземних країнах майнових прав інтелектуальної власності (розроблення техдокументації, виготовлення і випробування дослідного зразка та інше) при повному або частковому звільненні від основної роботи.

5.4. Брати участь (розроблення техдокументації, виготовлення і випробування дослідного зразка та інше) у впровадженні ОПВ у виробництво.

5.5. На оплату за окремою угодою, яка має бути додатком до цього договору, своєї участі у підготовці до використання об'єкта договору.

5.6. На набуття на своє ім'я майнових прав інтелектуальної власності, якщо Роботодавець більше чотирьох років не використовує об'єкт договору.

5.7. Передавати своє право на отримання винагороди іншій особі, робити це право об'єктом застави.

6. Відповідальність сторін

За порушення умов цього договору Сторони несуть таку відповідальність:

6.1. За порушення зобов'язань щодо збереження конфіденційності інформації щодо об'єкта договору: _____

6.2. За несвоєчасну виплату винагороди Роботодавець сплачує Творцю(ям) за кожний прострочений день пеню у розмірі _____ відсотка суми, належної до сплати.

7. Інші умови

7.1. На вимогу однієї із Сторін, але за їх взаємною згодою, умови договору можуть бути переглянуті. Підставою цього може бути зміна цін і тарифів, які встановлюються централізованим порядком, зміна в законодавстві України тощо.

7.2. Зміни та доповнення до цього договору мають бути оформлені додатковим договором або двостороннім протоколом до цього договору з обов'язковим підписом сторін.

7.3. _____

8. Вирішення спорів

8.1. Спори, пов'язані з тлумаченням та виконанням Сторонами умов цього договору, вирішуються шляхом переговорів, при цьому Творець(ці) мають право для участі в переговорах залучати _____

У разі недосягнення згоди в ході переговорів вирішення спірних питань буде проводитися у судовому порядку у _____

(вказати назву судового органу)

9. Строк дії договору

9.1. Цей договір набирає чинності з дня його підписання сторонами.

9.2. Цей договір укладено строком на _____.

9.3. По завершенню зазначеного у підпункті 9.2 цього пункту строку дії договору, умови, пов'язані з грошовими виплатами, продовжують діяти аж до завершення розрахунків за реалізацію продукції, виготовленої з використанням ОПВ під час дії договору.

9.4. Якщо Роботодавець з власної вини не отримає охоронного документа на об'єкт договору, то цей факт не може бути підставою для припинення виплати винагороди. У такому разі умови щодо виплати винагороди продовжують діяти протягом усього строку використання Роботодавцем об'єкта договору в межах визначеного у підпункті 9.2 цього пункту договору строку, але не довше граничного строку дії охоронного документа, що не одержаний або втратив чинність.

9.5. Цей договір може бути продовжено за взаємною згодою сторін, але не більше _____ років.

Умови продовження строку дії цього договору будуть визначені за _____ місяців до закінчення дії цього договору.

10. Юридичні адреси Сторін

Підписи:

Від роботодавця

Творець(і)

_____
(Підпис)

_____
(Підпис)

_____
(Посада)

_____
(ПІБ)

_____
(ПІБ)

МП

«___» _____ 20__ р.

Варіант В.

(Заповнюється у разі передачі Роботодавцем права на набуття майнових прав інтелектуальної власності іншій особі).

2. Обов'язки Роботодавця

Роботодавець зобов'язується:

2.1. Зберігати одержану інформацію щодо створеного ОПІВ як комерційну таємницю та вживати заходів щодо збереження її секретності протягом _____ років.

2.2. Передачу права на набуття майнових прав на ОПІВ

_____
(вказати найменування особи, якій передаються права)
здійснити на підставі договору.

2.3. У договорі про передачу права на набуття майнових прав на ОПІВ іншій особі обумовити порядок виплати справедливої винагороди Творцю(ям). Погодити цю частину договору з Творцем(ями).

2.4. Виплатити Творцю(ям) за створення ОПІВ винагороду у розмірі _____ (_____) грн.
(прописом)

2.5. Надати можливість Творцю(ям) брати участь у роботах з надання допомоги вказаній у підпункті 2.2 цього пункту договору особі в отриманні охоронного документа на ОПІВ та підготовки його використання (розроблення техдокументації, виготовлення і випробування дослідного зразка та інше), при необхідності тимчасово повністю або частково звільнити його від основної роботи.

3. Права Роботодавця

Роботодавець має право:

3.1. Передати право на набуття майнових прав інтелектуальної власності будь-якій особі за власним вибором.

3.2. Передати Творцю(ям) право на укладання з іншою особою договору про передання права на набуття майнових прав інтелектуальної власності щодо створеного об'єкта. При цьому Роботодавець має право використовувати вказаний ОПІВ на правах невиключної ліцензії.

4. Обов'язки Творця(ів)

Творець(і) зобов'язується(ються):

4.1. Зберігати конфіденційність інформації щодо ОПІВ протягом строку, визначеного умовами договору між Роботодавцем та особою, вказаною у пункті 2.2. цієї частини договору.

4.2. Сприяти Роботодавцю в укладанні договору.

4.3. Сприяти (за окрему плату чи без такої) Роботодавцю довести об'єкт договору до стану, придатного для реалізації.

4.4. У розумний термін розглянути та погодити частину проекту договору, що стосується розміру справедливої винагороди.

5. Права Творця(ів)

Творець(і) має(мають) право:

5.1. Ознайомитись з умовами договору, що стосуються розміру винагороди та погодити їх.

5.2. На укладання за згодою Роботодавця договору з іншою особою про передання їй права на набуття прав інтелектуальної власності на створений ОПІВ.

5.3. Право на винагороду від Роботодавця за створення ОПВ, що є об'єктом договору передання прав.

5.4. Брати (за згодою Роботодавця) участь (розроблення техдокументації, виготовлення і випробування дослідного зразка та інше) у наданні допомоги особі, вказаній у підпункті 2.2 цього варіанту договору, в одержанні охоронних документів на ОПВ та підготовці його використання.

5.5. На збереження за собою робочого місця у Роботодавця на час виконання робіт по підпункту 5.4 цього пункту.

5.6. Передавати своє право на отримання винагороди іншій особі, робити це право об'єктом застави.

6. Відповідальність сторін

За порушення умов цього договору Сторони несуть таку відповідальність:

6.1. За порушення зобов'язань щодо збереження конфіденційності інформації: _____

6.2. За несвоєчасну виплату винагороди Роботодавець сплачує Творцю(ям) за кожний прострочений день пеню у розмірі _____ відсотка суми, належної до сплати.

7. Інші умови

7.1. На вимогу однієї із Сторін, але за їх взаємною згодою, умови договору можуть бути переглянуті. Підставою цього може бути зміна цін і тарифів, які устанавлюються централізованим порядком, зміна в законодавстві України тощо.

7.2. Зміни та доповнення до цього договору мають бути оформлені додатковим договором або двостороннім протоколом до цього договору з обов'язковим підписом сторін.

7.3. _____

8. Вирішення спорів

8.1. Спори, пов'язані з тлумаченням та виконанням Сторонами умов цього договору, вирішуються шляхом переговорів, при цьому Творець(і) мають право для участі в переговорах залучати _____

(вказати найменування представника)

У разі недосягнення згоди в ході переговорів вирішення спірних питань буде проводитися у судовому порядку у _____

(вказати назву судового органу)

9. Строк дії договору

9.1. Цей договір набирає чинності з дня його підписання сторонами.

9.2. Цей договір укладено строком на _____

9.3. По завершенню зазначеного у підпункті 9.2 цього пункту строку дії договору, умови, пов'язані з грошовими виплатами, продовжують діяти аж до завершення розрахунків за реалізацію продукції, виготовленої з використанням ОПВ під час дії договору.

9.4. Якщо Роботодавець з власної вини не отримає охоронного документа на об'єкт договору, то цей факт не може бути підставою для припинення виплати винагороди. У такому разі умови щодо виплати винагороди продовжують діяти протягом всього строку використання Роботодавцем об'єкта договору, в межах визначеного у підпункті 9.2 цього пункту договору строку, але не довше граничного строку дії охоронного документа, що не одержаний або втратив чинність.

9.5. Цей договір може бути продовжено за взаємною згодою сторін, але не більше _____ років.

Умови продовження строку дії цього договору будуть визначені за _____ місяців до закінчення дії цього договору.

10. Юридичні адреси Сторін

Підписи:

Від роботодавця

Творець(і)

_____
(Підпис)

_____
(Підпис)

_____
(Посада)

_____
(ПІБ)

_____
(ПІБ)

МП

« ____ » _____ 20__ р.

Примітки. У розділах 2А, 2В:

1. У п. 2.6 (***) можуть бути включені, наприклад, такі умови: надання Творцю індивідуального режиму роботи, спеціальної посади на період роботи над об'єктом промислової власності, забезпечення Творця допоміжним персоналом і устаткуванням, надання безвідсоткових позик, додатково оплачуваних днів відпустки, творчої відпустки та інше;

за домовленістю сторін – забезпечення окремих умов може бути диференційовано по етапам (з моменту укладення договору, з дати подачі заявки на об'єкт промислової власності та інше).

2. У п. 2.7, при звільненні Творця частково або повністю від основної роботи для участі його в роботах з підготовки використання об'єкта промислової власності на тому ж підприємстві, необхідно вказати розмір компенсації або оплати праці на цей період.

Взаємовідносини в цьому випадку можуть бути також врегульовані на підставі окремого договору.

3. Винагороду за використання об'єкта промислової власності по п. 2.6 договору сплачує Творцю(ям) Роботодавець чи його правонаступник, який є власником майнових прав інтелектуальної власності, відповідно законів України з охорони прав на ОПВ.

При цьому може бути:

а) розмір винагороди – відсоток від доходу, прибутку, економічного ефекту чи собівартості продукції, фіксована сума тощо;

б) види виплати – заочувальна, періодична, диференційована за роками;

в) порядок виплати – авансова, одноразова, поетапна, диференційована за роками використання, після надходження коштів на рахунок, після отримання платежів тощо;

г) строки виплати – конкретна дата місяця, кварталу, півріччя, року тощо;

д) періодичність виплати – помісячна, поквартальне, щорічно тощо;

е) інші умови виплати – доплата до заробітної плати тощо. Усі платежі з цього договору розуміються як платежі нетто на користь Творця. Платежі нетто – платежі, при яких всі можливі збори і податки сплачуються Роботодавцем.

4. В п. 6.2 можна зазначити, що Роботодавець звільняється від сплати санкцій, якщо порушення ним своїх зобов'язань зумовлені незалежними від нього обставинами.

5. (*) – якщо вказується один з наступних економічних показників діяльності: економічний ефект, дохід, прибуток, то (**) вказуються: «Методика (основные положения) определения экономической эффективности использования в народном хозяйстве новой техники, изобретений и рационализаторских предложений», затвердженою постановою Державного комітету Ради Міністрів СРСР у справах науки і техніки, Держпланом СРСР, Академії наук СРСР, Державного комітету у справах винаходів і відкриттів від 14.02.1977 р. № 48/16/13/3 (Москва – 1977) для визначення економічного ефекту. Визначення прибутку від використання об'єктів промислової власності. («Методичні рекомендації», затверджені наказом Держпатенту України від 26 серпня 1998 року № 89 (газета «Світ» № 33, вересень 1998 року, Методики оцінки прав інтелектуальної власності (збірник), УкрІНТЕІ, ПВП, Київ, 1998, ст. 8) – для визначення прибутку. «Методика (основні положення) визначення доходу від використання винаходів і раціоналізаторських пропозицій», затверджена головою Держпатенту України 1 грудня 1992 року за погодженням з Мінстатом і Мінфіном України, (газета «Інновація», грудень 1992 року, «Методики оцінки прав інтелектуальної власності» (збірник), УкрІНТЕІ, ПВП, Київ, 1998, ст. 38) – для визначення доходу.

Ліцензійний договір
про надання дозволу на використання комерційної таємниці

від « ____ » _____ 20__ р.

№ _____

Цей договір укладено між:

_____ (прізвище, ім'я, по батькові фізичної особи)

_____ або повне найменування юридичної особи)

далі – Ліцензіар, з одного боку, і _____ (прізвище, ім'я, по батькові фізичної особи)

_____ або повне найменування юридичної особи)

далі – Ліцензіат, з іншого боку, беручи до уваги, що:

а) _____ (прізвище, ім'я, по батькові фізичної особи або повне

найменування юридичної особи, що є власником комерційної таємниці)
має знання і досвід у галузі _____;

б) на об'єкт комерційної таємниці, що є предметом цього договору, у Ліцензіара немає охоронних документів та ним не подано заявки на територіях, щодо яких надається ліцензія;

в) Ліцензіару надано право на ведення від свого імені переговорів про надання ліцензії на ноу-хау з метою виробництва, використання та продажу _____ (найменування продукції)

та на укладення відповідних договорів;

г) Ліцензіат бажає придбати на умовах цього договору ліцензію з метою виробництва, використання та продажу вказаної вище продукції;

домовилися про наступне.

1. Визначення термінів

Терміни, що використовуються в цьому договорі, означають:

1.1. «Ноу-хау» – об'єкт комерційної таємниці, а саме: знання, досвід, секрети виробництва і т. п., точне визначення яких дається в додатку № 1.

1.2. «Продукція за ліцензією» (продукція, що вироблятиметься на основі ліцензії) – _____.

1.3. «Спеціальне обладнання» – обладнання, необхідне для виготовлення продукції за ліцензією (додаток № 2).

1.4. «Конфіденційність» – дотримання заходів із запобігання випадкового чи навмисного розголошення відомостей, що стосуються патентів, третім особам.

1.5. «Звітний період» – період діяльності Ліцензіата щодо виконання умов цього договору протягом ___ місяців, починаючи з дати набранням договором в сили.

1.6. Сфера використання об'єкта ноу-хау (сфера) – конкретні права, що надаються за договором, способи використання зазначеного об'єкта, територія та строк, на які надаються права.

1.7. «Територія» – _____
(регіони відповідно до політико-адміністративного поділу країни

або галузь промисловості і т. п.)

1.8. «Ціна продажі» – визначена ціна за одиницю продукції за ліцензією, на базі якої встановлюється розмір роялті.

2. Об'єкт договору

2.1. Ліцензіар надає Ліцензіатові на строк дії цього договору та за винагороду, яка виплачується Ліцензіатом, _____
(виключно/одинично/невиключно)

ліцензію на ноу-хау.

2.2. За цим договором Ліцензіатові надається право:

(Варіанти п. 2.2)

(при виключній ліцензії):

- на виробництво, використання та продаж продукції за ліцензією (зокрема, з використанням при потребі спеціального обладнання, комплектуючих вузлів, деталей та сировини, що застосовуються Ліцензіаром на вказаній у пп. 1.7 цього договору території);

- на надання субліцензії іншим особам в обсязі наданих йому за цим договором прав у визначеній договором сфері.

При цьому Ліцензіар не може використовувати сам, а також передавати іншим особам вказані права у визначеній цим договором сфері.

(при одиничній ліцензії):

- на виробництво, використання та продаж продукції за ліцензією (зокрема, з використанням при потребі спеціального обладнання, комплектуючих вузлів, деталей та сировини, що застосовуються Ліцензіаром на вказаній у пп. 1.7 території). При цьому Ліцензіар

зберігає за собою право самому використовувати вказане право як за межами, так і в межах визначеної цим договором сфери.

(при невиключній ліцензії):

- на виробництво, використання та продаж продукції за ліцензією (зокрема, з використанням при потребі спеціального обладнання, комплектуючих вузлів, деталей та сировини, що застосовуються Ліцензіаром на вказаній у пп. 1.7 території). При цьому Ліцензіар зберігає за собою право самому використовувати вказане право як за межами, так і в межах визначеної цим договором сфери та передавати його іншим особам.

2.3. Умови надання невиключної ліцензії іншим особам не можуть бути більш сприятливими ніж визначені цим договором. У разі надання іншій особі невиключної ліцензії на використання прав, що є об'єктом цього договору, Ліцензіар зобов'язаний повідомити про це Ліцензіата і запропонувати йому такі ж умови.

3. Технічна документація

3.1. Вся технічна документація, необхідна і достатня для виробництва продукції за ліцензією (додаток № 3), передається Ліцензіаром уповноваженому представникові Ліцензіата у

(адреса місця передачі)

_____ з дня набрання сили
цим договором.

Технічна документація та матеріали щодо технічних норм та стандартів, що прийняті у відповідній галузі промисловості Ліцензіата, виготовляються Ліцензіатом за згодою Ліцензіара. За попередньою домовленістю між Сторонами технічна документація може бути пристосована до умов Ліцензіата.

Технічна документація повинна мати розшифровку умовних позначень та заводських норм, на які даються посилання в цій технічній документації.

3.2. При передачі технічної документації складається приймально-здавальний акт з підписами уповноважених представників обох сторін. Якщо Ліцензіат або його уповноважений представник не з'явилися у строк, встановлений для передачі, то Ліцензіар може надіслати документацію рекомендованою поштою на адресу та за рахунок Ліцензіата.

Датою передачі документації вважатиметься дата акта приймання-передачі або дата поштового штемпеля на накладній відповідно.

3.3. Якщо Ліцензіат при передачі чи протягом 3 (трьох) місяців після отримання ним документації встановить неповноту чи неправильність отриманої від Ліцензіара документації, то Ліцензіар зобов'язаний протягом 3 (трьох) тижнів після надходження письмової рекламачії передати документацію, якої не вистачає, або виправити часткові недоліки та передати відкориговану документацію Ліцензіату.

У цьому разі датою передачі документації вважатиметься дата передачі документації, якої не вистачало, чи відкоригованої документації згідно з положеннями абзацу 2 п. 3.2.

3.4. Ліцензіат може розмножити документацію для своїх потреб, але при збереженні зобов'язань зі забезпечення конфіденційності.

4. Удосконалення та поліпшення

4.1. Протягом строку дії цього договору Сторони зобов'язуються негайно інформувати одна одну про всі проведені ними удосконалення, що стосуються ноу-хау продукції за ліцензією.

4.2. Сторони зобов'язуються в першу чергу пропонувати одна одній всі вищевказані удосконалення і поліпшення. Умови передачі цих удосконалень і поліпшень узгоджуватимуться Сторонами додатково.

4.3. Захищені та заявлені удосконалення і поліпшення, що стосуються ноу-хау та продукції за ліцензією, а також удосконалення та поліпшення особливої цінності, які створюються однією із Сторін, вважаються такими, що належать їй та в першу чергу будуть запропоновані другій Стороні. Передача цих удосконалень та поліпшень проводиться, як правило, з оплатою на умовах окремого ліцензійного договору.

4.4. У разі відмови будь-якої із Сторін чи неотримання відповіді на пропозицію, що стосується використання удосконалень чи поліпшень протягом _____ місяців, Сторони мають право пропонувати удосконалення чи поліпшення третім особам.

5. Зобов'язання та відповідальність

5.1. Ліцензіар заявляє, що на момент підписання цього договору йому нічого не відомо про права інших осіб, які б могли бути порушені наданням цієї ліцензії.

5.2. Ліцензіар гарантує технічну здійсненність виробництва продукції за ліцензією на підприємстві(ах) Ліцензіата та по можливості досягнення показників, передбачених цим договором, за умови повного дотримання Ліцензіатом технічних умов та інструкцій Ліцензіара.

Механічні, технологічні, техніко-економічні та інші показники продукції за ліцензією наводяться у додатку до цього договору.

5.3. Ліцензіар заявляє, що технічна документація та інші матеріали, що передаються Ліцензіату, будуть комплектно, якісно виготовлені відповідно до чинних норм і стандартів Ліцензіата.

Примітка. Сторони можуть застережити й інші вимоги щодо документації та іншої інформації).

5.4. Ліцензіат зобов'язується виготовляти продукцію у повній відповідності з отриманою технічною документацією та інструкціями Ліцензіара в частині, що стосується ноу-хау.

Примітка. Сторони за домовленістю можуть не включати цей пункт у договір.

5.5. Сторона, що не виконала вищевказаних умов, зобов'язана відшкодувати іншій Стороні понесені нею у зв'язку з цим невиконанням збитки в межах _____.

5.6. За порушення строків передачі технічної документації та іншої необхідної інформації відповідно до розділу 4 цього договору Ліцензіар виплачує Ліцензіарові штраф, що вираховується у розмірах _____, але не вище _____.

5.7. Розмір відшкодування збитків та договірних штрафів, про які одна Сторона може заявити через різні порушення умов цього договору, не може перевищувати отриманих (належних для отримання) чи виплачених (які потрібно виплатити) за розділом 7 цього договору сум, якщо Сторони не домовилися про інше.

6. Технічна допомога в освоєнні виробництва продукції за ліцензією

6.1. Для надання технічної допомоги Ліцензіату в освоєнні виробництва продукції за ліцензією, а також навчання персоналу Ліцензіата методам та прийомам роботи, що відносяться до виготовлення та застосування продукції за ліцензією, Ліцензіар на прохання Ліцензіата відряджає на підприємство(а) Ліцензіата необхідну кількість спеціалістів. Ліцензіат повідомляє Ліцензіара про своє прохання за _____ місяців до дати передбачуваного виїзду спеціалістів.

6.2. Ліцензіат забезпечує спеціалістів Ліцензіара на час їх перебування на підприємстві(ах) – Ліцензіата приміщенням у готелі, транспортними засобами для проїзду до місця роботи і назад, телефонно-телеграфним зв'язком та іншими погодженими видами обслуговування.

6.3. Усі витрати, пов'язані з відрядженням спеціалістів з метою надання необхідної технічної допомоги, враховуючи оплату вартості залізниці чи авіаквитків _____ до місця їх призначення і назад, перевезення ____ кг багажу на одну людину понад дозволені за авіаквитком, а також винагороду залежно від кваліфікації спеціалістів, несе Ліцензіат за такими ставками:

6.4. У разі звернення Ліцензіата до Ліцензіара з проханням про відвідування підприємств, що виробляють продукцію за ліцензією, з метою ознайомлення з їх виробництвом та обладнанням на місці, Ліцензіар задовольнить таке прохання.

Усі витрати, пов'язані з відвідуванням та перебуванням спеціалістів на підприємствах Ліцензіара, несе Ліцензіат.

6.5. На прохання Ліцензіата та за його рахунок Ліцензіар поставить йому зразки продукції за ліцензією та матеріалів, а також спеціальне обладнання, необхідне для виробництва продукції за ліцензією.

Примітка: Якщо Ліцензіаром виступає фізична особа, пп. 6.4 і 6.5 не застосовуються.

7. Платежі

7.1. За надання прав, що передбачені цим договором, за технічну документацію та іншу інформацію, що вказана у додатку 4, Ліцензіат виплачує Ліцензіарові винагороду відповідно до наступного:

Варіант 1 (передбачає одночасні та періодичні виплати суми, що була обумовлена наперед)

а) сума в розмірі _____ гривень
(цифрами та прописом)

виплачується за пред'явленням рахунку в трьох примірниках у

(банк Ліцензіара)

протягом _____ днів від дати _____;

б) сума в розмірі _____ гривень
(цифрами та прописом)

виплачується за пред'явленням рахунку в трьох примірниках

(банк Ліцензіара)

протягом _____ днів від дати набрання договором сили;

в) сума в розмірі _____ гривень
(цифрами та прописом)

виплачується за пред'явленням рахунку, у трьох примірниках та копії акта приймання-передавання або копії накладної, передбачених

у п. 3.2 цього договору, протягом _____ днів від дати приймання технічної документації;

г) сума в розмірі _____ гривень
(цифрами та прописом)

виплачується протягом _____ днів від дати початку виробництва/серійного виробництва.

Сторони визначають, що вважається початком виробництва/серійного виробництва.

Варіант 2 (передбачає одночасні або періодичні платежі та подальші поточні відрахування протягом строку дії цього договору)

а) початкова виплата в розмірі _____
(цифрами та прописом)

гривень виплачується протягом _____ днів від дати набрання чинності цим договором _____;

(банк Ліцензіара)

- періодичні відрахування (роялті) виплачуються Ліцензіарові у розмірі _____ % від ціни продажі продукції за ліцензією і _____ % від ціни продажі спеціальної продукції, виготовленої та реалізованої Ліцензіатом;

- періодичні відрахування (роялті) виплачуються Ліцензіарові у розмірі _____ гривень за одиницю

(цифрами та прописом)

(штуку, кілограм і т. п.) продукції за ліцензією і _____ гривень за одиницю

(цифрами та прописом)

спеціальної продукції, виготовленої та реалізованої Ліцензіатом.

З урахуванням специфіки предмета цього договору Сторони можуть домовитися про платежі у вигляді роялті, без попередньої оплати;

б) початкова оплата в розмірі _____
(цифрами та прописом)

гривень, з яких:

- сума у розмірі _____
(цифрами та прописом)

гривень виплачується протягом _____ днів від дати набрання цим договором сили (інкасо з негайною оплатою, з наступним акцептом і т. п.);

- сума в розмірі _____
(цифрами та прописом)

гривень виплачується за пред'явленням рахунку у трьох примірниках _____

(банк Ліцензіара)

протягом _____ днів після передання технічної документації, вказаної у розділі 3 цього договору, і копії акта приймання-передавання або копії відправленої поштою накладної, як це передбачено п. 3.2;

- періодичні відрахування (роялті) – у % або гривнях, як це передбачено у підпункті «а» Варіанта 2.

7.2. Періодичні відрахування (роялті) здійснюються Ліцензіатом протягом _____ днів, що настають за звітним періодом.

7.3. Усі платежі за цим договором розуміються як платежі нетто на користь Ліцензіара.

7.4. Після припинення строку дії цього договору його положення застосовуються доти, доки не будуть остаточно врегульовані платежі, зобов'язання за якими виникли у період його дії.

8. Інформація та звітність

8.1. Ліцензіат протягом _____ днів, які настають за звітним періодом, надає Ліцензіару зведені бухгалтерські дані щодо обсягу виробництва та реалізації продукції за ліцензією та спеціальної продукції протягом звітного періоду, а також дані про ціни продажу продукції за ліцензією та спеціальної продукції.

8.2. Ліцензіар має право проводити перевірку даних щодо обсягу виробництва та реалізації продукції за ліцензією та спеціальної продукції на підприємствах Ліцензіата за зведеними бухгалтерськими даними відповідно до п. 1.7 цього договору. Ліцензіат зобов'язується забезпечити можливість такої перевірки.

Примітка. Розділ 8 застосовується у випадках, коли платежі здійснюються відповідно до розділу 7 (Варіант 2).

9. Забезпечення конфіденційності

9.1. Сторони беруть на себе зобов'язання із збереження конфіденційності технічної документації та інформації, що стосуються виробництва продукції за ліцензією та спеціальної продукції.

Сторони вживатимуть усіх необхідних заходів для того, щоб попередити повне чи часткове розголошення вказаних відомостей чи ознайомлення з ними інших осіб без взаємної домовленості.

9.2. З переданою документацією, інформацією будуть ознайомлені тільки ті особи з персоналу підприємств Ліцензіата та партнерів з кооперації, які безпосередньо пов'язані з виробництвом продукції за ліцензією.

9.3. У разі розголошення Ліцензіатом чи його партнерами з кооперації відомостей, що містяться у вказаній документації та інформації, Ліцензіат відшкодує Ліцензіарові понесені ним у зв'язку з цим збитки. Таку саму відповідальність несе Ліцензіар.

9.4. Зобов'язання із збереження конфіденційності зберігають свою силу і після закінчення строку дії цього договору чи його дострокового розірвання протягом наступних ____ (днів) років.

10. Захист прав, що передаються

10.1. Якщо після укладення цього договору будь-які інші особи подадуть заявку на патент або їм будуть видані патенти на території, що можуть позбавити Ліцензіара або Ліцензіата права повністю або частково використовувати ноу-хау, Сторони негайно після того, як їм стане відомо про це, вчинять сумісні дії на захист ноу-хау і, у разі необхідності, з оспорування дійсності заявок чи патентів інших осіб, а також здійзнять інші заходи, пов'язані з виконанням цього договору.

10.2. У разі, якщо до Ліцензіата будуть пред'явлені претензії чи позов з приводу порушення ним прав інших осіб у зв'язку з використанням ліцензії за цим договором Ліцензіат повідомляє про це Ліцензіара. Ліцензіат за згодою Ліцензіара зобов'язується врегулювати такі претензії або здійснити інші дії, які виключають виникнення витрат та збитків для Ліцензіата. Понесені Ліцензіатом витрати та збитки в результаті врегулювання вказаних претензій чи закінчення судових процесів будуть розподілені між Сторонами за їх домовленістю.

11. Реклама

11.1. Ліцензіат має право/зобов'язується вказувати у відповідних рекламних матеріалах, а також на продукції за ліцензією та спеціальній продукції, що випускається на його підприємстві, що ця продукція виробляється за ліцензією Ліцензіара.

11.2. Питання про використання Ліцензіатом торговельної марки Ліцензіара Сторони врегульовують окремою угодою.

12 Вирішення спорів

12.1. У разі виникнення спорів між Ліцензіаром та Ліцензіатом щодо застосування і тлумачення норм цього договору Сторони вживатимуть всіх заходів до вирішення їх шляхом переговорів між собою.

12.2. У разі неможливості вирішення таких спорів шляхом переговорів, вони будуть вирішуватися у _____ порядку.

У разі, якщо однією із Сторін договору є фізична особа – у судовому порядку у _____ суді; у разі, якщо обидві Сторони є юридичні особи – у _____ господарському суді.

13. Строки дії договору

13.1. Цей договір укладено на _____ років, Договір набуває сили з дати його підписання чи схвалення відповідними компетентними органами, якщо це схвалення необхідне, але не пізніше _____ місяців від дати підписання. В останньому випадку договір набирає сили в момент відправки повідомлення про схвалення його іншою Стороною.

13.2. Цей договір за взаємною згодою Сторін може бути продовжено.

Умови продовження строку дії договору будуть визначені Сторонами за шість місяців до закінчення строку дії цього договору.

13.3. Кожна зі Сторін має право достроково розірвати цей договір шляхом письмового повідомлення, якщо інша Сторона не виконає будь-яку умову за п. п. _____ цього договору. Однак Стороні, що не виконала свого зобов'язання, буде надано _____ місяців для усунення порушення.

13.4. Якщо цей договір буде достроково розірвано через невиконання Ліцензіатом своїх зобов'язань, то він позбавляється права виробляти, використовувати і продавати продукцію за ліцензією, так само як використовувати ноу-хау в будь-якій іншій формі і зобов'язаний повернути Ліцензіатові всю технічну документацію.

13.5. По закінченню строку дії договору Ліцензіат має право використовувати об'єкт цього договору безоплатно, якщо не буде узгоджено інше. При цьому зобов'язання з конфіденційності зберігаються.

14. Інші умови

14.1. Права та обов'язки кожної зі Сторін за цим договором не можуть передаватися іншій фізичній чи юридичній особі без письмового на те дозволу іншої Сторони, за винятком випадків, передбачених цим договором.

14.2. Усі зміни та доповнення до цього договору мають бути здійснені у письмовій формі і підписані уповноваженими на те особами, а також схвалені компетентними органами, якщо таке схвалення необхідне.

14.3. У всьому іншому, що не передбачено цим договором, застосовуватимуться норми цивільного та цивільно-процесуального права.

14.4. Сторони домовилися, що у разі необхідності процедури з державної реєстрації договору (відомостей щодо договору) здійснюватиме _____.

14.5. Згадані у цьому договорі додатки №№ 1-4 на _____ аркушах є його невід'ємною частиною.

14.6. Цей договір укладений у м. _____ «__» _____ р. у двох примірниках, по одному кожній із сторін.

15. Юридичні адреси, реквізити та підписи Сторін

ЛІЦЕНЗІАР

ЛІЦЕНЗІАТ

_____
_____
_____

_____
_____
_____

Підписи сторін

ЛІЦЕНЗІАР

ЛІЦЕНЗІАТ

_____/ (підпис) _____ (ПІБ)

_____/ (підпис) _____ (ПІБ)

МП

Додатки

Додаток № 1. Точне визначення ноу-хау.

Додаток № 2. Перелік спеціального обладнання.

Додаток № 3. Технічна документація.

Додаток № 4. Механічні, технологічні, техніко-економічні та інші показники продукції за ліцензією.

Договір

між співавторами про вклад у створення об'єкта права інтелектуальної власності та розподіл винагороди

Ми, які нижче підписалися, _____,

_____
_____
_____

іменовані далі Співавтори, керуючись законодавством України у сфері правової охорони об'єктів права інтелектуальної власності, на ґрунті взаємної вигоди і при повній згоді домовилися про наступне:

1. Ми стверджуємо, що нашою спільною творчою працею створено об'єкт права інтелектуальної власності під назвою _____

_____, який, на нашу думку, відповідає вимогам законодавства, що висуваються до _____.
(назва об'єкта права інтелектуальної власності)

Ми стверджуємо, також, що жодному з нас невідома інформація, яка б свідчила, що існує такий же /або тотожний йому об'єкт права інтелектуальної власності, створений творчою працею іншої (інших) осіб.

2. Ми погоджуємося з тим, що вклад кожного з нас у створення

_____ (назва об'єкта права інтелектуальної власності)
є (однаковим, таким, як зазначено у довідці, що додається).
(непотрібне закреслити)

3. Ми погоджуємося з тим, що створений нами _____

_____ (назва об'єкта права інтелектуальної власності)
є (не є) _____ службовим або для _____
(непотрібне закреслити)

_____ є службовим,
а для _____ не є службовим.

4. Співавтори погодилися передати право на подання заявки на одержання патенту, свідоцтва на компоування ІМС
(непотрібне закреслити)

_____ (прізвище, ім'я, по батькові фізичної особи)

_____ (або повне найменування юридичної особи)
(далі – Власник патенту, свідоцтва на компоування ІМС)
(непотрібне закреслити)

5. Співавтори домовилися про те, що відповідно до вкладу у створення _____ будь-яка винагорода, що її _____
(назва об'єкта права інтелектуальної власності)

Власник патенту, свідоцтва на компоування ІМС буде сплачувати за _____
(непотрібне закреслити)

використання _____ буде розподілятися _____
(назва об'єкта права інтелектуальної власності)
наступному порядку:

1. _____ %.
2. _____ %.
3. _____ %.
4. _____ %.
5. _____ %.

6. Співавтори домовилися, що всі спірні питання щодо створеного ними об'єкта права інтелектуальної власності вони вирішуватимуть за взаємною згодою. У разі неможливості досягти взаємної згоди Співавтори звернуться до компетентної особи або ж до суду.

7. Інші умови _____

Укладено «__» _____ 20__ року у ____ примірниках, один з яких знаходиться у Власника.

Підпис

Прізвище та ініціали

_____

_____

ДОДАТОК

до Договору між співавторами
об'єкта права інтелектуальної
власності від «__» ____ 20__ р.

ДОВІДКА

про творчий вклад у створення об'єкта права інтелектуальної власності

Ми, співавтори об'єкта права інтелектуальної власності, підтверджуємо, що кожний з нас вніс наступний вклад у створення

(назва об'єкта права інтелектуальної власності)

під назвою _____

(повне найменування об'єкта)

_____

Прізвище, ініціали	Вклад	
	Виконана робота	Відсоток

Підпис

Прізвище, ініціали

Договір
про добросовісне заохочення за використання
раціоналізаторської пропозиції

«__» _____ 20__ р. № _____

Керуючись нормами статей 483 і 484 Цивільного кодексу України і Тимчасового положення про правову охорону об'єктів промислової власності і раціоналізаторських пропозицій в Україні в редакції указу Президента України від 22 червня 1994 року № 324/94, _____

_____ (найменування підприємства, установи, організації)

іменоване(а) далі «підприємство» в особі _____ (посада

_____ прізвище. ім'я, по батькові)

і _____ прізвище. ім'я, по батькові)

_____ іменованій(і) далі автор(и), який(і) є автором(ами) поданої підприємству пропозиції № _____ від «__» _____ 20__ р. на призначення її раціоналізаторською, уклали цей договір про таке:

1. Предмет договору

1.1. Предметом цього договору є розмір, умови і порядок добросовісного заохочення підприємством автора(ів) пропозиції (раціоналізаторської пропозиції)¹ (необхідне підкреслити) від «__» _____ 20__ р. № _____

_____ (повна назва пропозиції)

_____ за використання пропозиції.

2. Умови заохочення

Необхідними умовами добросовісного заохочення автора(ів) пропозиції є:

2.1. Визнання підприємством пропозиції раціоналізаторською.

2.2. Введення раціоналізаторської пропозиції в господарський оборот (впровадження).

3. Види заохочення

Заохочення автора(ів) раціоналізаторської пропозиції здійснюється таким чином:

3.1. Заохочення автора(ів)-працівника(ів) підприємства (обумовлене підкреслити):

1) виплата грошової винагороди за використання раціоналізаторської пропозиції;

2) вивільнення від виконання основних обов'язків для участі в роботах з впровадження раціоналізаторської пропозиції з оплатою виконаних робіт за окремим договором. Розмір такої оплати не може бути меншим середнього заробітку за основним місцем роботи і не враховується при виплаті винагороди за сприяння;

3) виплата винагороди за сприяння впровадженню раціоналізаторської пропозиції;

4) інше² _____

3.2. Заохочення автора(ів)-непрацівника(ів) підприємства (обумовлене підкреслити):

1) виплата грошової винагороди за використання;

2) надання можливості брати участь у роботах з впровадження раціоналізаторської пропозиції з оплатою виконаних робіт за окремим договором;

3) виплата премії за сприяння впровадженню раціоналізаторської пропозиції;

4) інше³ _____

---

4. Зобов'язання сторін

4.1. Підприємство зобов'язується:

1) (заповнюється у разі, якщо договір укладається до визнання пропозиції раціоналізаторською) протягом _____ днів розглянути пропозицію і здійснити її кваліфікацію;

2) здійснити необхідні дії для впровадження раціоналізаторської пропозиції у виробництво;

3) своєчасно у встановлені цим договором строки і встановлених цим договором розмірах здійснювати виплату винагород;

4) не передавати без письмової згоди автора(ів) раціоналізаторську пропозицію третій особі;

5) обумовити при переданні з дозволу автора(ів) іншій юридичній особі для використання нею у виробництві раціоналізаторської пропозиції право автора(ів) на рівні не нижче обумовленого цим договором.

4.2. Автор(и) зобов'язуються:

1) надати підприємству організаційну, технічну і консультативну допомогу у впровадженні раціоналізаторської пропозиції у виробництво;

2) не подавати без письмової згоди підприємства цю пропозицію іншим підприємствам.

3) інше: _____

---

5. Права сторін

5.1. Підприємство має право:

1) використовувати раціоналізаторську пропозицію, зазначену у цьому договорі у будь-якому обсязі;

2) забороняти авторові(ам) подавати пропозицію іншій юридичній особі протягом ____ років від дати подання пропозиції або початку використання пропозиції (непотрібне закреслити);

3) залучати автора(ів) до робіт з впровадження раціоналізаторської пропозиції у виробництво згідно з умовами пункту 3 цього договору.

4) передавати за письмовою згодою автора(ів) раціоналізаторську пропозицію іншій юридичній особі для використання нею у виробництві;

5) інше _____

5.2. Автор(и) мають право:

1) на добросовісне заохочення за використання підприємством раціоналізаторської пропозиції;

2) брати участь у виконанні робіт з впровадження раціоналізаторської пропозиції у виробництво згідно з умовами пункту 3 цього договору;

3) подавати (за згодою підприємства) пропозицію іншим юридичним особам;

4) забороняти підприємству передавати раціоналізаторську пропозицію іншим юридичним особам якщо при цьому не буде врегульовано питання добросовісного заохочення цією особою автора(ів).

5) інше: _____

---

6. Розміри, порядок визначення і виплати грошової винагороди за використання раціоналізаторської пропозиції

6.1. Підприємство зобов'язується сплатити автору(ам) раціоналізаторської пропозиції грошову винагороду за два роки використання раціоналізаторської пропозиції, відліковуючи від дати початку використання цієї пропозиції у виробництві. При цьому вимушені перерви у використанні раціоналізаторської пропозиції

(варіант 1) не впливають на перебіг вказаного дворічного строку.

(варіант 2) не включаються у вказаний дворічний строк.

6.2. Розмір винагороди складає:

а) ____% (за перший рік використання) і ____% (за другий рік використання) _____⁴ отриманого

(найменування показника ефективності)
підприємством за відповідний рік використання
раціоналізаторської пропозиції, розрахованого відповідно до

(найменування методики розрахунку показника – додаток 1)

або

б) ____% (за перший рік використання) і ____% (за другий рік використання) – від частки собівартості продукції (робіт, послуг), що припадає на раціоналізаторську пропозицію, позитивний ефект від якої не впливає на одержання доходу (прибутку, економічного ефекту тощо), визначеної відповідно до Методичних рекомендацій з формування собівартості продукції (робіт, послуг) у промисловості, затверджених наказом Державного комітету промислової політики України 02.02.2001р. № 47;

або коли використання раціоналізаторської пропозиції не сприяє одержанню матеріальної вигоди:

в) у розмірі, визначеному згідно з формулою:

$$B = K_1 \times K_2 \times K_3 \times \text{____}, (1)^5$$

де:

B – розмір винагороди у гривнях;

K_1, K_2, K_3 – коефіцієнти, відповідно, позитивного ефекту, серійності випуску продукції з використанням раціоналізаторської пропозиції та складності вирішення технічної задачі, значення яких визначаються відповідно до таблиць 5, 6, 7 «Инструкции по определению размера авторского вознаграждения за изобретения и рационализаторские предложения, не создающие экономии», затвердженої головою Державного комітету СРСР у справах винаходів і відкриттів 15.01.1974 р.;

або

г) ____ грн. щорічно.

6.3. Винагорода сплачується автору(ам):

а) (за підпунктами 6.2 а) і 6.2 б)) (варіант 1), але не пізніше 3-х місяців після закінчення першого і другого років використання раціоналізаторської пропозиції. При цьому протягом місяця після підписання акта про використання раціоналізаторської пропозиції

автору(ам) сплачується заохочувальна винагорода у розмірі _____ (_____) грн. Заохочувальна винагорода враховується при визначенні винагороди за перший рік використання пропозиції;

або (варіант 2) _____ протягом двох _____ (щомісячно, щоквартально, щопіврічно) місяців по завершенні визначеного цим договором розрахункового періоду без виплати заохочувальної винагороди;

б) (за підпунктами 6.2 в) і 6.2 г) одноразово, не пізніше 3-х місяців після підписання акту про впровадження раціоналізаторської пропозиції, без виплати заохочувальної винагороди.

6.4. Розмір грошової винагороди не може бути обмежено зверху, але він не може бути меншим _____ грн.⁵

6.5. За несвоєчасну виплату авторської винагороди по вині філії, яка впроваджує, автору (співавторам) раціоналізаторської пропозиції за кожний прострочений день сплачується пеня в розмірі _____ відсотка суми, належної до сплати.

6.6. Індексація належної до сплати суми авторської винагороди здійснюється у порядку, передбаченому законодавством для індексації заробітної плати.

6.7. Порядок взаємовідносин співавторів даної раціоналізаторської пропозиції щодо розподілу винагороди визначається договором між ними, копія якого додається до цього договору (додаток 2).

6.8. У разі, якщо з незалежних від автора(ів) причин, розмір належної за час використання суми винагороди буде меншою від суми виплаченої заохочувальної винагороди, надмірно сплачена винагорода поверненню не підлягає.

6.9. Визначення вибраного у пп. 6.2 а) показника економічної діяльності, в тому числі економічного ефекту, проводиться шляхом приведення вартісних показників попереднього періоду до вартісних показників розрахункового періоду.

7. Порядок вирішення спорів

7.1. Всі спори щодо розміру, умов та порядку виплати винагороди Сторони зобов'язуються вирішувати шляхом переговорів.

7.2. У разі, якщо у ході переговорів не досягнуто взаємної згоди Сторін щодо розв'язання спору, його розгляд буде продовжено у судовому порядку у _____.

найменування суду

7.3. Інше: _____

8. Порядок внесення змін

8.1. З ініціативи будь-якої із Сторін і за їх взаємною згодою до цього договору може бути внесено зміни щодо видів і розмірів заохочення.

8.2. Зміни оформляються окремим договором або у вигляді протоколу, які є обов'язковим додатком до цього договору.

8.3. Якщо одна із Сторін виступила з пропозицією щодо внесення змін до договору стосовно розміру грошової винагороди і Сторони не змогли досягнути взаємної згоди, Сторона – ініціатор може звернутися до суду. Рішення суду оформляється протоколом і долучається як обов'язковий додаток до цього договору.

9. Строк дії договору

9.1. Строк дії договору завершується після завершення підприємством зобов'язань щодо грошових виплат, встановлених пунктом 7 цього договору.

9.2. Договір укладено «___» _____ 20__ року у двох примірниках, по одному примірнику для кожної сторони і кожний з них має однокову силу.

10. Реквізити сторін

10.1 Підприємство: Адреса: _____
_____
_____

Код ЄДРПОУ _____
Банківські _____
реквізити _____
_____

10.2. Автор(и) 1. _____
(прізвище, ім'я, по батькові)

Адреса: _____
_____

Ідентифікаційний код: _____
2. _____

Адреса: _____
_____

Ідентифікаційний код: _____
3. _____

Адреса: _____
_____
_____

Ідентифікаційний код: _____

4. _____

Адреса: _____

_____

Ідентифікаційний код: _____

5. _____

Адреса: _____

_____

Ідентифікаційний код: _____

11. Підписи

Від підприємства

Автор(и)

_____	_____	_____
посада	підпис	прізвище, ініціали
_____	_____	_____
посада	підпис	прізвище, ініціали
_____	_____	_____
прізвище, ініціали		

М.П

¹ – якщо договір укладається до винесення рішення про визнання пропозиції раціоналізаторською, підкреслити «пропозиції», а якщо після – «раціоналізаторської пропозиції».

² – встановлення автору(ам) індивідуального режиму роботи (на певний термін), надання додаткової відпустки, встановлення надбавки (постійної чи на певний строк) до заробітної плати, сприяння у навчанні дітей тощо.

³ – у цьому пункті може бути вказано, наприклад, надання безвідсоткового кредиту, надання безоплатної путівки (санаторної, туристичної тощо), сприяння у навчанні дітей тощо.

⁴ – вказується один з наступних економічних показників діяльності: економічний ефект, дохід, прибуток, обсяг реалізації, ціна товару тощо.

⁵ – мінімальний розмір винагороди і значення показника для визначення розміру винагороди за формулою (1) визначається умовами колективного договору або документом підприємства, що регулює винахідницьку і раціоналізаторську діяльність у підприємстві, організації, установі.

Додаток 1
(до пп. 6.2а)

ПЕРЕЛІК

методичних посібників для визначення показників економічної діяльності підприємства, установи, організації

1. «Методика (основные положения) определения экономической эффективности использования в народном хозяйстве новой техники, изобретений и рационализаторских предложений», затверджена постановою Державного комітету Ради Міністрів СРСР у справах науки і техніки, Держпланом СРСР, Академії наук СРСР, Державного комітету у справах винаходів і відкриттів від 14.02.1977 р. № 48/16/13/3 (Москва – 1977) для визначення економічного ефекту.

2. Визначення прибутку від використання об'єктів промислової власності (Методичні рекомендації), затверджені наказом Держпатенту України від 26 серпня 1998 року №89 (газета «Світ» № 33, вересень 1998 року, Методики оцінки прав інтелектуальної власності (збірник), УкрІНТЕІ, ПВП, Київ, 1998, ст.8) – для визначення прибутку.

3. «Методика (основні положення) визначення доходу від використання винаходів і раціоналізаторських пропозицій», затверджена головою Держпатенту України 1 грудня 1992 року за погодженням з Мінстатом і Мінфіном України (газета «Інновація», грудень 1992 року, «Методики оцінки прав інтелектуальної власності» (збірник), УкрІНТЕІ, ПВП, Київ, 1998, ст. 38) – для визначення доходу.

Додаток 2.
(до пп. 6.7 договору)

ДОГОВІР

між співавторами про вклад у створення раціоналізаторської пропозиції та розподіл винагороди

Ми, які нижче підписалися, _____,

_____
_____
_____
_____

іменовані далі Співавтори, керуючись законодавством України у сфері правової охорони об'єктів права інтелектуальної власності, на ґрунті взаємної вигоди і при повній згоді домовилися про наступне:

1. Співавтори стверджують, що їхньою спільною творчою працею створено пропозицію під назвою _____

_____ ,
яка, на нашу думку, відповідає вимогам законодавства, що висуваються до раціоналізаторської пропозиції.

2. Співавтори домовилися подати цю пропозицію _____

_____ (найменування юридичної особи)

3. Співавтори домовилися що відповідно до вкладу кожного у створення пропозиції належну їм грошову винагороду за використання пропозиції розподілити наступним чином:

1. _____ %.

2. _____ %.

3. _____ %.

4. _____ %.

5. _____ %.

5. Співавтори домовилися, що всі спірні питання щодо пропозиції вони вирішуватимуть за взаємною згодою. У разі неможливості досягти взаємної згоди Співавтори звернуться до компетентної особи або ж до суду.

7. Інші умови _____

Укладено «__» _____ 20__ року у _____ примірниках, один з яких знаходиться у Власника.

Підпис

Прізвище та ініціали

УДК 347.211: 378.12
ББК 67.9(4Укр)304.3 +74.584(4Укр)
К67

ISBN 978-966-353-438-1

Корновенко Сергій Валерійович / Serhiy Valeriyovych **Kornovenko**
Кульбашна Олена Анатоліївна / Olena Anatoliivna **Kulbashna**
Парамонова Ольга Сергіївна / Olha Serhiivna **Paramonova**

ПРАВО ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНОГО ПРАЦІВНИКА

Монографія

INTELLECTUAL PROPERTY RIGHTS OF SCIENTIFIC AND PEDAGOGICAL STAFF

Monograph

Комп'ютерне складання – Андрій Берестовий

Підписано до друку 13.12.2016. Формат 60x90/16.
Друк офсетний. Гарнітура Times New Roman.
Ум. друк. арк. 22,85. Наклад 300 прим. Зам. №

Видавець і виготівник – видавничий відділ Черкаського національного університету імені Богдана Хмельницького. Адреса: бул. Шевченка, 81, м. Черкаси, Україна, 18031. Тел. (0472) 37-13-16, факс (0472) 35-44-63, e-mail: vydav@cdu.edu.ua, <http://www.cdu.edu.ua>

Свідоцтво про внесення до державного реєстру суб'єктів видавничої справи
ДК № 3427 від 17.03.2009 р.

Друк ФОП Чабаненко Ю.А.
Україна, м.Черкаси, вул. О.Дашковича, 39
Тел: (0472) 56-46-66 E-mail: office@2upost.com